

STATISTIK 2003:
ALKOHOL, NARKOTIKA OG TOBAK

2004

STATISTIK 2003: ALKOHOL, NARKOTIKA OG TOBAK

Statistik 2003: Alkohol, narkotika og tobak

Udgivet af Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
Boks 1881, 2300 København S
Telefon 72 22 74 00
Fax 72 22 74 11
www.sundhedsstyrelsen.dk

Publikationen kan læses og downloades på www.sst.dk

Layout og produktion: Rumfang ApS
Elektronisk ISBN: 87-7676-041-3

Forord

Statistik 2003: Alkohol, narkotika og tobak indeholder en række statistiske oplysninger om udviklingen i bl.a. danskernes forbrug/misbrug af alkohol, narkotika og tobak. Den indeholder desuden oplysninger om dødsfald, sygdomme og behandling. Rapporten er inddelt i temaer, så den er nem at benytte som opslagsbog.

Rapporten er baseret på oplysninger fra Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister, Landspatientregister, Sundhedsstyrelsens narkotikabehandlings- og metadonordinationsstatistik, Danmarks Statistik, Institut for Psykiatrisk Grundforskning, Statens Serum Institut, Rigspolitets og Kriminalforsorgens årsberetninger, Statens Institut for Folkesundhed, meddelelser fra Told og Skat samt diverse surveyundersøgelser.

Rapporten er udarbejdet af en arbejdsgruppe, bestående af cand. scient. soc. Morten Wiberg (alkohol), cand. scient. soc. Kari Grasaasen (narkotika), og informationskonsulent Jørgen Falk (tobak). Analyserne af den alkoholrelaterede henholdsvis den tobaksrelaterede dødelighed er udført af cand. stat. et ph.d. Knud Juel, Statens Institut for Folkesundhed. Kontorfuldmægtig Birgitte Neumann har været sekretær.

Rapporten kan læses og downloades på www.sst.dk.

København, december 2004

Else Smith
Centerchef

Indhold

Alkoholforbruget i Danmark	7
Det registrerede forbrug	7
Grænsehandel og mørketal	7
Metodiske forbehold	9
 Danskernes forbrug af øl, vin og spiritus	 10
 Danskernes alkoholforbrug sammenlignet med andre europæiske lande	 11
Ændringer i alkoholforbruget 1980-2002	11
 Danskernes alkoholvaner	 13
Voksnes alkoholvaner	13
Alkoholvaner og -forbrug blandt 11-15-årige børn	14
Alkoholforbrug blandt 11-15-årige i den seneste måned. 1997-2003	16
11-15-årige der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 1997-2003	17
Alkoholvaner og -forbrug blandt unge 16-20-årige	18
16-20-årige der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 200-2003	18
Andel der har drukket mere end Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænser	19
 Storforbrug, skadeligt forbrug og alkoholafhængighed	 20
Storforbrug	20
Det skadelige forbrug	20
Alkoholafhængighed	20
 Alkoholrelateret dødelighed, sygelighed mv.	 22
Alkohol som årsag ved sygdom og død	22
Alkoholrelaterede dødsfald	22
Alkoholrelateret dødelighed – opdelt på rater	23
Sammenhæng mellem alkoholforbrug og dødelighed	24
Alkoholrelaterede behandlinger	25
Indlæggelser på somatiske afdelinger	25
Indlæggelser på psykiatriske afdelinger	26
Trafikulykker	27
Spirituskørsel	27
Detentionsanbringelser	28
 Den aktuelle narkotikasituation i Danmark	 29
Narkotikarelaterede dødsfald	29
Narkotikarelaterede dødsfald. Geografisk fordeling	31
Udbredelse af hiv og aids blandt stofmisbrugere	31
Udbredelse af akut hepatitis A, B og C	31
Stofmisbrugere i behandling	31
Metadonbehandling og metadonordination	33
Stofmisbrugsrelaterede indlæggelser på psykiatriske afdelinger	33
Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen	34

Udbredelse af illegale stoffer blandt de unge 16-24-årige	34
Erfaringer med illegale stoffer blandt de helt unge	35
Beslaglagt narkotika	36
Narkotikakriminalitet	36
Indsatte stofmisbrugere	37
Danskernes rygevaner	38
Udviklingen i danske kvinders rygevaner 1970-1993	38
Udviklingen i danske mænds rygevaner 1970-1993	39
Udviklingen i andelen af rygere i alt og daglig-rygere blandt kvinder 1994-2003	39
Udviklingen i andelen af rygere i alt og daglig-rygere blandt mænd 1994-2003	40
Andelen af daglig- og storrygere blandt kvinder 1994 til 2003	40
Andelen af daglig- og storrygere blandt mænd 1994 til 2003	41
Andelen af storrygere blandt kvinder og mænd 1970-2003	41
Andelen af dagligrygere blandt kvinder og mænd over 50 år 1994-2003	42
Andelen af dagligrygere blandt 30-49-årige kvinder og mænd 1994-2003	42
Andelen af dagligrygere blandt 15-29-årige kvinder og mænd 1994-2003	43
Andelen af rygere blandt kvinder og mænd over 40 år 1970-1993	43
Andelen af rygere blandt de 25-39-årige kvinder og mænd 1970-1993	44
Andelen af rygere blandt 15-24-årige kvinder og mænd 1970-1993	44
Andelen af rygere blandt kvinder i relation til beskæftigelse 1970-2003	45
Andelen af rygere blandt mænd i relation til beskæftigelse 1970-2003	45
Rygere blandt kvinder i udvalgte europæiske lande 2002-2003	46
Rygere blandt mænd i udvalgte europæiske lande 2002-2003	46
Tobaksforbrug i Danmark pr. indbygger 1920-2003	47
Tobaksrelaterede dødsfald i Danmark	47
Tabelafsnit	49
Alkoholstatistik	50
Narkotikastatistik	63
Tobaksstatistik	71
Litteratur	85

Alkoholforbruget i Danmark

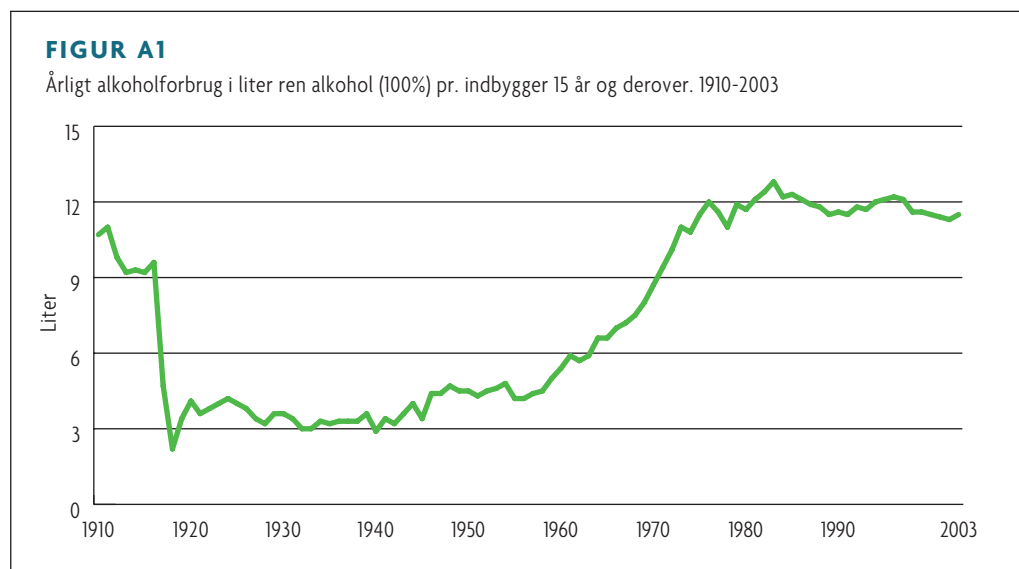
Forbruget af alkohol i Danmark opgøres ud fra statistikker over salg af øl, vin og spiritus i detailhandel, restaurationer mv. Salget registreres på baggrund af betalte afgifter og gennemsnitlige styrkeberegninger.

Opgørelsen afspejler imidlertid ikke det totale forbrug af alkohol i Danmark. Danskerne hjemfører således relativt store mængder alkohol fra udlandet; først og fremmest via grænsehandel syd for grænsen. Tilsvarende udføres en del af den alkohol, der sælges i danske detailforretninger, til Sverige og Norge.

Det registrerede forbrug

I 2003 drak hver dansker på 15 år eller derover i gennemsnit 11,5 liter ren alkohol (100%). Danskernes forbrug af alkohol har med mindre udsving ligget på dette niveau siden midten af 1970'erne. Fra 1996 kan der dog noteres et fald i det registrerede forbrug på 0,7 liter ren alkohol.

Set over en længere periode har danskernes alkoholforbrug varieret betydeligt. Fra midten af 1950'erne til midten af 1970'erne tredobledes alkoholforbruget fra godt 4 liter til omkring 12 liter ren alkohol (100%) årligt pr. indbygger på 15 år og derover. Forbruget toppede i 1983 med 12,8 liter ren alkohol.

TABEL A1

Kilder: Thorsen 1990; Danmarks Statistik 2004

Grænsehandel og mørketal

Op gennem 1990'erne hjemførte danskerne store mængder alkohol fra udlandet. Den stigende grænsehandel skyldes navnlig en kombination af det høje afgiftsniveau på alkohol i Danmark og den gradvise liberalisering af EU's toldrestriktioner, som gjorde det muligt at hjemføre relativt store mængder alkohol, navnlig øl og vin.

I 2000-2003 har den skønnede mængde øl, som danskerne hjemførte fra udlandet, ligget stabilt, mens den skønnede mængde hjemført vin og spiritus har været stigende i samme periode. I 2003 skønnedes det, at danskernes samlede forbrug af øl, vin og spiritus er 9-13% højere end det afgiftsberigtigede salg (Tabel A.1.1.).

TABEL A1.1

Danskernes skønnede grænsehandel opdelt efter øl, vin og spiritus (1.000 liter), samt nettogrænsehandelens andel af afgiftsberigtigede salg i Danmark. 1989-2003. Udvalgte år

ØL	Afgiftsberigtiget salg (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel til Danmark (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel fra Danmark (1.000 l.)	Skønnet netto grænsehandel (1.000 l.)	Forbrug inkl. skønnet nettogrænsehandel (1.000 l.)	Grænsehandels procentandel af samlet forbrug
År						
1989	635203	76000		76000	711203	10,7
1990	635511				635511	
1991	619938	54000		54000	673938	8,0
1992	625790				625790	
1993	623476				623476	
1994	632357				632357	
1995	627799				627799	
1996	618960	76800		76800	695760	11,0
1997	600556				600556	
1998	556704	96600		96600	653304	14,8
1999	542013	206700	31300	175400	717413	24,4
2000	532154	100000	30000	70000	602154	11,6
2001	515777	95000	30000	65000	580777	11,2
2002	508389	100000	30000	70000	578389	12,1
2003	506533	95000	35000	60000	566533	10,6

Kilde: Danmarks Statistik 1989-2003; Bygvrå, S & Hansen 1999; Bygvrå, S 2000; Skatteministeriet 2004

Vin	Afgiftsberigtiget salg (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel til Danmark (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel fra Danmark (1.000 l.)	Skønnet netto grænsehandel (1.000 l.)	Forbrug inkl. skønnet nettogrænsehandel (1.000 l.)	Grænsehandels procentandel af samlet forbrug
År						
1989	103548	22000		22000	125548	17,5
1990	109574			22000	131574	16,7
1991	113544	14600		14600	128144	11,4
1992	125612				125612	
1993	130677				130677	
1994	136462				136462	
1995	144308	25500		25500	169808	15,0
1996	149056				149056	
1997	154935				154935	
1998	154113	24600		24600	178713	13,8
1999	158841	42000		42000	200841	20,9
2000	165033	25000	10000	15000	180033	8,3
2001	167999	27500	10000	17500	185499	9,4
2002	162726	28500	10000	18500	181226	10,2
2003	164393	30000	12500	17500	181893	9,6

Kilde: Danmarks Statistik 1989-2003; Bygvrå, S & Hansen 1999; Bygvrå, S 2000; Skatteministeriet 2004

(Fortsættes...)

TABEL A1.1 (FORTSAT)

Spiritus År	Afgiftsberigtiget salg (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel til Danmark (1.000 l.)	Skønnet grænsehandel fra Danmark (1.000 l.)	Skønnet netto grænsehandel (1.000 l.)	Forbrug inkl. skønnet nettogrænsehandel (1.000 l.)	Grænsehandels procentandel af samlet forbrug
1989	17638	750		750	18388	4,1
1990	16708				16708	
1991	16340	400		400	16740	2,4
1992	14914				14914	
1993	14074				14074	
1994	13851				13851	
1995	14046				14046	
1996	15156	300		300	15456	1,9
1997	14676				14676	
1998	15206	600		600	15806	3,8
1999	14559	800	700	100	14659	0,7
2000	14642	5500	1750	3750	18392	20,4
2001	15600	6500	1750	4750	20350	23,3
2002	20083	7250	1750	5500	25583	21,5
2003	25442	7000	3000	4000	29442	13,6

Kilde: Danmarks Statistik 1989-2003; Bygvrå, S & Hansen 1999; Bygvrå, S 2000; Skatteministeriet 2004

Metodiske forbehold

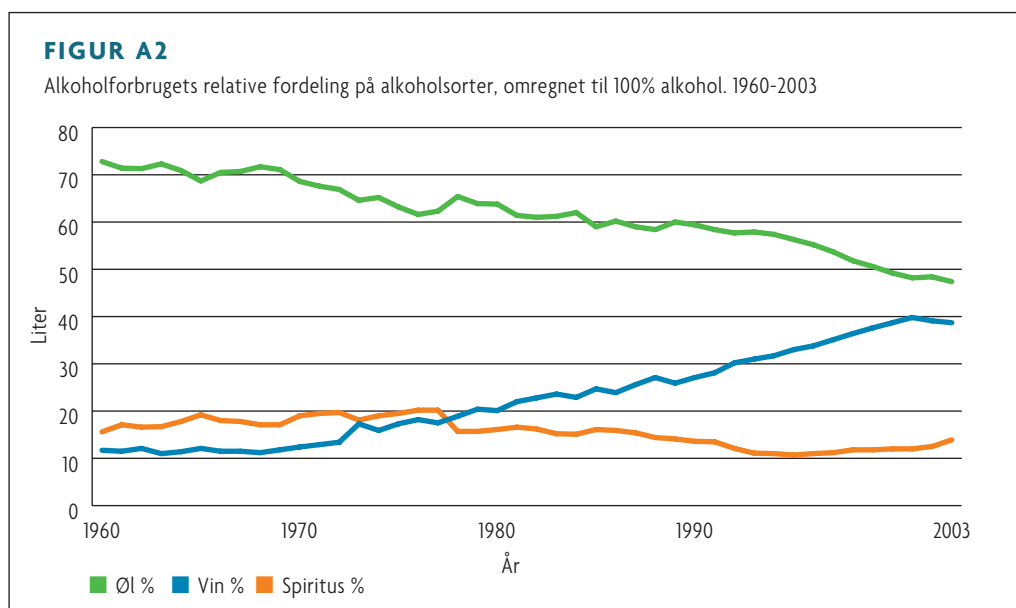
Beregningerne af den skønnede mængde alkohol, som hjemføres til Danmark henholdsvis udføres fra Danmark, er forbundet med nogen usikkerhed. De beregninger, der blev gennemført i 1990'erne, bygger alene på spørgeskemaundersøgelser, hvor et tilfældigt udsnit af rejsende ved grænseovergangene blev bedt om at oplyse, hvor meget alkohol de indførte til Danmark henholdsvis udførte fra Danmark. Sandsynligvis var ikke alle rejsende villige til at deltage i sådanne undersøgelser. Og hvis de gjorde det, gav formentligt ikke alle rejsende korrekte oplysninger. Det må derfor antages, at der har været nogen underrapportering i disse undersøgelser.

Siden 2000 er det metodiske grundlag for at skønne grænsehandlen ændret. Således interviewes rejsende ikke længere ved grænseovergangene, men i stedet gennemføres jævnlige telefoninterviews med et repræsentativt udsnit af befolkningen om deres eventuelle grænsehandel. Denne metode suppleres med indsamling af data om salg af alkohol i danske forretninger, salg i grænsehandelsbutikker, salg i transithaller i lufthavne og på færger, samt opgørelser over eksport af alkohol fra Danmark til navnlig Tyskland. Kombinationen af metoder vurderes at give et mere fyldestgørende billede af omfanget af grænsehandlen.

Danskernes forbrug af øl, vin og spiritus

Danmark har traditionelt været en øldrikkende nation. Siden 1970 er forbruget af øl imidlertid faldet med ca. 25%, mens forbruget af vin er mere end fordoblet. I samme periode er spiritusforbruget reduceret med en tredjedel.

I 2003 udgjorde forbruget af spiritus omregnet i ren alkohol (100%) 7,0 mio. liter mod 6,2 mio. liter i 2002. Det er en stigning på 12,8 pct. Nedsættelsen af afgifterne på spiritus 1. oktober 2002 har været medvirkende til stigningen i spiritusforbruget. De særlige alkohol-sodavand, ready-to-drink drikke (RTD), har bidraget til et øget spiritusforbrug.

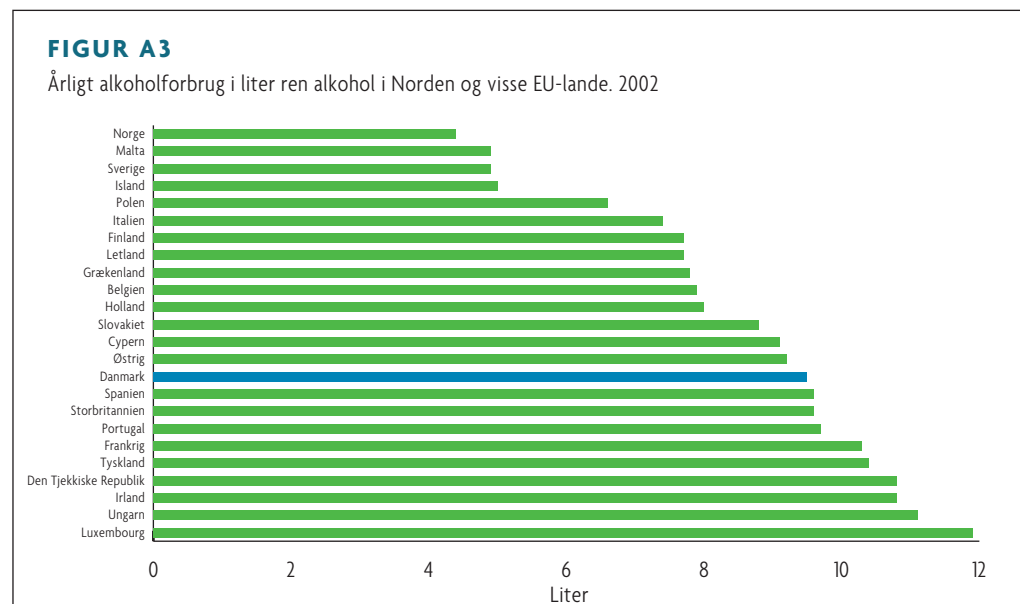
TABEL A2

Kilde: Danmarks Statistik

Danskernes alkoholforbrug sammenlignet med andre europæiske lande

I nordisk sammenhæng er det danske alkoholforbrug højt, opgjort som det afgiftsberigtigede salg af alkohol.

Men danskernes alkoholforbrug er også højere end lande som Italien, Grækenland, Holland og Belgien. Mens Danmark er overgået af Spanien, Storbritannien, Portugal, Frankrig, Tyskland, Den Tjekkiske Republik, Irland, Ungarn og Luxembourg. Der foreligger ikke data for Estland, Litauen og Slovenien.

TABEL A3

Kilde: World Drink Trends 2004

Note: Alkoholforbruget i liter ren alkohol pr. indbygger er opgjort som det afgiftsberigtigede salg af alkohol. Opgørelsen omfatter ikke forbruget af hjemmefremstillet alkohol, hjemført alkohol fra udlandet, indsmuglet alkohol mv.

Der foreligger ikke data for Estland, Litauen og Slovenien.

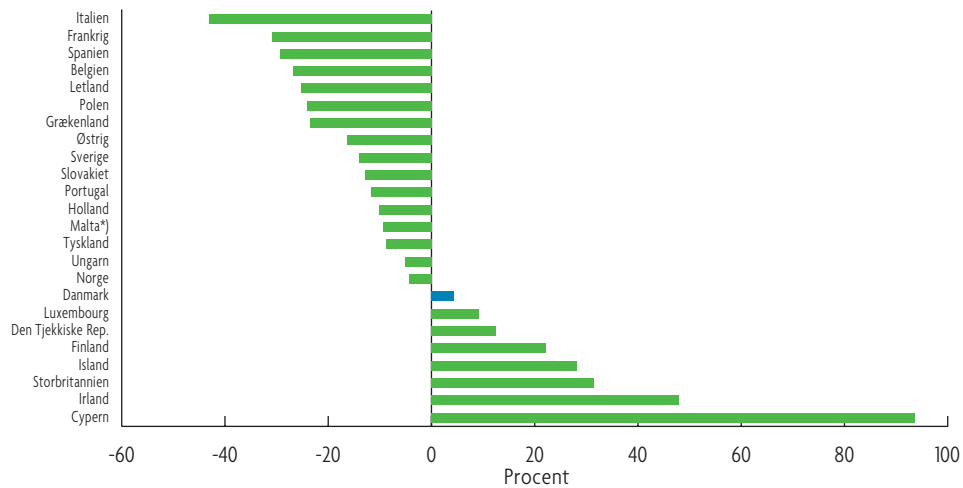
Ændringer i alkoholforbruget i Norden og visse EU-lande. 1980-2002

I de seneste 20 år ses et meget stort fald i alkoholforbruget i flere lande i Syd- og Mellem-europa, navnlig Italien, Frankrig, Belgien, Spanien, Grækenland og Portugal. I samme periode ses en voldsom stigning i alkoholforbruget i en række lande. Blandt andet Cypern, Irland, Storbritannien samt Island og Finland. Alkoholforbruget i Danmark er stort set uændret i denne periode.

FIGUR A4

Årligt alkoholforbrug i liter ren alkohol pr. indbygger i lande i Norden og visse EU-lande.

Procentuel ændring, 1980-2002

TABEL A4

Kilde: World Drink Trends 2004

Note: Alkoholforbruget i liter ren alkohol pr. indbygger er opgjort som det afgiftsberigtigede salg af alkohol. Opgørelsen omfatter ikke forbruget af hjemmefremstillet alkohol, hjemført alkohol fra udlandet, indsmuglet alkohol mv.

Der foreligger ikke data for Estland, Litauen og Slovenien. Data for Malta gælder for perioden 1988-2001.

Danskernes alkoholvaner

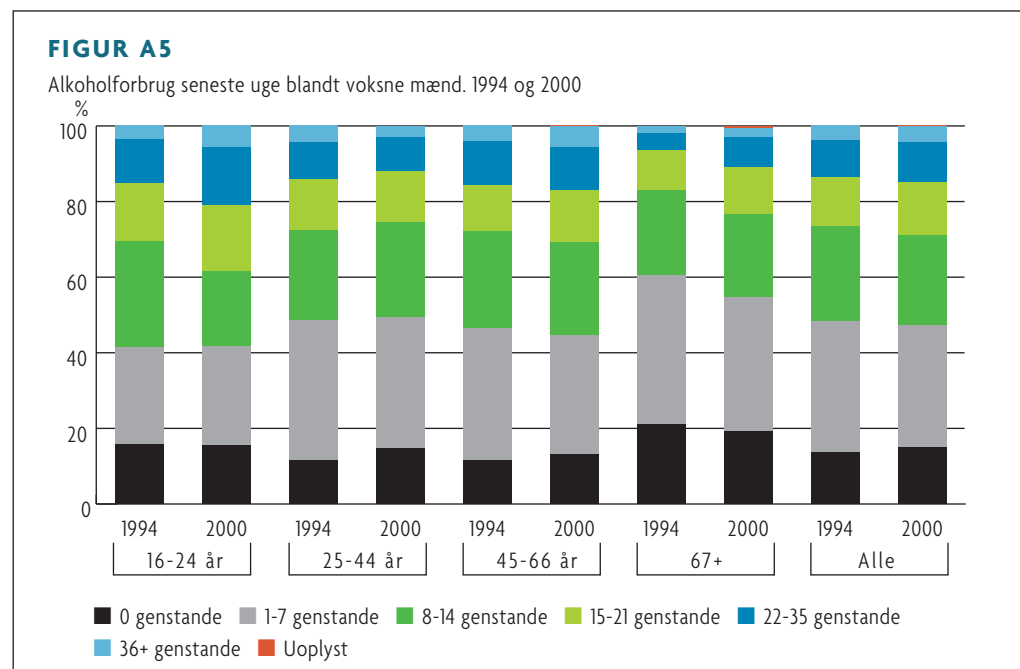
I de senere år er der lavet flere undersøgelser af danskernes alkoholvaner og -forbrug. Der er blandt andet spurgt til, hvor meget alkohol svarpersonen har drukket seneste uge/ måned, hvor mange gange de har drukket mere end fem genstande på én gang de sidste 30 dage, og hvor mange gange de har været fulde de sidste 30 dage.

Undersøgelserne er velegnede til at belyse drikkemønstre i forskellige sociale sammenhænge. Svagheden er imidlertid, at der er risiko for underrapportering; dvs. at svarpersonerne bevidst eller ubevidst giver forkerte oplysninger om deres alkoholvaner og -forbrug. Studier har vist, at usikkerheden ved angivelse af eget forbrug primært ses blandt storbrugerne. En anden svaghed ved undersøgelserne kan være, at en relativt stor andel af storbrugerne er blandt de personer, som af en eller anden grund ikke har ønsket eller ikke har kunnet deltage i undersøgelsen. Dette kan bidrage til en øget underrapportering (Kjøller og Rasmussen 2001). De metodiske problemer til trods giver undersøgelserne et godt fingerpeg om befolkningens alkoholvaner og -forbrug.

Voksnes alkoholvaner

I 1994 og igen i 2000 har Statens Institut for Folkesundhed undersøgt danskernes alkoholforbrug og -vaner den seneste uge.

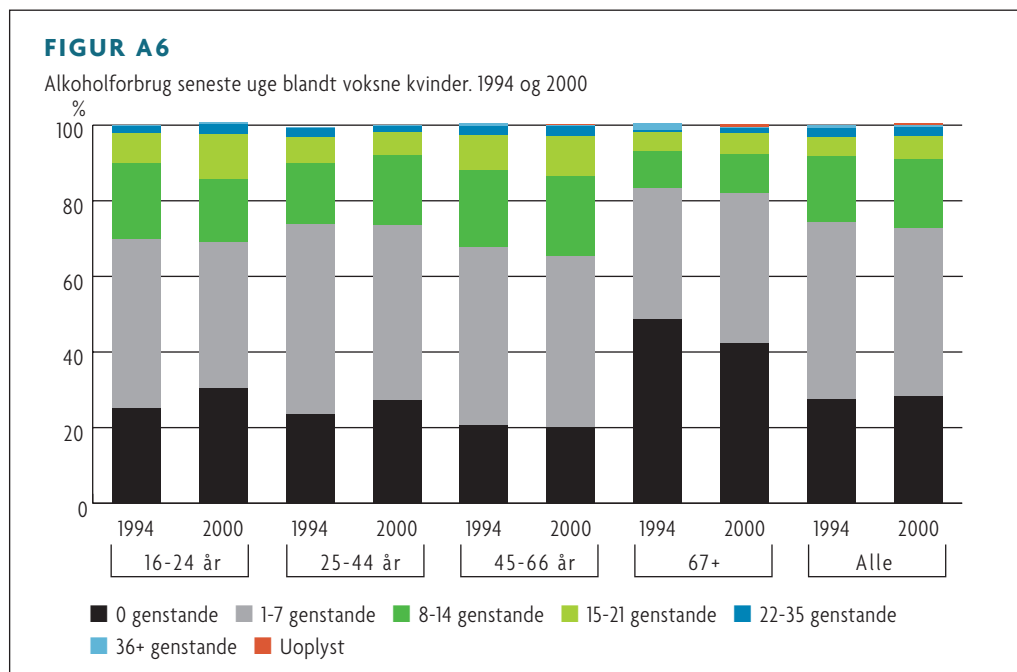
Sammenlignet med 1994 er alkoholforbruget blandt mænd generelt stort set uændret i 2000. Dette gælder dog ikke 16-24-årige og 67+ årige mænd, hvor der ses en stigning i andelen, der har drukket mere end Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænse for mænd: Højest 21 genstande om ugen. Blandt de 25-44-årige mænd ses en lille stigning i andelen, der slet ikke har drukket alkohol eller har haft et moderat forbrug (højest 14 genstande) og et mindre fald i andelen, der har drukket mere end 21 genstande.

TABEL A5

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed

Også blandt kvinder er alkoholforbruget generelt stort set uændret i 2000, sammenlignet med 1994. Dog ses en stigning i andelen blandt 16-24-årige kvinder, der har drukket mere end Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænse for kvinder: Højest 14 genstande om ugen.

TABEL A6

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed

Alkoholvaner og -forbrug blandt 11-15-årige børn

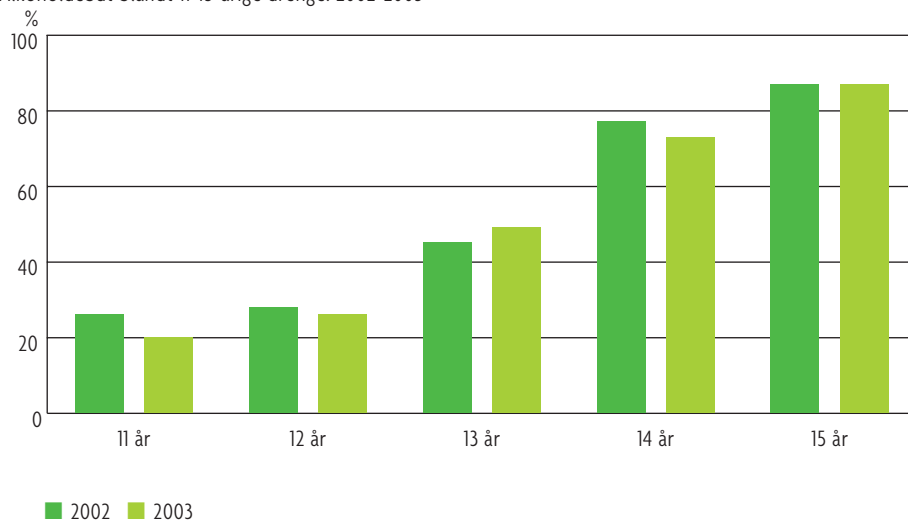
Siden 1997 har Sundhedsstyrelsen hvert år undersøgt danske 11-15-årige børns erfaring med alkohol. I det følgende er udvalgte resultater fra undersøgelserne.

Alkoholdebut blandt 11-15-årige. 2002-2003

Mange danske børn stifter bekendtskab med alkohol i en tidlig alder. Allerede i 11-årsalderen har hver femte dreng haft sin alkoholdebut (drukket mindst én hel genstand), mens dette gælder for hver tiende pige. Blandt 13-årige drenge og piger har næsten halvdelen debuteret med alkohol, mens dette gælder for tre ud af fire af de 14-årige drenge og to ud af tre 14-årige piger. Alkoholdebuten er slået helt igennem blandt 15-årige drenge og piger, hvor ni ud af ti har drukket mindst en genstand. Den voldsomme stigning i 13-14-årsalderen kan forklares med, at mange forældre accepterer, at deres børn drikker, og måske også serverer alkohol til dem, fx ved konfirmationer eller Blå Mandag.

FIGUR A7

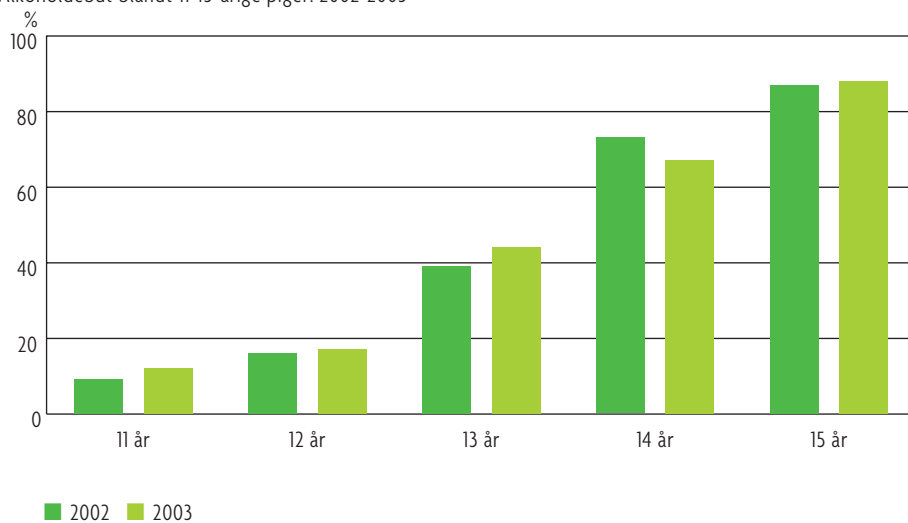
Alkoholdebut blandt 11-15-årige drenge. 2002-2003

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A7**FIGUR A8**

Alkoholdebut blandt 11-15-årige piger. 2002-2003

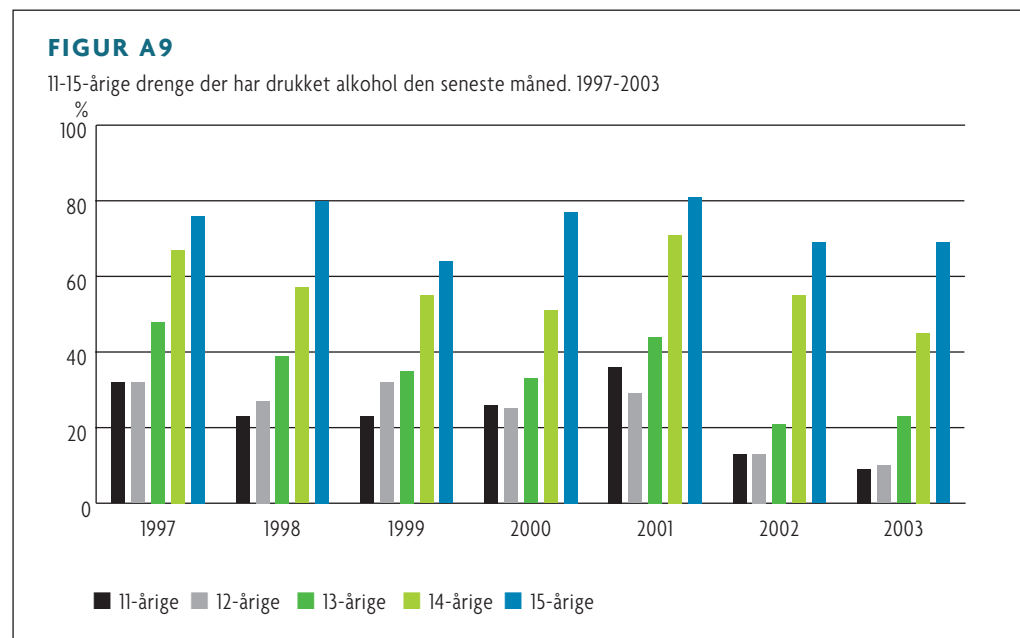

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A8

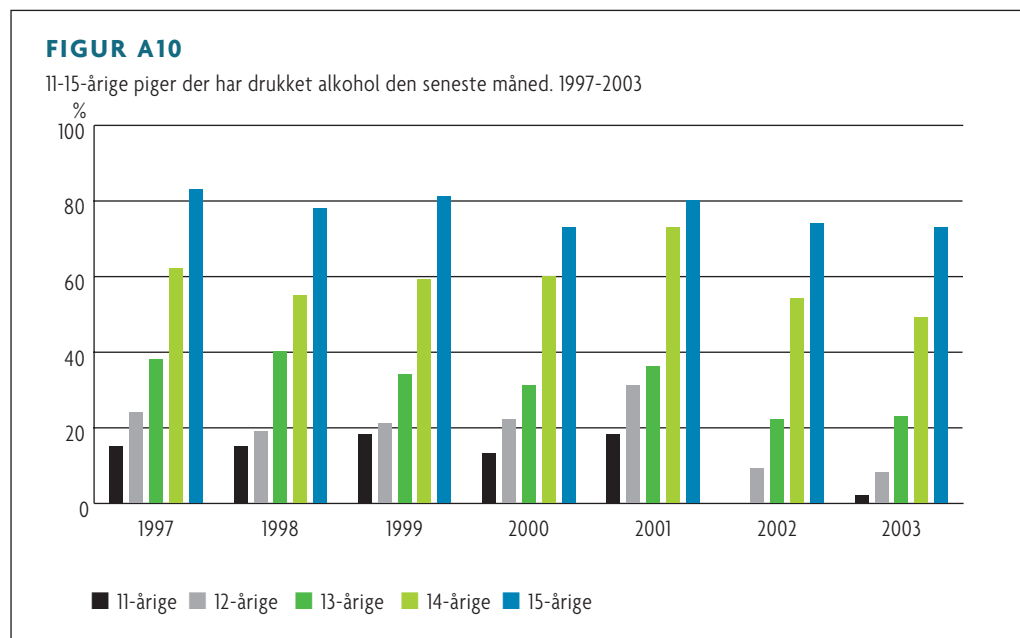
Alkoholforbrug blandt 11-15-årige i den seneste måned. 1997-2003

Når børn drikker alkohol, sker det som oftest ved særlige lejligheder, fx til fester. Ved at spørge til om man har drukket alkohol mindst én gang i den seneste måned, får man et øjebliksbillede af forbrugsmønsteret.

TABEL A9

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

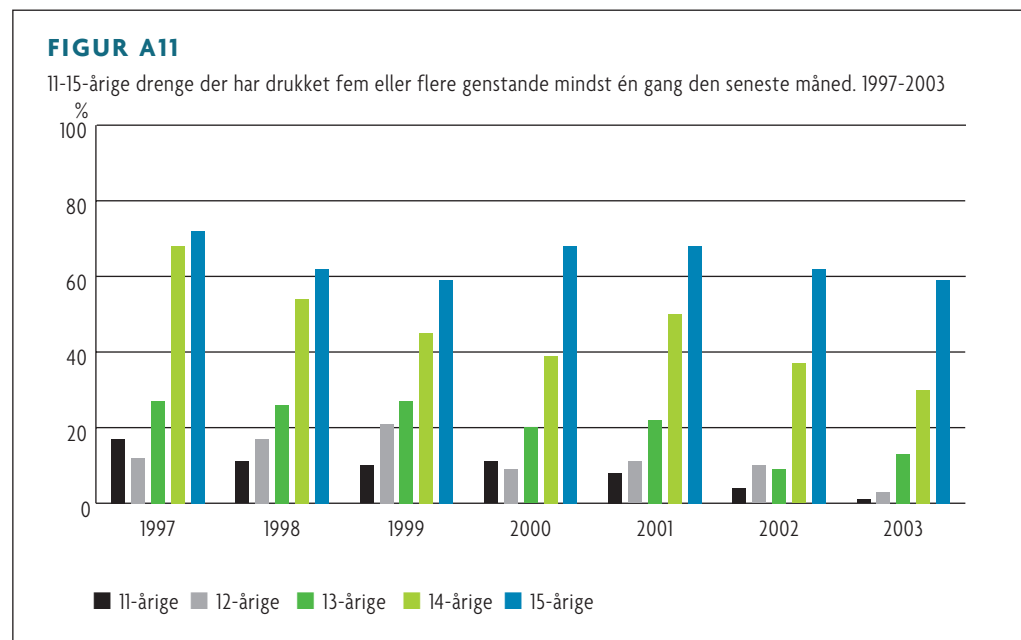
TABEL A10

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

Siden 1977 ses et vedvarende fald i andelen, der har drukket alkohol mindst én gang den seneste måned. Nedgangen ses blandt såvel drenge som piger – navnlig blandt de 11-14-årige.

11-15-årige der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 1997-2003

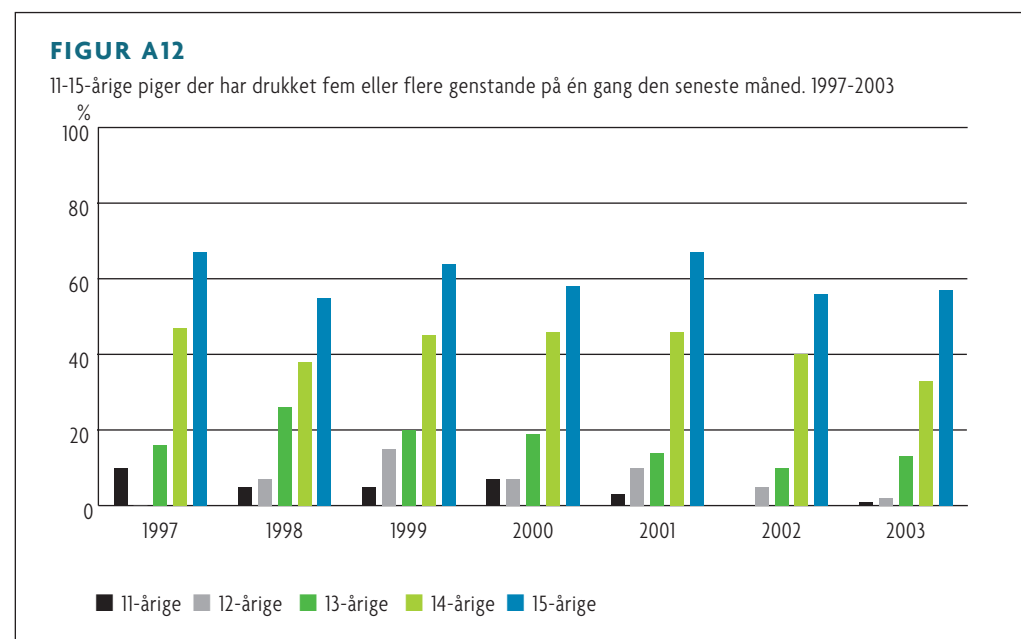
Med spørgsmålet ”Har du drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned?” kan man få et øjebliksbillede af, hvor mange børn og unge der har haft et beruselsesorienteret alkoholforbrug.

TABEL A11

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

I 2003 havde stort set ingen 11-12-årige drenge og piger drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. Blandt 13-årige havde hver tiende drukket fem eller flere genstande, mens dette gjaldt for godt halvdelen af de 15-årige. I de senere år ses et vedvarende fald i andelen 11-15-årige, der har haft et beruselsesorienteret forbrug den seneste måned. Det gælder for alle aldersgrupper.

TABEL A12

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

Alkoholvaner og -forbrug blandt unge 16-20-årige

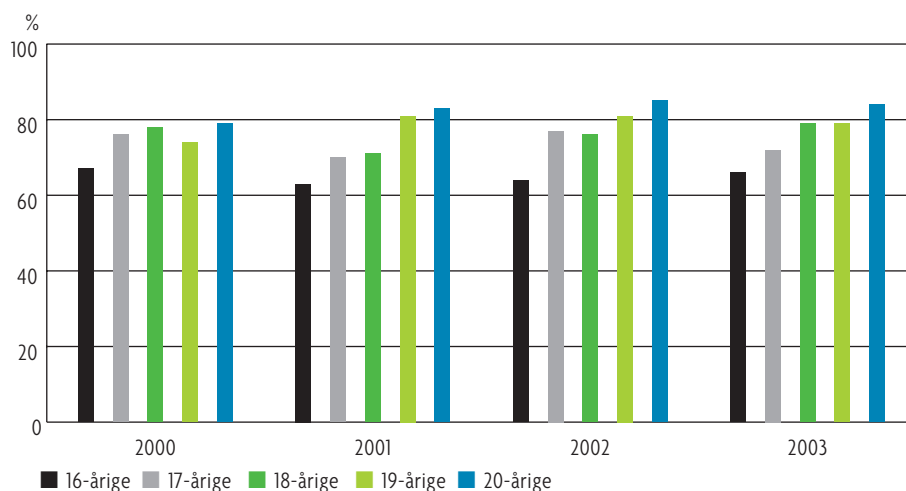
Siden 2000 har Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse regelmæssigt undersøgt danske 16-20-åriges livsstil og dagligdag, herunder også deres forbrug af alkohol. De unge er blandt andet spurgt om, om de har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned, og om de har drukket mere end Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænser for voksne.

16-20-årige der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 2000-2003

Et alkoholforbrug på fem eller flere genstande anvendes ofte som indikator på et beruselsesorienteret forbrug. Anlægges dette mål overfor unge, er det normen blandt 16-20-årige at blive beruset én eller flere gange i løbet af en måned i 2003. 76% af drengene og 62% af pigerne havde drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. Trenden har været stabil i perioden 2000-2003.

FIGUR A13

16-20-årige drenge der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 2000-2003

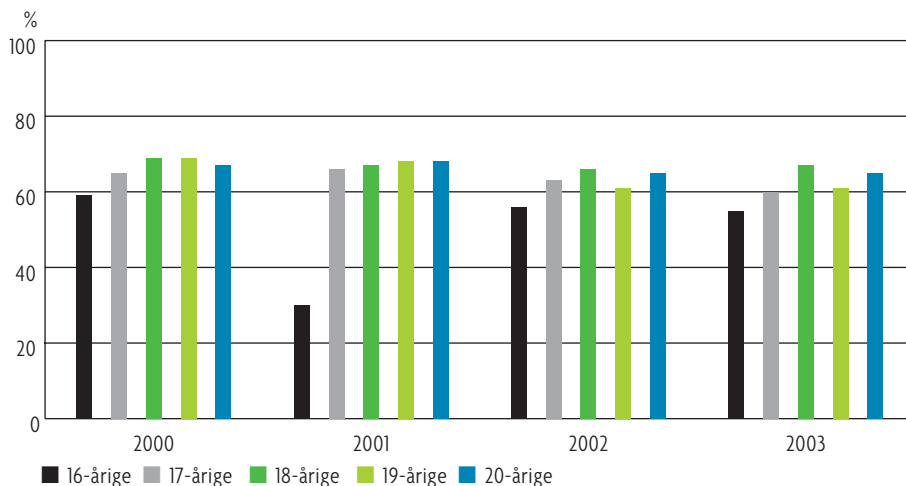

TABEL A13

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2004

FIGUR A14

16-20-årige piger der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 2000-2003

TABEL A14

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2004

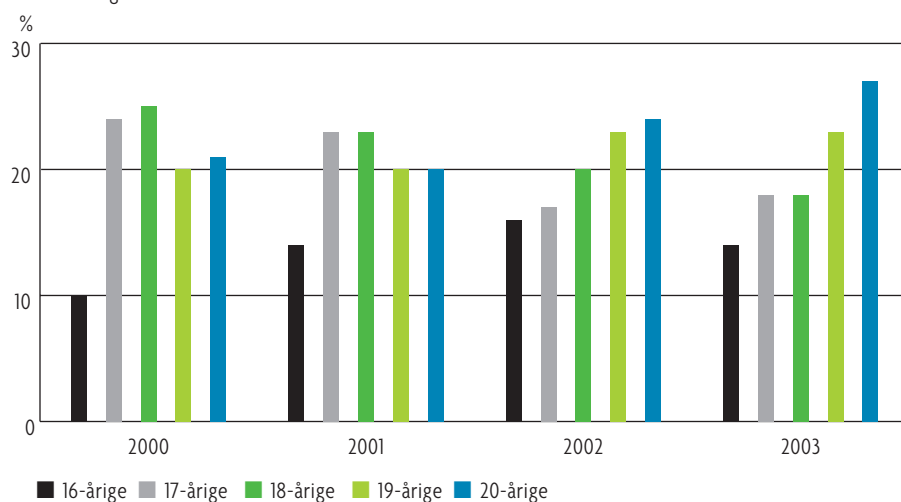
Andel der har drukket mere end Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænser

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at voksne kvinder højst drikker 14 genstande, og voksne mænd højst 21 genstande om ugen. De anbefalede genstandsgrænser gælder ikke for børn og unge.

I 2003 har hver syvende 16-årige og godt hver fjerde 20-årige dreng drukket mere end 21 genstande inden for den seneste uge, mens dette gælder for hver femte 16-20-årige pige. Siden 2000 ses en lille nedgang blandt 17-18 årige drenge og 17-18 årige piger, der har overskredet genstandsgrænserne. Denne tendens gælder ikke for de øvrige årgange.

FIGUR A15

16-20-årige drenge der har overskredet Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænser for voksne mænd den seneste uge. 2000-2003

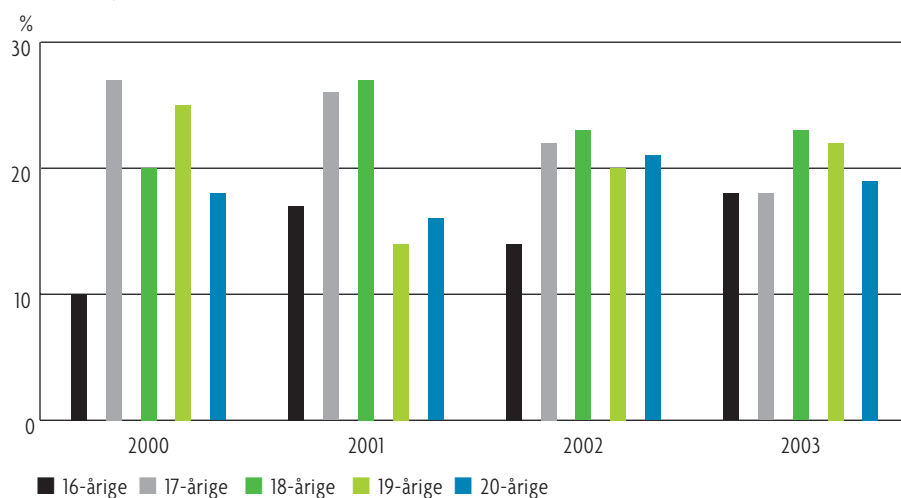

TABEL A15

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2004

FIGUR A16

16-20-årige piger der har overskredet Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænser for voksne kvinder den seneste uge. 2000-2003

TABEL A16

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2004

Storforbrug, skadeligt forbrug og alkoholafhængighed

I det følgende gives et bud på, hvordan man kan skelne mellem storforbrug, skadeligt forbrug og alkoholafhængighed, samt et skøn over udbredelsen af disse forbrugsmønstre i befolkningen.

Storforbrug

Der eksisterer hverken national eller international enighed om definitionen på storforbrug. Men der er to forskellige indfaldsvinkler til indkredsning af storforbruget og afgrænsningen til det sociale, rekreative forbrug. Den ene indfaldsvinkel fokuserer på, hvor meget man drikker. Der er med udgangspunkt i alkoholforbrugets konsekvenser for helbredet sat et kvantitativt skel mellem det moderate forbrug og storforbruget; nemlig de anbefalede genstandsgrænser: højst 14 genstande om ugen for kvinder og højst 21 genstande om ugen for mænd (Hardt og Becker, 1999). Den anden indfaldsvinkel fokuserer mere på forbrugsmønstre og konsekvenser af alkoholforbruget. Storforbruget defineres her som et forbrug, der giver høj risiko for at skade brugerens fysiske og psykiske sundhed, og som måske allerede i nogen grad har påvirket evnen til at fungere. Dog uden at der er tale om massive problemer eller afhængighed af alkohol.

Den kvantitative indfaldsvinkel med en generelt formuleret grænse – de anbefalede genstandsgrænser – er velegnet til den brede befolkningsrettede oplysning og til at anslå omfanget af storforbrugere. Den kan imidlertid ikke stå alene, når det enkelte individs alkoholforbrug skal vurderes i en behandlingskontakt. Her må forbrugsmønstret og konsekvenserne af forbruget inddrages.

Det skadelige forbrug

Definitionen af et skadeligt alkoholforbrug, jævnfør WHO's diagnoseklassifikationssystem ICD10, er et alkoholforbrug, som allerede har ført til fysisk eller psykisk skade, men som endnu ikke kan defineres som et afhængigt alkoholforbrug. I praksis er det meget svært at skelne mellem gruppen med storforbrug og gruppen med et skadeligt forbrug. Her anvendes derfor begrebet storforbrug af alkohol som dækkende for både gruppen med risiko for fysiske og psykiske skader og for gruppen, hvor der allerede er forekommet skader. Dog uden at der endnu er tale om afhængighed.

Med fastlæggelsen af genstandsgrænserne kan omfanget af storforbrugere, inklusiv personer med et skadeligt forbrug og afhængige forbrugere, indkredses. Ifølge undersøgelsen Sundhed og sygelighed i Danmark 2000, udarbejdet af Statens Institut for Folkesundhed, drikker 15% af alle voksne mænd og 9% af voksne kvinder over genstandsgrænserne (Kjøller & Rasmussen, 2002).

Alkoholafhængighed

I WHO's diagnoseklassifikationssystem, der baserer sig på det amerikanske psykiatriske diagnosesystem DSM IV, lider en person af et alkoholafhængighedssyndrom, hvis denne inden for et år har haft tre eller flere af følgende reaktioner:

- "craving", dvs. et tvangsmæssigt ønske om at drikke
- kontroltab, dvs. at man ikke kan stoppe med at drikke, når man først er begyndt
- fysiske abstinenser
- toleranceudvikling med behov for stadig større mængder alkohol for at opnå samme effekt
- mindsket interesse for andre aktiviteter eller et stort forbrug af tid på at skaffe alkohol
- fortsat drikkeri på trods af kendskab til skadelige følger.

Ifølge Sundhedsstyrelsens Landspatientregister var der i 2001 næsten 28.000 indlæggelser på somatiske og psykiatriske hospitaler samt visse behandlingshjem med en alkoholrelateret diagnose. Der er ingen fortløbende registreringer af personer, som er behandlet i alkoholambulatorier eller på samtlige offentlige eller private behandlingshjem. En opgørelse fra 2000 viser, at amterne har behandlet ca. 17.000 personer ambulant og ca. 650 personer i døgnbehandling.

Opgørelserne giver et fingerpeg om omfanget af alkoholafhængige, som har søgt hjælp på grund af deres alkoholrelaterede lidelser. Men de er stadig ikke et mål for antallet af alkoholafhængige.

Overlæge Finn Zierau, alkoholenheden på Hvidovre Hospital, har på baggrund af amerikanske undersøgelser lavet et skøn over antallet af alkoholafhængige i Danmark. Han angiver antallet af alkoholafhængige til 200.000-250.000. På baggrund af Sundhed- og sygelighedsundersøgelsen vurderes antallet af mennesker, der drikker over genstandsgrænserne, at være 500.000. Trækkes førstnævnte tal fra sidstnævnte, må antallet af storforbrugere skønnes at være ca. 300.000.

En amerikansk undersøgelse (National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey fra National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism) gør det muligt på basis af DSM IV-kriterierne for afhængighed at foretage et skøn over antallet af personer med alkoholafhængighedssyndrom. Undersøgelsen viste, at der var tale om 4,38 pct. af personer på 18 år eller derover.

Undersøgelsen opererede også med begrebet alkoholmisbrug som en kategori, der angiver et problemniveau, der er lavere end alkoholafhængigheden. Alkoholmisbrug er defineret som følger:

- personer, der drikker, selvom alkoholforbruget har fået konsekvenser for de sociale relationer
- gentagen indtagelse af alkohol i situationer, hvor alkoholforbrug er fysisk farligt
- gentagen alkoholforbrug, der forhindrer varetagelse af vigtige rolleforpligtelser
- gentagne alkoholrelaterede problemer med overtrædelse af lovgivningen.

Denne definition er en indkredsning af de mere belastede storforbrugere, hvis forbrug giver sociale skader, men endnu ikke har udviklet sig til afhængighed.

I USA er det 3,03 pct. af voksne på 18 år eller derover, der opfylder disse kriterier.

Da der ikke eksisterer nogen tilsvarende dansk undersøgelse, vil denne beregningsmetode blive benyttet som basis for et minimumsskøn. Hvis 4,38 pct. af de voksne danskere på 18 år eller derover er alkoholafhængige, svarer det til ca. 180.000 personer. Hvis 3,03 pct. voksne danskere er misbrugere svarer det til ca. 125.000 personer. Der er således i alt tale om skønnet ca. 300.000 mennesker med enten alkoholafhængighed eller et misbrug af alkohol, der kræver en ændring for ikke at skabe problemer for den enkelte eller samfundet.

Alkoholrelateret dødelighed, sygelighed mv.

Såvel sundheds- og socialvæsen som politi og retsvæsen registrerer løbende personer med alkoholrelaterede problemer på følgende områder:

- Alkoholrelaterede dødsfald
- Indlæggelser på somatiske og psykiatriske sygehusafdelinger
- Alkoholrelaterede færdselsuheld
- Spirituskørsel, detentionsanbringelser og anholdelser for beruselse

Det er vanskeligt at tolke disse registreringer som udtryk for det faktiske omfang af alkoholrelaterede problemer. Det skyldes, at tallene ikke alene afspejler problemernes faktiske omfang, men også de respektive myndigheders aktivitet på området. En stigning eller et fald i antallet af behandlinger kan være udtryk for ændring i efterspørgslen. Men det kan også skyldes ændring i behandlingstilbuddet, fx ændring af antal pladser på ambulatorium eller døgninstitution.

Det har været tilfældet på psykiatriske afdelinger, hvor man i sidste halvdel af 1980'erne nedlagde et stort antal sengepladser og samtidig opprioriterede behandlingen af visse andre former for sindslidelser.

Alkohol som årsag ved sygdom og død

Tilstande som alkoholisme, alkoholforgiftning og alkoholpsykose er direkte relateret til et storforbrug af alkohol. Tilstande som levercirrose (skrumpeliver) og pankreatitis (bugspytkirtelbetændelse) anses ligeledes som alkoholrelaterede lidelser, fordi sammenhængen mellem disse tilstande og et stort alkoholforbrug er meget stærk.

Men også andre sygdomme kan være forårsaget af et stort alkoholforbrug. Blandt andet en række kræftsygdomme som mundhule-spiserørskræft, tyktarmskræft, leverkræft og brystkræft hos kvinder. Ligesom alkohol kan være en risikofaktor for udvikling af osteoporose (knogleskørhed).

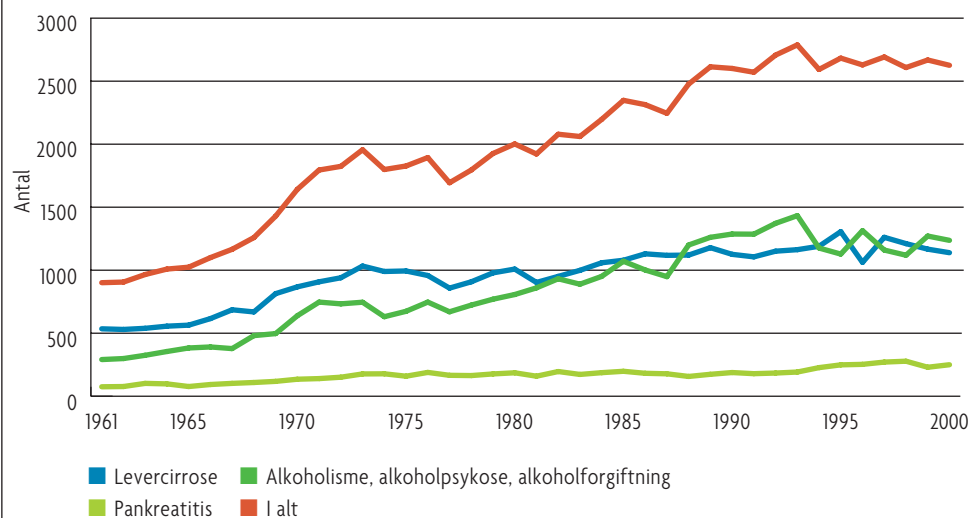
I det følgende gengives udviklingen i den alkoholrelaterede dødelighed og sygelighed i Danmark. Opgørelserne bygger på oplysninger om antal dødsfald henholdsvis antal indlæggelser på somatiske og psykiatriske afdelinger med diagnosen alkoholisme, alkoholforgiftning, alkoholpsykose, levercirrose eller pankreatitis. Det skal understreges, at opgørelserne ikke giver det totale billede af antallet af dødsfald og indlæggelser, hvor alkohol kan have en betydning for diagnosen.

Alkoholrelaterede dødsfald

Antallet af alkoholrelaterede dødsfald er mere end tredoblet i de seneste tre årtier (Figur 17). Først i 1960'erne udgjorde alkoholrelaterede dødsfald godt 2 procent af samtlige dødsfald, mens 4,6% af samtlige dødsfald i 2000 kan tilskrives en alkoholrelateret diagnose.

FIGUR A17

Alkoholrelaterede dødsfald, opdelt efter diagnose. 1961-2000

TABEL A17

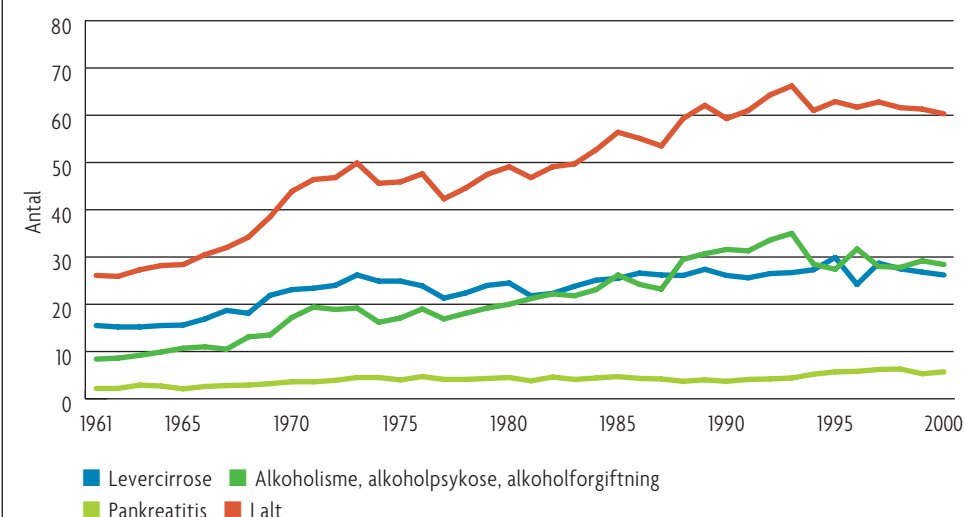
Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister

Alkoholrelateret dødelighed – opdelt på rater

Figur A18 viser udviklingen i dødeligheden for alkoholisme, alkoholforgiftning og alkoholpsykose, levercirrose (skrumpelever) og pankreatitis (bugspytkirtelbetændelse), opgjort pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover.

FIGUR A18

Alkoholrelaterede dødsfald pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover. Opdelt efter diagnose. 1961-2000

TABEL A18

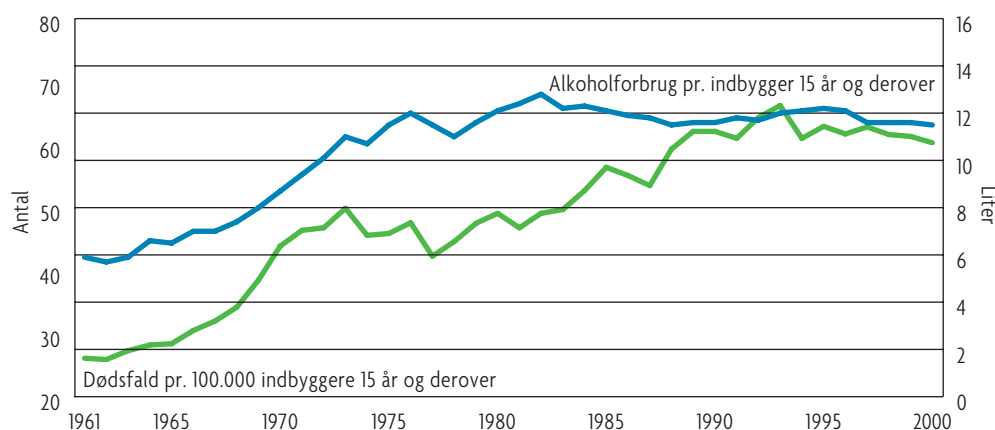
Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister

Sammenhæng mellem alkoholforbrug og dødelighed

Figur A19 viser alkoholforbruget pr. indbygger 15 år og derover og den samlede alkoholrelaterede dødelighed pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover, 1961- 1998. Kurverne følges ad særligt først i perioden. Men mens alkoholforbruget stagnerede i begyndelsen af 1980'erne, ses en fortsat stigning i dødeligheden. Det kan skyldes en latenstid mellem alkoholindtagelse og dødelighed, men kan også være udtryk for et tiltagende ujævnt forbrug af alkohol i befolkningen. Gennem 1990'erne følges kurverne ad på samme stabile niveau.

FIGUR A19

Alkoholrelaterede dødsfald pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover, sammenholdt med gennemsnitligt alkoholforbrug pr. indbygger 15 år og derover. 1961-2000

TABEL A19

Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister og Danmarks Statistik

ICD KODER FOR ALKOHOLRELATEREDE DØDSFALD

Til registrering af de alkoholrelaterede dødsfald benytter Sundhedsstyrelsen ICD-10 koder – med deres respektive pendanter i ICD-8 koder (1968-1994) henholdsvis ICD-6 koder (1961-1968). De anvendte koder er gengivet neden for.

Periode	1961-1968	1969-1993	1994-1998
Alkoholisme ¹	307, 322	291, 303	F10
Levercirrose ¹	581	571	K70, K74
Pancreatitis ¹	587	577	K85, K86
Alkoholforgiftning	E880, N961	E860, N979-N980	X45, X65, Y15, T51

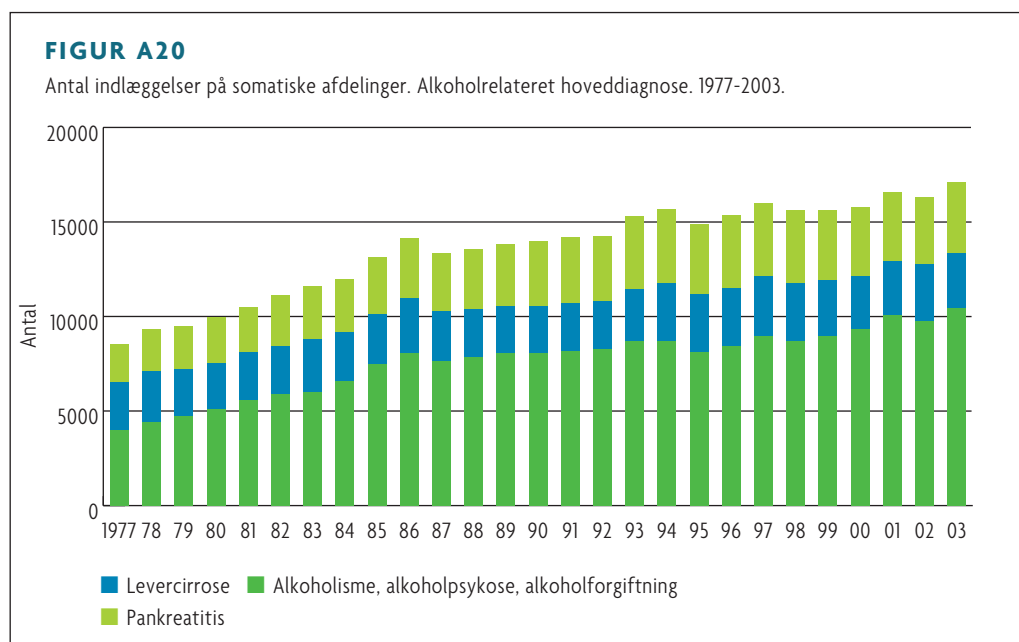
¹ Både som tilgrundliggende og medvirkende dødsårsag

Alkoholrelaterede behandlinger

Siden 1977 er alle indlæggelser og behandlinger på somatiske og psykiatriske afdelinger registreret i Landspatientregisteret. Det giver mulighed for at vurdere belastningen af alkoholrelaterede problemer i det behandlende sygehusvæsen. Der er en vis diagnostisk usikkerhed med en sådan registrering. Hertil kommer, at der ikke findes landsdækkende registre om behandlinger på alkoholambulatorier eller alkoholrelaterede behandlinger i primære sundhedstjeneste. Det er derfor ikke muligt at dokumentere den konkrete totalbelastning, som alkoholforbruget påfører det behandlende sundhedsvæsen, men man kan påvise nogle tendenser.

Indlæggelser på somatiske afdelinger

Figur A20 viser en jævn stigning i antallet af indlæggelser med hoveddiagnosen alkoholisme, alkoholpsykose, levercirrose (skrumpelever) eller pankreatitis (bugspytkirtelbetændelse). Mens der var 8.859 indlæggelser med en alkoholrelateret hoveddiagnose på somatiske afdelinger i 1977, er antallet steget til 17.109 indlæggelser i 2003. Antallet af indlæggelser med alkoholrelateret hoveddiagnose er således næsten fordoblet i løbet af 25 år. Kvindernes andel af det samlede antal behandlinger, som har været 30-31% i det meste af perioden er stort set uændret og var 33% i 2003. (Tabel A20)

TABEL A20

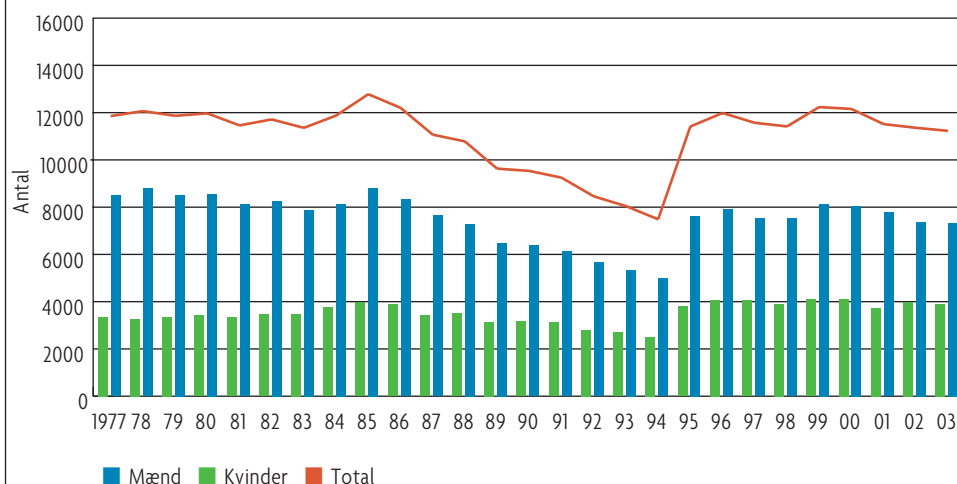
Kilde: Sundhedsstyrelsens Landspatientregister

Indlæggelser på psykiatriske afdelinger

Figur A21 viser et relativt stabilt antal indlæggelser på psykiatriske afdelinger frem til midten af 1980'erne. Herefter ses en vedvarende nedgang frem til midten af 1990'erne, hvorefter antallet af indlæggelser stiger igen. Nedgangen i antallet af indlæggelser i 1980'erne skyldes først og fremmest lukning af psykiatriske sengepladser, mens stigningen i midten af 1990'erne kan forklares med, at ambulante forløb også indgår i opgørelsen.

FIGUR A21

Alkoholrelaterede indlæggelser på psykiatriske afdelinger – heldøgn og deldøgn – på psykiatriske afdelinger 1977-2003. Hoved- og bidiagnoser. Fra 1995 indgår heldøgn, deldøgn og ambulante forløb.

TABEL A21

Kilde: Institut for Psykiatrisk Grundforskning

ICD KODER FOR ALKOHOLRELATEREDE INDLÆGGELSER

Til registrering af alkoholrelaterede behandlinger på somatiske og psykiatriske afdelinger benyttes Sundhedsstyrelsen ICD-10 koderne – med deres respektive pendanter i ICD-8 koderne 1977-1993.

ICD koder for alkoholrelaterede indlæggelser som hoveddiagnose på somatiske¹ og psykiatriske afdelinger²

Periode	1977-1993	1994-2000
Alkoholisme	291, 303	F10
Levercirrose	571	K70, K73, K74, K76
Pancreatitis	577	K85, K86, K90.3
Alkoholforgiftning	N980	T51

¹ Omfatter kun hoveddiagnose

² Omfatter både hoved- og bidiagnose

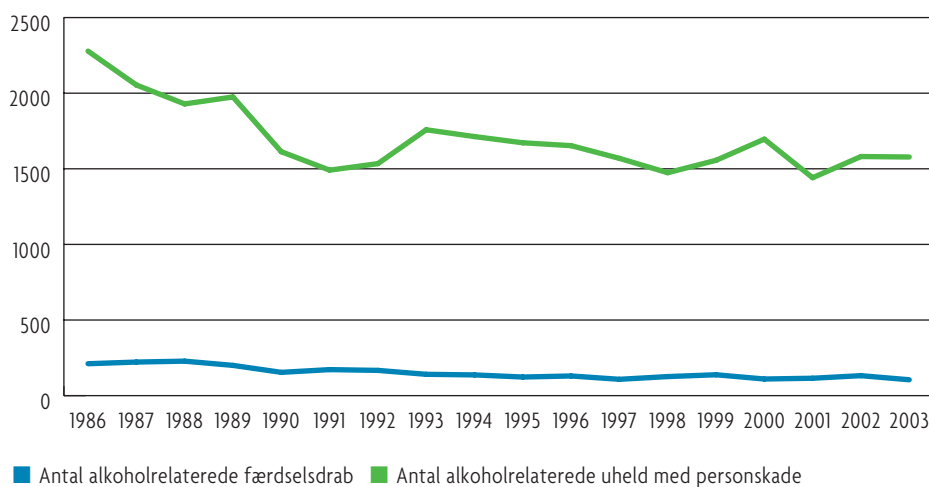
Trafikulykker

I 1986 blev der registreret 2.278 alkoholrelaterede færdselsuheld med personskafe mod 1.578 uheld i 2003. De alkoholrelaterede færdselsuhelds andel af samtlige uheld har også vist en faldende tendens fra 20,4% i 1986 til 17,8% i 2003.

Antallet af alkoholrelaterede færdselsdrab er faldet med 50% siden 1986. I 2003 blev der registreret 105 alkoholrelaterede færdselsdrab, hvilket udgjorde 24,3% af samtlige færdselsdrab.

FIGUR A22

Alkoholrelaterede færdselsuheld med personskafe og drab, 1986-2003

TABEL A22

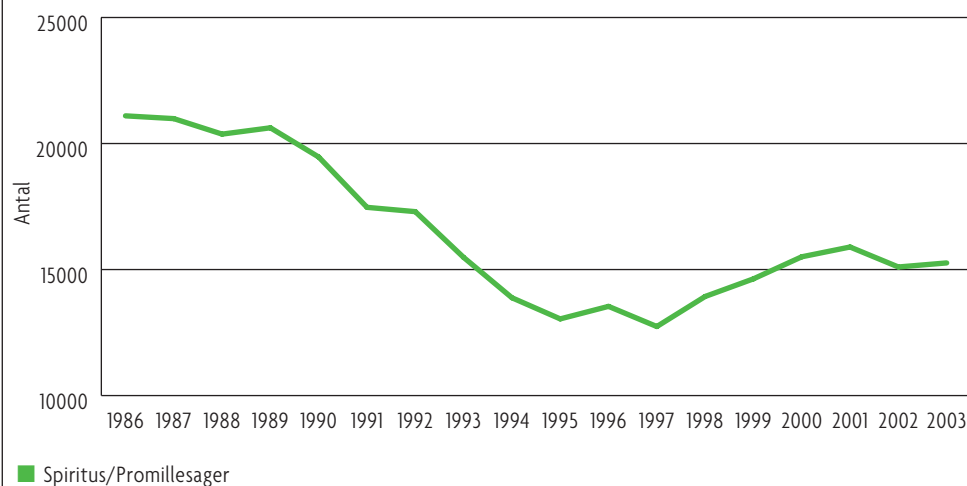
Kilde: Danmarks Statistik

Spirituskørsel

Antallet af registrerede sager vedrørende spiritus- og promillekørsler har været støt faldende 1986-1995 med en samlet reduktion på 31%. I de senere år har antallet af sager været stigende igen med en samlet stigning på ca. 14%, sammenlignet med 1995.

FIGUR A23

Registrerede sager vedrørende spiritus- og promillekørsel, 1986-2003

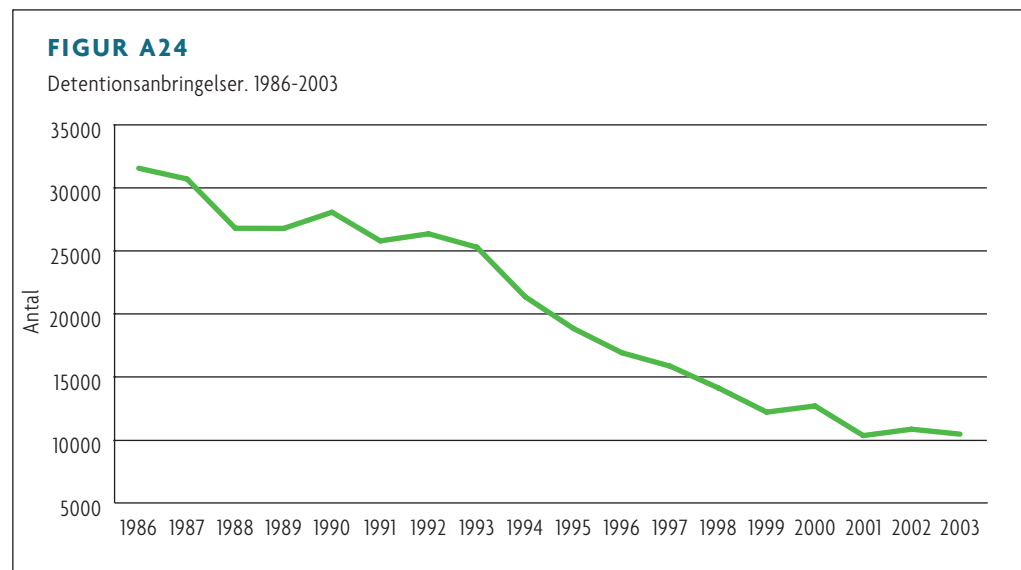

TABEL A23

Kilde: Politiets årsberetning

Detentionsanbringelser

Politiet anholder dagligt mennesker, hvor alkoholforbruget er den direkte eller medvirkende årsag til anholdelsen. Den helt overvejende del af de berusede, som politiet anholder, bliver anbragt i detentionen. Figur A24 viser antallet af detentionsanbragte siden 1986. Der er et samlet fald på 67% i perioden 1986-2003. Af Politiets årsberetning fremgår det desuden, at politiet havde kontakt til yderligere 1.155 personer i 2003, hvoraf 75 personer (6%) blev bragt til forsorgshjem eller lignende, 429 personer (37%) til sygehus og 651 personer (56%) blev bragt til hjemmet.

TABEL A24

Kilde: Politiets årsberetning

Den aktuelle narkotikasituation i Danmark

Det seneste skøn over antallet af stofmisbrugere, som Sundhedsstyrelsen har foretaget, viser, at der i 2001 var 25.500 stofmisbrugere i Danmark. Godt 6.000 af disse skønnes alene at være hashmisbrugere. Fra 1996 til 2001 er antallet af stofmisbrugere steget med 5.000 personer, svarende til 24%. Opgørelsen omfatter ikke det eksperimenterende stofbrug men estimerer antallet af personer, der har et mere vedvarende forbrug af narkotika, som medfører fysiske, psykiske og/eller sociale skader. Egentlige stofafhængige er således medtaget i skønnet, herunder også stabiliserede stofafhængige (fx metadonbehandlede).

Flere og flere søger behandling for deres stofmisbrug. Siden Sundhedsstyrelsen for første gang i 1996 registrerede stofmisbrugere, der blev indskrevet i behandling, er antallet af personer i behandling ca. tredoblet. Stigningen skal ses i lyset af en øget behandlingskapacitet og bedre tilrettelagte behandlingstilbud. Heroin vedbliver at være det hyppigst anvendte stof blandt klienterne i behandling. Derimod ses i disse år en stigning blandt klienter i stofmisbrugsbehandlingen, der har hash som hovedproblem for deres misbrug. Langt de fleste stofmisbrugere, der søger behandling, bruger flere stoffer. 43% opgiver i 2003 at have brugt mere end ét stof før indskrivningen, hvilket betyder, at tæt ved halvdelen af de indskrevne har et blandingsmisbrug, inden de kommer i behandling.

I 2003 var antallet af narkotikarelaterede dødsfald 245. Siden 1994 har antallet været konstant med ca. 250 narkotikarelaterede dødsfald årligt. Med hensyn til antallet af nyanmeldte hivtilfælde blandt stofmisbrugere har antallet varieret uden entydige tendenser. Nyanmeldte aids-tilfælde relateret til stofbrug har ligget lavt de senere år, og var i 2003 11 personer.

Der er tendens til et øget udbud af stoffer på det illegale marked fra sidst i 1980'erne og op igennem 1990'erne – på trods af store udsving i mængden af beslaglagt stof inden for de fleste typer fra år til år. Med hensyn til kriminalitet i forbindelse med narkotika blev der i 2003 registreret i alt 14.316 sigtelser, hvilket er en stigning sammenlignet med de senere år, hvor antallet af sigtelser siden 1999 har ligget relativt stabilt på omkring 13.000.

Der er ikke foretaget befolkningsundersøgelser over udbredelsen af det eksperimenterende stofbrug i den voksne befolkning i Danmark siden 2000. Dog tyder resultater fra de nyeste skoleundersøgelser blandt de helt unge samt surveyundersøgelser blandt de unge voksne, at den stigning i det eksperimenterende brug af illegale stoffer, der blev observeret fra midten af halvfemserne og frem, er stagneret, og det eksperimenterende brug i dag synes at have lagt sig på et højt men stabilt niveau.

Narkotikarelaterede dødsfald

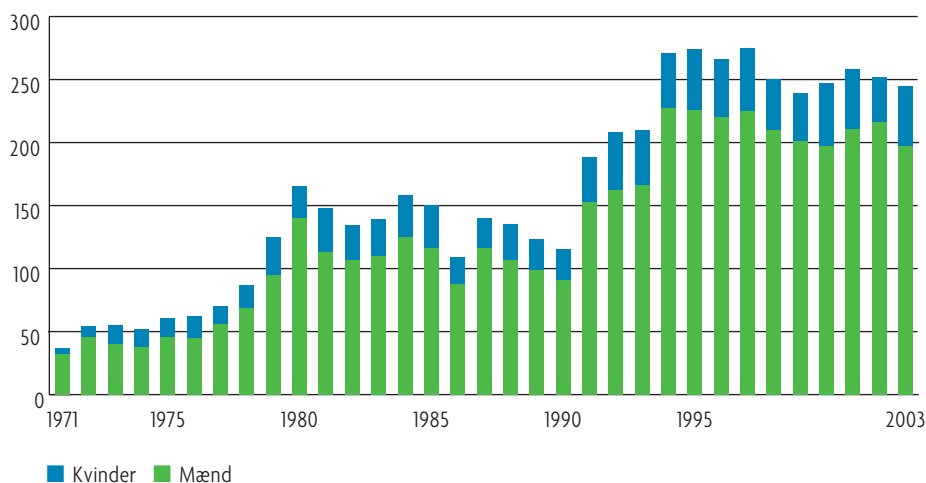
Siden første halvdel af 1970'erne er antallet af narkotikarelaterede dødsfald femdoblet. Frem til 1975 registrerede politiet ca. 50 narkotikarelaterede dødsfald om året. Antallet af narkotikarelaterede dødsfald steg til godt 150 dødsfald i sidste halvdel af årtiet, hvorefter antallet var stagnerende og let faldende mod slutningen af 1980'erne. I 1990'erne steg antallet igen voldsomt til mere end 250 dødsfald årligt, dog med en svag nedgang i slutningen af 1990'erne. I 2003 blev der registreret 245 narkotikarelaterede dødsfald (Figur N1).

Det er hovedsageligt mænd, der optræder i politiets register over narkotikarelaterede dødsfald. Dette skyldes, at det overvejende er mænd, som er stofmisbrugere. Gennemsnitsalderen ved død er steget i perioden. I 1993 var gennemsnitsalderen ved disse dødsfald 33 år, mens den i 2003 var steget til 38 år. Gennemsnitsalderen ved død for mænd og kvinder er den samme. (data ikke vist) (Rigspolitiets Nationale Efterforskningsstøttecenter).

Oversigten over antallet af narkotikarelaterede dødsfald bygger på Rigspolitiets årlige opgørelse. Registeret omfatter dødsfald, hvor der er sket indberetning til politiet om dødsfaldet med henblik på medikolegalt ligsyn. Det drejer sig f.eks. om dødfundne, pludselig uventede døde, ulykker, drab og selvmord. Dødsfald forårsaget af forgiftning og dødsfald som følge af ulykke, hvor den pågældende havde indtaget narkotika, vil således blive indberettet til politiet.

FIGUR N1

Antallet af narkotikarelaterede dødsfald i Danmark. Fordeling efter køn. 1971-2003

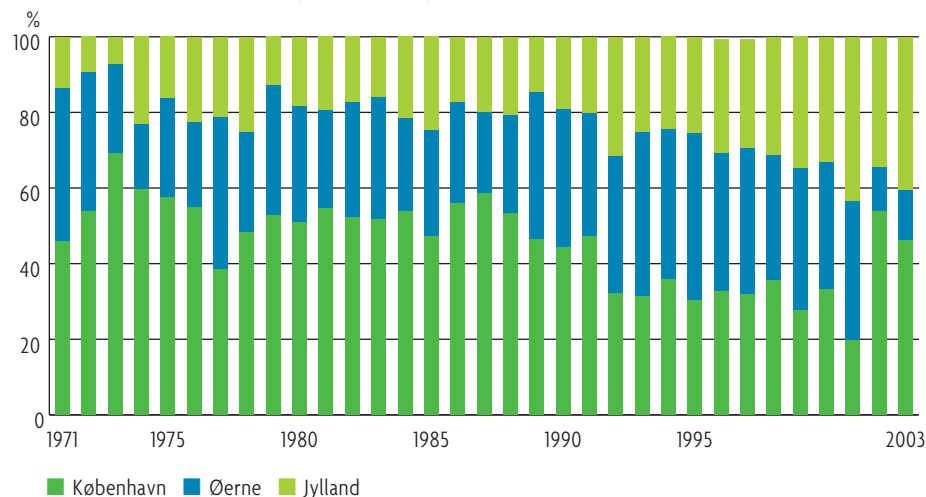

TABEL N1

Kilde: Rigspolitiets Nationale Efterforskningstøttecenter (NEC)

FIGUR N2

Narkotikarelaterede dødsfald. Geografisk fordeling. 1971-2003

TABEL N2

Kilde: Rigspolitiets Nationale Efterforskningstøttecenter (NEC)

Narkotikarelaterede dødsfald. Geografisk fordeling

I perioden 1970-1990 ses en geografisk polarisering af de narkotikarelaterede dødsfald. Således var der ca. dobbelt så mange dødsfald i København som i Jylland og på øerne tilsammen. Siden først i 1990'erne er denne polarisering udlignet. I de seneste år ses en tendens til stigning i andelen af dødsfald i Jylland, mens andelen i København tilsvarende er faldende.

Udbredelse af hiv og aids blandt stofmisbrugere

Op gennem 1990'erne har antallet af nydiagnosticerede hiv-positive varieret fra år til år. Det samme gælder den andel, hvor smitekilden er angivet at være intravenøst stofmisbrug. I 2003 var 9% (24 personer) af de nydiagnosticerede hiv-positive intravenøse stofmisbrugere. Denne andel har ligget ret stabilt omkring 10% de sidste ti år. (Tabel N3).

Også andelen af nyanmeldte aids-tilfælde, hvor smitekilden anses at være intravenøst stofmisbrug, har ligget relativt stabilt omkring 10%. I 2003 var der imidlertid 30% nyanmeldte aids-tilfælde i relation til intravenøst stofmisbrug, hvilket udgjorde 11 ud af i alt 37 personer. På trods af at den procentmæssige andel i 2003 var relativt høj, var der ikke væsentligt flere nyanmeldte personer med aids i 2003 end tidligere år.

Udbredelse af akut hepatitis A, B og C

Trods mindre udsving synes der de seneste fem år at være sket et fald i antallet af registrerede akutte tilfælde af hepatitis i hele befolkningen. I samme periode har andelen af akutte tilfælde af hepatitis, hvor den smittede har været intravenøs stofmisbruger, ligget omkring 1% ved hepatitis A, varieret mellem 18% og 43% ved hepatitis B, og varieret fra 29% til 85% ved hepatitis C. Antallet af anmeldte tilfælde er dog så små, at procentangivelsen skal læses med forbehold (Tabel N4).

Stofmisbrugere i behandling

I 1996 etablerede Sundhedsstyrelsen i samarbejde med amterne et register over stofmisbrugere i behandling. Registeret omfatter de personer, som de amtslige/kommunale centre har visiteret til behandling for stofmisbrug, uanset om behandlingsformen er ambulant behandling, dag- eller døgnbehandling, metadonunderstøttet behandling eller stoffri behandling.

Nedenfor beskrives de misbrugere, der blev indskrevet i behandling i 2003. Desuden er der en nærmere beskrivelse af de nyindskrevne misbrugere, som ikke tidligere har modtaget behandling.

Klienter indskrevet i 2003

Tabel N5 viser karakteristika af de stofmisbrugere, der blev indskrevet i behandling i 2003. I 2003 blev der på landsplan indskrevet 5.134 i behandling. Det er en stigning på 19% i forhold til de 4.310, der blev indskrevet i 2002. Det samlede antal stofmisbrugere, der har været i behandling i løbet af året, steg med 13,8% fra 2002 til 12.317 personer i 2003. (I det samlede antal er medregnet personer, som har fortsat behandlingen fra 2002 ind i 2003).

Heroin vedbliver at være det hyppigst anvendte stof blandt klienter i behandling, men hash, metadon og benzodiazepiner anvendes også af mange. Langt de fleste stofmisbrugere, der søger behandling, bruger flere stoffer. 43% opgiver i 2003 at have brugt mere end ét stof før indskrivningen, hvilket betyder, at tæt på halvdelen af de indskrevne har et blandingsmisbrug, inden de kommer i behandling.

De centralstimulerende stoffer, der er i fokus i unges eksperimenterende brug af stoffer, optræder i ringe omfang som hovedstof for misbrugere i behandling. Kun 6% opgiver amfetamin, 3% opgiver kokain, og 1% opgiver ecstasy¹ som hovedstof², hvilket dog er en svag stigning i forhold til 2002. Disse stoffer bliver således hovedsageligt brugt som supplement. Hash var hovedstof for 26% af de indskrevne, men det er et meget udbredt sidestof. 24% af de indskrevne i 2003 angiver at have hash som sidestof.

Oplysningerne om de indskrevne stofmisbrugeres sociale situation tegner et billede af en forarmet og marginaliseret gruppe. En stor del af klienterne er på overførselsindkomster og få har tilknytning til arbejdsmarkedet. Således er det kun 10%, der angiver at have en lønindkomst i 2003.

Stofmisbrugere har desuden et lavt uddannelsesniveau, hvilket skal ses i lyset af, at de fleste debuterer som stofmisbrugere i en ung alder. Også boligmæssigt er stofmisbrugere dårligt stillede. Af de, der blev indskrevet i behandling i 2003, havde kun 52% selvstændig bolig – hele 5% er egentlig boligløse.

Familiemæssigt lever en meget stor andel af såvel mandlige som kvindelige stofmisbrugere som enlige, hvilket er usædvanligt, når flertallet i gruppen er yngre voksne. En væsentlig andel af børn af stofmisbrugere, der er i behandling, er anbragt udenfor hjemmet.

De nytilkomne i behandling

I 2003 havde 34% af de indskrevne klienter i 2003 ikke været i behandling tidligere. Tabel N6 beskriver denne gruppe.

Sundhedsstyrelsens register over stofmisbrugere i behandling gør det muligt at beskrive gruppen af stofmisbrugere, der indskrives i behandling for første gang. Denne behandlingspopulation adskiller sig på flere måder fra behandlingspopulationen som helhed. Ikke overraskende er gennemsnitsalderen blandt nytilkomne væsentligt lavere end gennemsnitsalderen i den samlede behandlingsgruppe.

En væsentlig større andel af de nytilkomne opgiver hash som hovedstof sammenlignet med den gruppe, der har været i behandling tidligere. Andelen af nytilkomne, som opgiver hash som hovedstof, er steget fra 26% i 1998 til 33% i 2001, og til 44% i 2003. Til sammenligning havde kun 26% af alle indskrevne i 2003 hash som hovedstof.

Blandt klienter, som ikke tidligere har været i behandling, og som har oplyst hovedstof, har kun 28% opioider som hovedstof, hvilket er et fald fra 2002, hvor 35% havde opioider som hovedstof. 18% opgiver at have et centralstimulerende hovedstof (i dette tilfælde amfetamin, kokain eller ecstasy), hvilket er en større andel end blandt behandlingspopulationen som helhed. Dette kunne tyde på, at de centralstimulerende stoffer vil vinde mere frem i behandlingspopulationen fremover, mens andelen af klienter med opioider som hovedstof vil være aftagende.

Hvad angår indtagelsesmåden for heroin blandt de nye i behandling sammenlignet med de, der har været i behandling tidligere, er der også forskel. 25% af de ikke tidligere behandlede oplyser at injicere stoffet, mens 43% af de tidligere behandlede har injiceret heroin i 2003. Forskellen på indtagelsesmåden mellem de to klientgrupper kan skyldes en ”kortere misbrugskarriere”, dels at rygeheroinen de senere år har vundet mere frem.

1. Her opgjort som MDMA eller lignende.

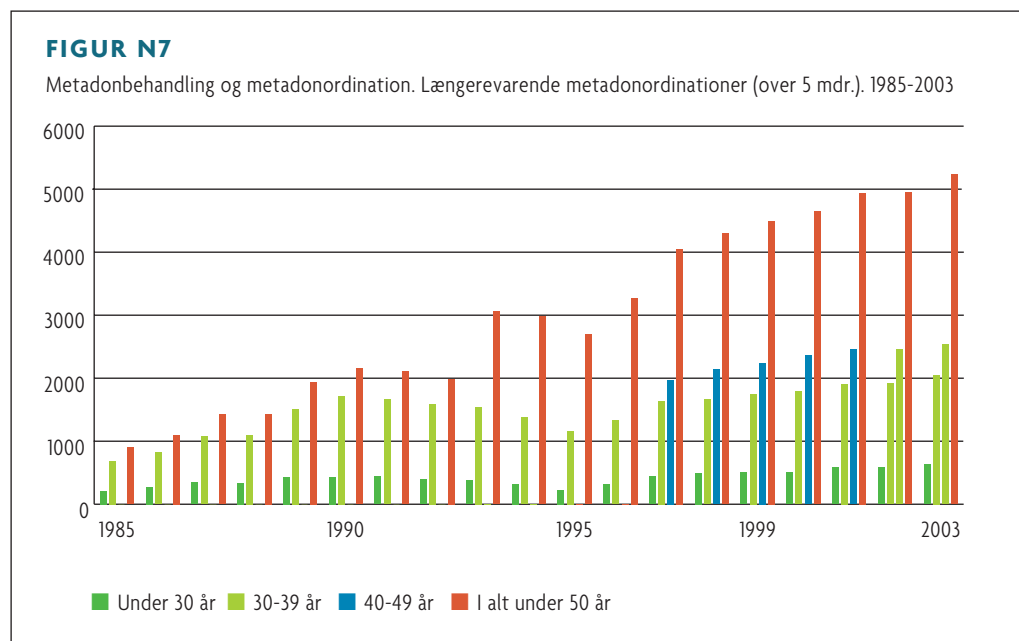
2. Procenterne er udregnet på basis af den del af behandlingspopulationen, som har angivet et hovedstof.

Metadonbehandling og metadonordination

Siden 1985 har Sundhedsstyrelsen opgjort antallet af klienter i længerevarende metadonbehandling, dvs. længere end 5 måneder. Tabel N7 og figur N7 viser udviklingen i antallet af personer under 50 år i længerevarende metadonbehandling i perioden 1985 til 2001.

Der ses en kraftig stigning i antallet af personer med længerevarende substitutionsbehandling efter amterne i 1996 overtog ansvaret for ordination, udlevering og kontrol med metadon. I årene 1993 til 1995 lå antallet stabilt på ca. 3000 om året. Ved udgangen af 1998 var det steget til 4298, og ved udgangen af 2001 var 4937 personer i længerevarende substitutionsbehandling med metadon. Ved udgangen af 2003 var 5229 personer i vedvarende substitutionsbehandling med metadon. I denne opgørelse er ikke medtaget klienter i længerevarende metadonbehandling under Kriminalforsorgen samt klienter uden CPR. nr. i behandling.³

Indtil 1996 var metadonregistreringen alene baseret på recepter. Efter lovændringen i 1996 blev personer, som fik udleveret metadon uden forudgående recept fra amternes behandlingssteder, også medregnet i statistikken. Dette er medvirkende til den store stigning fra 1996 til 1997. Stigningen i antal personer i længerevarende substitutionsbehandling fra 1996 og frem til i dag kan endvidere være udtryk for ændringer i behandlingstilbudet.

TABEL N7

Kilde: Sundhedsstyrelsens ordinationsstatistik

Stofmisbrugsrelaterede indlæggelser på psykiatriske afdelinger

I 2003 blev i alt 3422 personer indlagt på psykiatriske hospitaler med en stofrelateret hoved- eller bidiagnose mod 2685 i 1995. I perioden 1995-2003 sås en stigning på over 50% i antallet af personer indlagt på psykiatriske hospitaler med stofrelaterede bidiagnoser fra 1150 til 1844 (tabel N9), mens antallet af personer indlagt med stofrelaterede hoveddiagnoser har været svingende mellem 1500 og 1650 perioden igennem (tabel N8).

Antallet af personer, der blev indlagt med en hoveddiagnose relateret til brug af cannabis, synes ligeledes at være stigende, om end her er tale om relativt store udsving. Tendensen er

3. I 2001 var der 351 klienter i længerevarende metadonbehandling blandt de indsatte i danske fængsler og ca. 200 fik udleveret metadon på erstatningsnummer (dvs. uden CPR.nr.).

tydeligere ved bidiagnoser relateret til cannabis, hvor antallet af personer er steget jævnt fra 431 personer i 1995 til 759 personer i 2003. Der ses ligeledes en jævn stigning op til 2002 i antal personer, der blev indlagt med både hoved- og bidiagnose relateret til kokain. Imidlertid sker der fra 2002 til 2003 en markant stigning, idet der ses en fordobling i antallet af personer, der indlægges med hoved- eller bidiagnose relateret til kokain.

I hele perioden er personer med hoveddiagnoser i relation til blandet brug af stoffer den største gruppe, og antallet har været jævnt stigende frem til 1999. Næsthøypigst gennem næsten hele perioden ses personer med cannabis-relaterede hoveddiagnoser, som i 2003 omfattede godt 20% af personer i psykiatrisk behandling med en stofrelateret hoveddiagnose. På samme tid er andelen af personer med opioid-relaterede hoveddiagnoser faldet jævnt gennem perioden.

Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen

Fra 1994 til 2000 skete der en stigning i den nylige brug af hash. I 2000 havde ca. 10% af den voksne befolkning op til 45 år røget hash inden for det seneste år, mens ca. 7% havde gjort det i 1994 (Tabel N10). Stigningen er sket i aldersgrupperne under 30 år og gælder for både mænd og kvinder. Blandt de ældre aldersgrupper ses en tendens til konstant forbrug på et meget lavt niveau.

Der er tale om relativt store kønsforskelle i brug af hash. Mere end dobbelt så mange mænd (14%) som kvinder (6%) har et nyligt forbrug af hash (Kjøller og Rasmussen 2002).

Hvad angår andre illegale stoffer end hash, er der ligeledes en signifikant stigning i brugen fra 1994 til 2000. Under 1% af de 16-44-årige opgav i 1994 at have indtaget andre illegale stoffer end hash inden for det sidste år, mens endnu færre havde prøvet de hårde stoffer inden for den sidste måned. I 2000 opgav godt 3% af de 16-44-årige at have prøvet et eller flere af disse stoffer inden for det sidste år, herunder godt 1% inden for den sidste måned.

Oplysninger om udbredelsen af illegale stoffer stammer fra befolkningsundersøgelser om et selvrappporterende forbrug i befolkningen. Sådanne undersøgelser er gennemført af Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen både i 1994 og 2000. Befolkningsundersøgelser af denne type viser noget om det eksperimenterende forbrug, hvor kategorierne "sidste år" og "sidste måned" kan fortælle noget om det aktuelle eksperimenterende forbrug.

Der må dog tages forbehold for sammenligning af resultaterne i de to undersøgelsesår. Undersøgelsesmetodikken er lidt forskellig, idet der i 1994 blev foretaget personlige interviews, mens undersøgelsen i 2000 er gennemført ved udfyldelse af selvadministrerede spørgeskemaer. Herudover blev der i 1994 alene spurgt til "hash" eller "hårde stoffer", såsom amfetamin, kokain, lsd og heroin, mens der i 2000 er spurgt om brugen af de forskellige illegale stoffer hver for sig.

Udbredelse af illegale stoffer blandt de unge 16-24-årige

Andelen der angiver at have røget hash inden for det sidste år falder gradvist med aldersgrupperne, idet hash i størst omfang bruges af de yngste aldersgrupper fra 16-24 år. Resultater viser, at knap 8% af de unge mellem 16 og 24 år har prøvet hash inden for den sidste måned, mens ca. 41% har prøvet det nogensinde. Når det gælder brugen af andre illegale stoffer end hash i aldersgruppen 16-24 år, har ca. 8% brugt det inden for det sidste år. Her er amfetamin det hyppigst anvendte stof, da ca. 6% har prøvet det inden for det sidste år.

Sammenlignes brugen af hash i 1994 med brugen i 2000, er der blandt de 16-24-årige tale om en stigning fra 1994 til 2000. Stigningen ses både blandt de 16-19-årige og blandt de 20-24-årige (Tabel N12). Tallene viser samtidig, at der er markante kønsforskelle i brugen af hash blandt de 16-24-årige. Mens 26% af de 16-24-årige mænd har røget hash inden for sidste år, gælder dette for 15% af kvinderne i samme aldersgruppe.

16-20-årige

Sundhedsstyrelsen har siden 2000 gennemført en årlig undersøgelse om de 16-20-åriges sundhed og trivsel, herunder deres erfaringer med illegale rusmidler (Monitorering af unges livsstil og dagligdag – MULD). Resultaterne af samtlige MULD-undersøgelser fremgår af tabel N13.

Bortset fra en lille men signifikant stigning i det eksperimenterende brug af hash nogensinde over de forskellige undersøgelsesår, findes ingen signifikante forskelle mellem tallene for stofbrug i 2000, 2001, 2002 og 2003. Dette gælder også for det aktuelle brug af hash.

Godt en tredjedel af de unge i denne aldersgruppe opgiver at have prøvet at ryge hash nogensinde. Næst efter hash er amfetamin det hyppigst brugte stof. Afhængig af undersøgelsesår har 6-8% af de unge prøvet amfetamin nogensinde. 3-4% har prøvet ecstasy nogensinde og brug af ecstasy er således omkring halvt så udbredt som amfetamin og nogenlunde på niveau med brug af psilocybinsvampe og kokain. Der er også blandt de 16-20-årige klare kønsforskelle i brugen af stoffer. Ved stort set alle former for brug har mændene et større forbrug end kvinderne.

Erfaringer med illegale stoffer blandt de helt unge

I 2003 blev der gennemført en ny ESPAD-undersøgelse. Tidligere sammenlignelige undersøgelser er gennemført i 1995 og 1999, og på baggrund af resultaterne i de forskellige undersøgelsesår kan man se udviklingen i det eksperimenterende brug over tid. ESPAD-undersøgelserne er gennemført blandt skolebørn i 9. klasse. Resultaterne fra de tre ESPAD-undersøgelser ses i tabel N14.

Stigningen i det eksperimenterende brug af samtlige illegale stoffer blandt de 15-16-årige kan ses af resultaterne fra ESPAD fra 1995 til 1999. Derimod ses ingen signifikante stigninger fra 1999 til 2003 i de unges brug af illegale stoffer. Aktuelt har knap 1/4 af de 15-16-årige prøvet hash nogensinde, og ca. 8% har prøvet hash inden for sidste måned.

Der er store forskelle på udbredelsen af hash blandt drenge og piger. I ESPAD 2003 angiver 27% af drengene og godt 18% af pigerne at have prøvet hash nogensinde. Tilsvarende havde næsten dobbelt så mange drenge som piger brugt hash inden for den sidste måned (Sabroe & Fonager 2004).⁴

Med hensyn til andre stoffer end hash havde 8,3% i undersøgelsen blandt de 15-16-årige i 2003 prøvet at sniffe, mens henholdsvis 4,0%, 2,5% og 1,8% havde prøvet amfetamin, ecstasy og kokain. Parallelt med en stabilisering af brugen af hash ses lignende stabilisering i relation til det eksperimenterende brug af andre stoffer fra 1999 til 2003 (ESPAD, 2003).

I ESPAD 2003 har man undersøgt debutalderen ved hash. Resultaterne viser, at langt de fleste debuterer med hash, når de er 15 og 16 år. Kun meget få prøver hash inden de er teenagere. Til sammenligning ligger alkoholdebuten tidligere, og halvdelen af de unge har haft deres alkoholdebut, inden de er blevet teenagere (Sabroe & Fonager 2004) (data ikke vist).

4. I de danske rapporter om ESPAD-undersøgelserne anvender Sabroe og Fonager en udvidet studiebase i forhold til den internationale undersøgelse, idet de medtager alle elever i 9. klasse, og ikke kun de 15-16-årige elever.

Beslaglagt narkotika

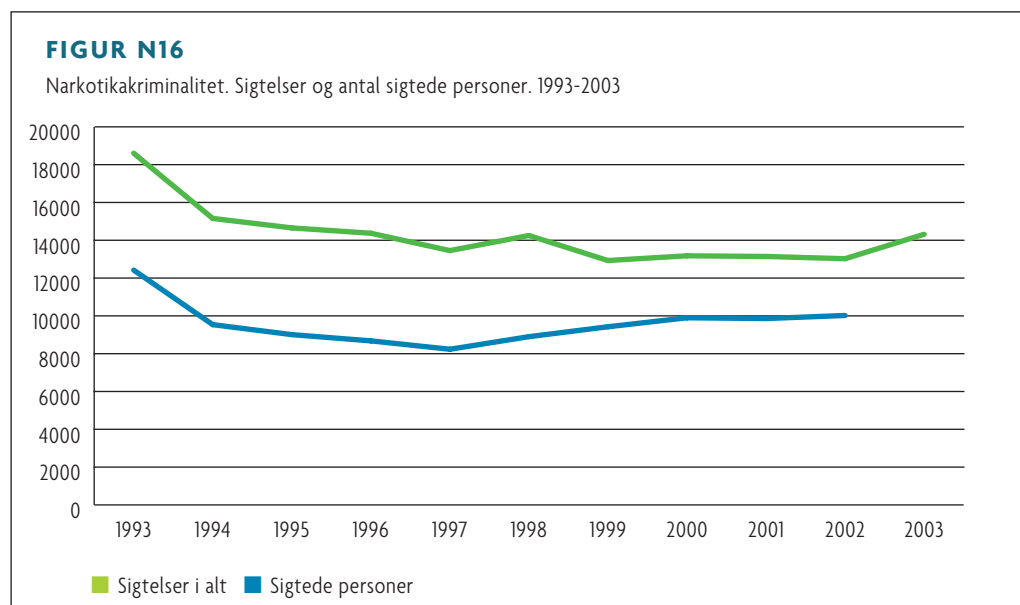
Der er en tendens til et øget udbud af stoffer på det illegale marked op igennem 1990'erne – på trods af store udsving i mængden af beslaglagt stof inden for de fleste stoftyper i enkelte år. Statistikken er imidlertid en grov indikator for udbuddet af stof på det illegale marked.

Oplysningerne i tabel N15 omfatter samtlige beslaglæggelser, der indberettes til Rigspolitiet fra de enkelte politikredse. Det fremgår af tabellen, at antallet af beslag af heroin er faldet med over 70% siden 1996, hvor antallet var på sit højeste. Mængden af beslaglagt heroin udviser ikke nogen klar tendens men var i 2003 på sit absolut laveste niveau med 16,3 kg. Antallet af beslaglæggelser af hash steg fra 2002-2003, ligesom mængden steg fra 2635 kg til 3829 kg. Antallet af beslaglæggelser af amfetamin og ecstasy er nogenlunde konstant, mens mængden af beslag for begge stoffer er steget markant fra 2002 -2003. Antal beslag af kokain er steget jævnt fra 1999 til 2003. Men hvor mængden af beslaglagt kokain de senere år har været faldende, blev der i 2003 beslaglagt i alt 104 kg. kokain, hvilket er den største mængde i hele perioden tilbage til 1991. Der findes dog enkelte store beslag i 2003.

Narkotikakriminalitet

Op gennem 1980'erne og frem til 1993 har der været en markant stigning i både antallet af sigtelser og antallet af personer, der sigtes. Som det ses af tabel N16, faldt antallet af sigtelser og sigtede personer derefter, og siden 1995 har begge tal ligget relativt stabilt. I 2003 blev der registreret i alt 14.316 sigtelser, hvilket imidlertid er en stigning sammenlignet med 2002, hvor antallet af sigtelser var 13.025. Antallet sigtede personer har siden 1994 ligget på mellem godt 8000 og 10.000 personer årligt. Der er ikke tilgængelige tal vedrørende antal sigtede personer i 2003.

Oplysningerne i tabel N16 og figur N16 om narkotikakriminalitet omfatter omfanget af sigtelser og sigtede personer for overtrædelse af enten Lov om euforiserende stoffer eller Straffelovens §191 stk. 1 (salg), stk. 2 (smugling) og §290 (hæleri).

TABEL N16

Kilde: Upublicerede tal fra NEC (Nationalt EfterforskningsstøtteCenter), 2004

Indsatte stofmisbrugere

Kriminalforsorgen gennemførte i 2002 en undersøgelse af rusmiddelproblemer blandt Kriminalforsorgens klientel (Kramp et al. 2003). Undersøgelsen omfattede 1305 personer, som var repræsentative for indsatte, varetægtsarrestanter og tilsynsklienter.⁵

Undersøgelsen viste, at erfaringer med illegale rusmidler er langt mere udbredt blandt klientellet end i befolkningen generelt. Blandt kriminalforsorgens klientel har 75% prøvet hash, 53% har prøvet centralstimulerende stoffer (kokain eller amfetamin), og 30% har prøvet opioider (heroin, morfinpræparater mv.).

Over halvdelen, 56%, af Kriminalforsorgens samlede klientel har et misbrug, mens 67% har et stofmisbrug⁶ eller problebrug⁷ af rusmidler (misbrug af alkohol inkluderet). Af tabel N17 fremgår det, hvor mange af de 1305 adspurgte, der havde forskellige former for misbrug eller problebrug.

Betragtes aldersfordelingen, er personer fra opioidmisbrugsgruppen i gennemsnit de ældste (38 år), og ecstasymisbrugere er de yngste blandt misbrugere med en gennemsnitsalder på 27 år. Der er ingen signifikant forskel mellem andelen af mænd og andelen af kvinder, som misbruger opioider, mens der er flere mænd (13%), der misbruger centralstimulerende stoffer end kvinder (7%). Det samme gælder for misbrug af hash.

Debutalderen blandt de 780 personer, som havde prøvet hash, var for 50 procents vedkommende 15 år eller yngre, mens 75% havde en debutalder på 17 år eller yngre. For de 362 personer, som nogensinde havde prøvet opioider, havde 50% prøvet det, da de var 19 år eller yngre, mens 75% havde prøvet, da de var 25 år eller yngre.⁸

Hovedparten af de personer, der tilhører opioidmisbrugsgruppen, har tidligere modtaget behandling, og de er fortsat behandlingsmotiverede. Det er imidlertid kun halvdelen, som modtager behandling. Samtidig ses det, at blandt de opioidmisbrugere, som tidligere har modtaget behandling, er 86% fortsat opioidmisbrugere, mens kun 67% blandt dem, der ikke har modtaget behandling, fortsat er opioidmisbrugere. Blandt dem, der misbruger centralstimulerende stoffer, er kun ret få motiverede for behandling, og ifølge undersøgelsens resultater tillægges et hashmisbrug ingen særlig betydning hverken af misbrugerne eller af behandlerne. Der konstateres et udtalt behov for klare retningslinier, hvad angår behandling internt i Kriminalforsorgen, og for et øget samarbejde med amterne. Endvidere konstateres et behov for øget behandlingskapacitet.

Rusmiddelundersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse og siger derfor ikke direkte noget om, hvor mange misbrugere, der findes blandt Kriminalforsorgens klientel i løbet af et år. Men det er beregnet, at næsten 3200 stofmisbrugere indsættes i fængslerne i løbet af et år. Blandt nyindsatte varetægtsarrestanter er der 3400 stofmisbrugere pr. år, og blandt tilsynsklienterne er der ca. 2000 stofmisbrugere pr. år.

5. Tilsynsklienter er løsladte eller betinget dømte klienter, der stadig er under tilsyn af Kriminalforsorgen.

6. Stofmisbrug defineres som indtagelse af stoffet to gange om ugen eller mere den sidste måned før indsættelse/tilsynets registrering. Et alkoholmisbrug defineres ved indtagelse af 11 genstande eller mere dagligt de sidste 6 måneder før indsættelse/tilsynets registrering, 10 beruselsessituationer eller flere den sidste måned før indsættelse/tilsynets registrering og/eller igangværende behandling for alkoholmisbrug.

7. Problebrug af et stof defineres som indtagelse af stoffet en gang om ugen eller mindre den sidste måned før indsættelse/tilsynets registrering. Et problebrug af alkohol defineres som indtagelse af 6-10 genstande dagligt de sidste seks måneder før indsættelse/tilsynets registrering og/eller 5-9 beruselsessituationer den sidste måned før indsættelse/tilsynets registrering.

8. Færdselslovovertrædere er ikke med i denne analyse af debutalderen.

Danskernes rygevaner

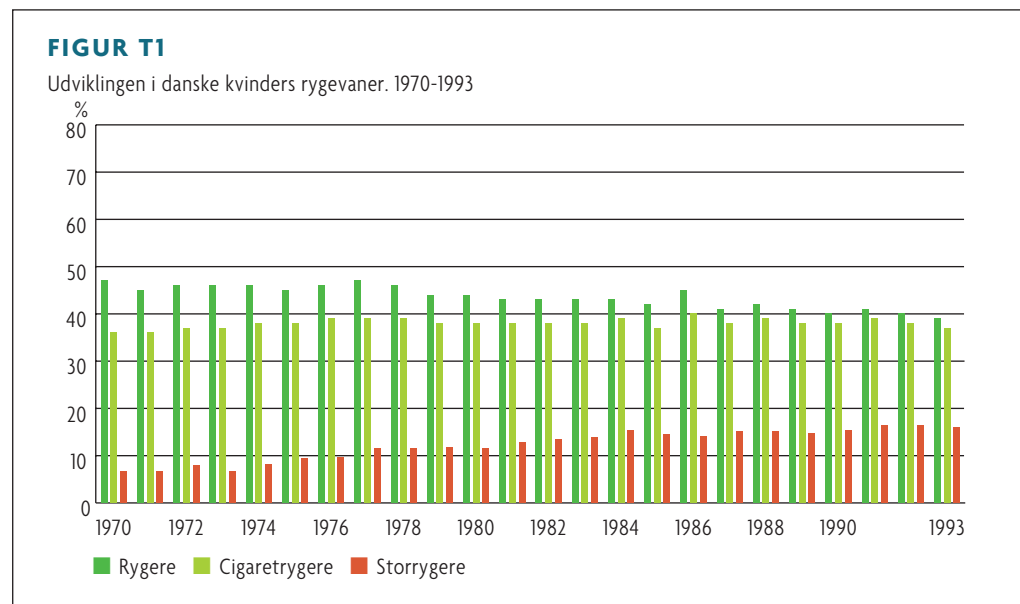
I perioden fra 1970-1993 indsamlede analysefirmaet Gallup A/S oplysninger om danskernes rygevaner for tobaksindustrien i Danmark. Oplysningerne er efterfølgende stillet til rådighed for overlæge dr. med. Poul Ebbe Nielsen og det daværende Tobaksskaderådet - (efter rådets nedlæggelse i 2001 Sundhedsstyrelsen) til brug i forskningsøjemed. Disse data er løbende publiceret i forskellige artikler – blandt andet i Ugeskrift for Læger og i publikationen Danskernes Rygevaner.

Data er tilvejebragt via årlige telefoninterview med 15.000-20.000 personer i aldersgruppen fra 15 år og op. Rygere er identificeret via spørgsmålet: Røg De i går? – hvor svarmulighederne er ja eller nej. Dette indebærer, at daglig-rygere og lejlighedsvis-rygere i denne periode ikke kan identificeres hver for sig.

Fra 1994-2003 er undersøgelserne resultatet af et samarbejde mellem Tobaksskaderådet (indtil 2000) Sundhedsstyrelsen (fra 2001), Kræftens Bekæmpelse og Hjertereforeningen, og fra 1998 også Danmarks Lungeforening. I årene 1994-1996 har Gallup A/S stået for dataindsamling og bearbejdning – og fra 1997-2003 har PLS Rambøll Management forstået arbejdet. Også disse undersøgelser er baseret på telefoninterview med et repræsentativt udsnit af den danske befolkning – dog kun med 2000-3000 personer i aldersgruppen fra 13 år og op hvert år. Rygere er identificeret ved spørgsmålet: Ryger De? Svarkategorierne sikrer, at daglig-rygere og lejlighedsvis-rygere kan identificeres. Som en følge af forskellen i datagrundlaget er hovedparten af de følgende tabeller og grafer opdelt i to, der dækker de respektive perioder.

Udviklingen i danske kvinders rygevaner 1970-1993

I perioden har andelen af rygere blandt kvinder været svagt faldende – dog således, at cigaretrygernes andel næsten har været konstant. Den del af kvinderne, der benævnes storrygere med et forbrug på mindst 15 cigaretter om dagen, blev samtidig mere end fordoblet.

TABEL T1

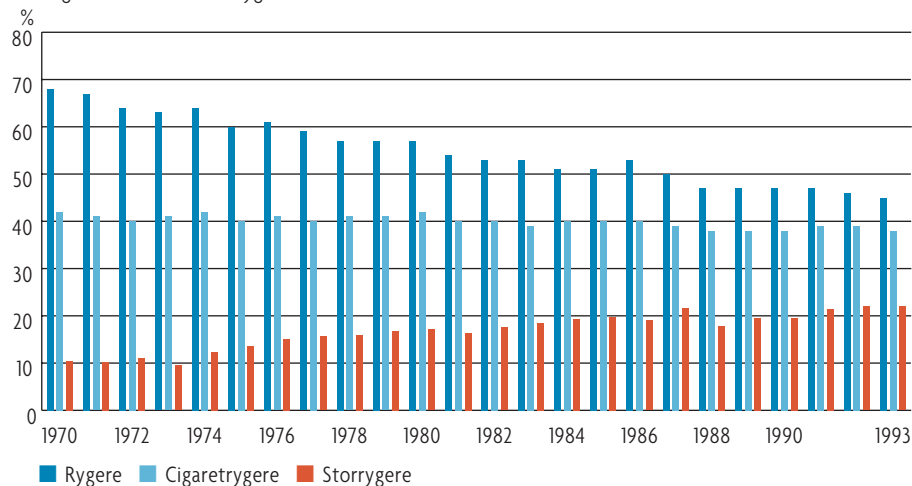
Kilde: Tobaksskaderådet og Gallup A/S

Udviklingen i danske mænds rygevaner 1970-1993

Blandt mænd ses et stabilt fald i andelen af rygere gennem hele perioden – svarende til 1 procentpoint om året i gennemsnit. Andelen af cigaretrygere har ligget på samme niveau i hele perioden. Samtidig ses en fordobling i andelen af storrygere.

FIGUR T2

Udviklingen i danske mænds rygevaner. 1970-1993

TABEL T2

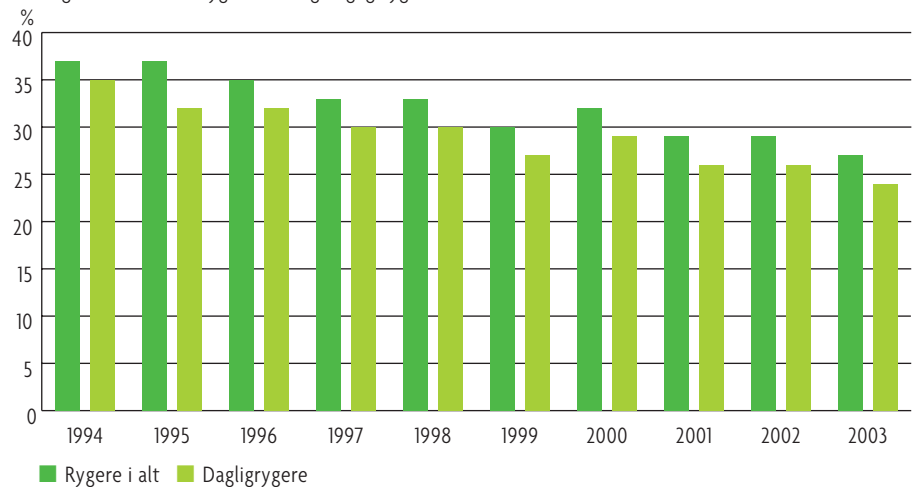
Kilde: Tobaksskaderådet og Gallup A/S

Udviklingen i andelen af rygere i alt og daglig-rygere blandt kvinder 1994-2003

I denne periode ses et klart fald i såvel andelen af dagligrygere som totalrygere blandt kvinder. Reduktionen svarer til 1 procentpoint om året i gennemsnit. Andelen af lejlighedsvisrygere ligger konstant på ca. 3 procent gennem perioden.

FIGUR T3

Udviklingen i andelen af rygere i alt og daglig-rygere blandt kvinder. 1994-2003

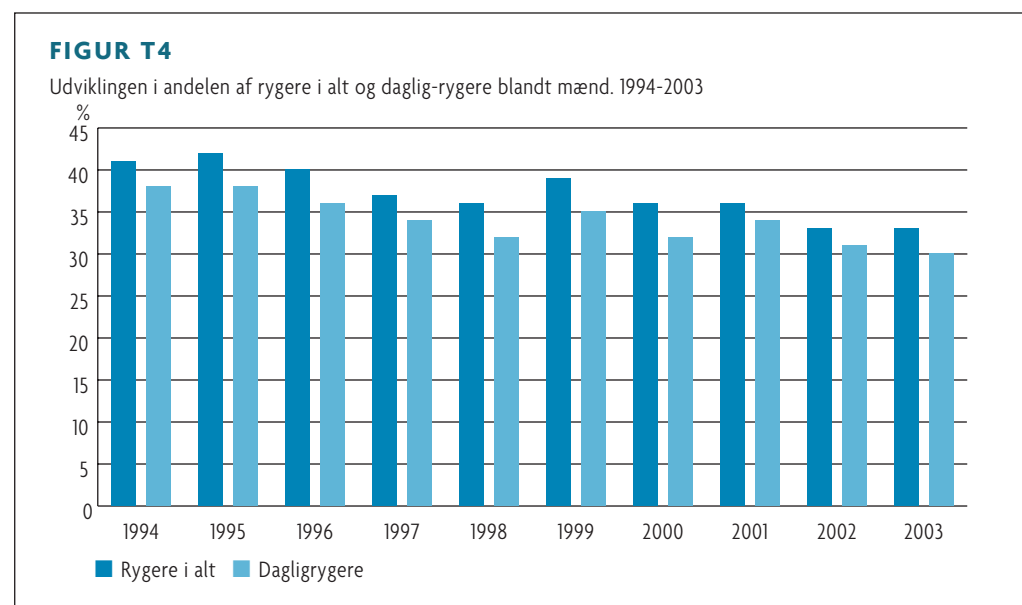

TABEL T3

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Udviklingen i andelen af rygere i alt og daglig-rygere blandt mænd 1994-2003

Blandt mænd ses i begyndelsen af perioden et jævnt fald på godt 1 procentpoint om året. Fra 1998 ses en lille stigning – og derefter igen et fald, der dog er lidt svagere end i begyndelsen af perioden. Andelen af lejlighedsvis-rygere ligger konstant på ca. 3 procent.

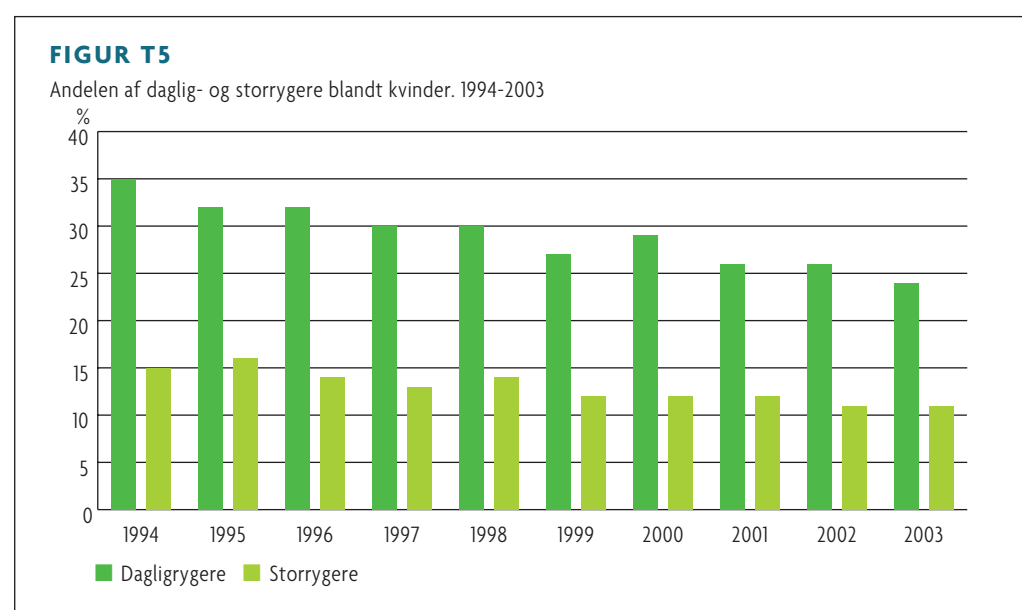

TABEL T4

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af daglig- og storrygere blandt kvinder 1994-2003

Blandt kvinder ses et svagt fald i andelen af storrygere igennem perioden – således at andelen af storrygere blandt kvinder i 2003 er 11 procent. Storrygernes andel af rygerne er dog svagt stigende – og udgør i 2003 46 procent af de rygende kvinder.

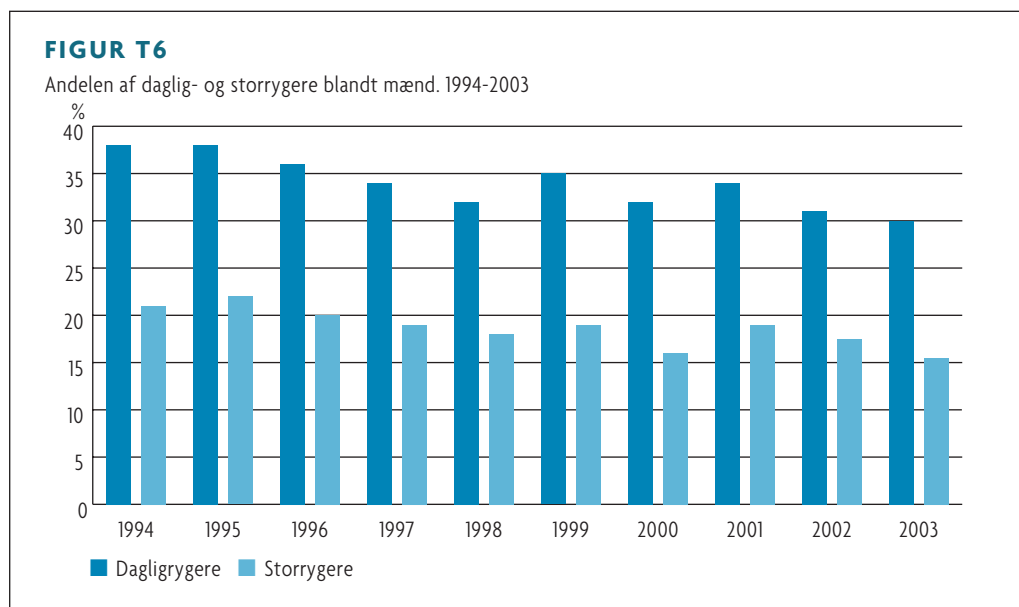

TABEL T5

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af daglig- og storrygere blandt mænd 1994-2003

Faldet i andelen af rygere og storrygere blandt mænd i perioden er stabilt – dog med en mindre stagnation omkring år 2000 og 2001. Tallene fra 2003 tyder dog på et fortsat fald. Storrygernes andel af rygerne ligger konstant omkring 55 procent.

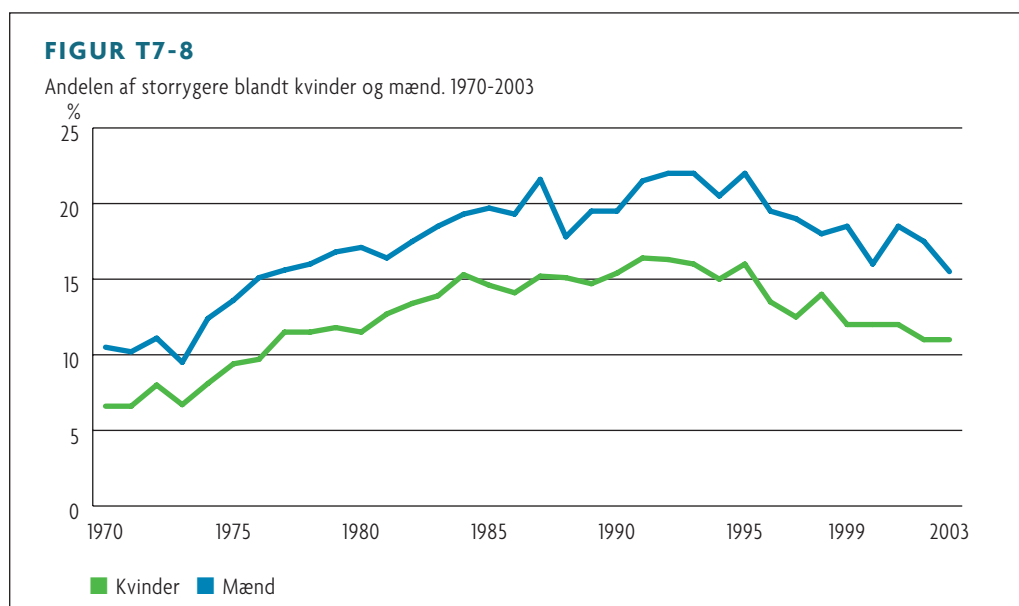

TABEL T6

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af storrygere blandt kvinder og mænd 1970-2003

Andelen af storrygere blandt mænd og kvinder øgedes indtil 1993, hvorefter vi ser et fald frem mod slutningen af perioden – dog med nogle kraftige udsving blandt mænd omkring 2000-2001.

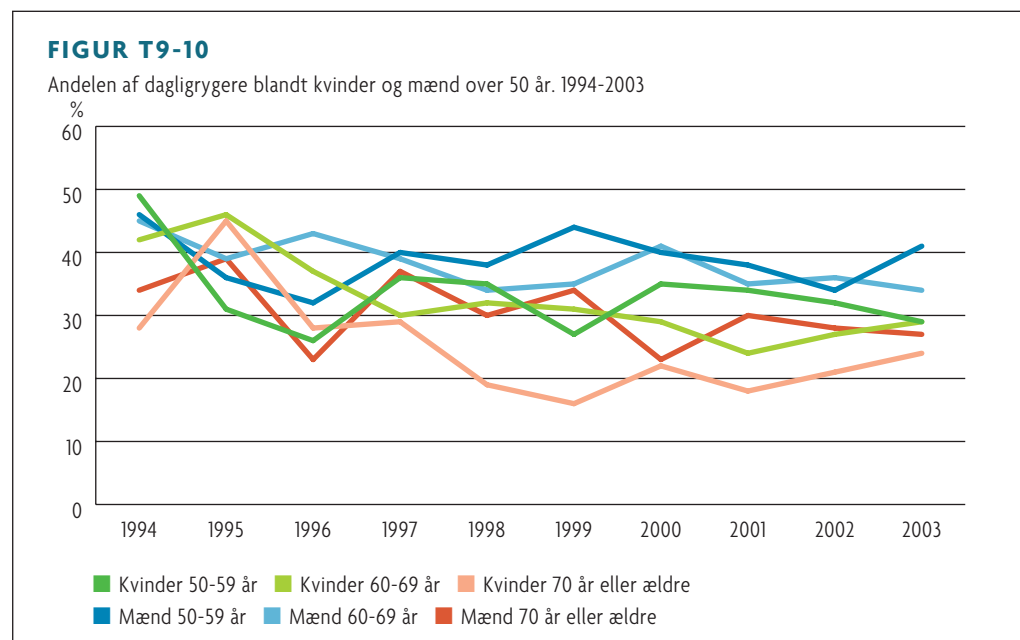

TABEL T7-8

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af dagligrygere blandt kvinder og mænd over 50 år 1994-2003

Der ses et svagt fald i andelen af rygere i alle aldersgrupper over 50 år – undtagen for mænd i alderen 50-59 år. Andelen af rygere falder generelt med stigende alder både for mænd og kvinder.

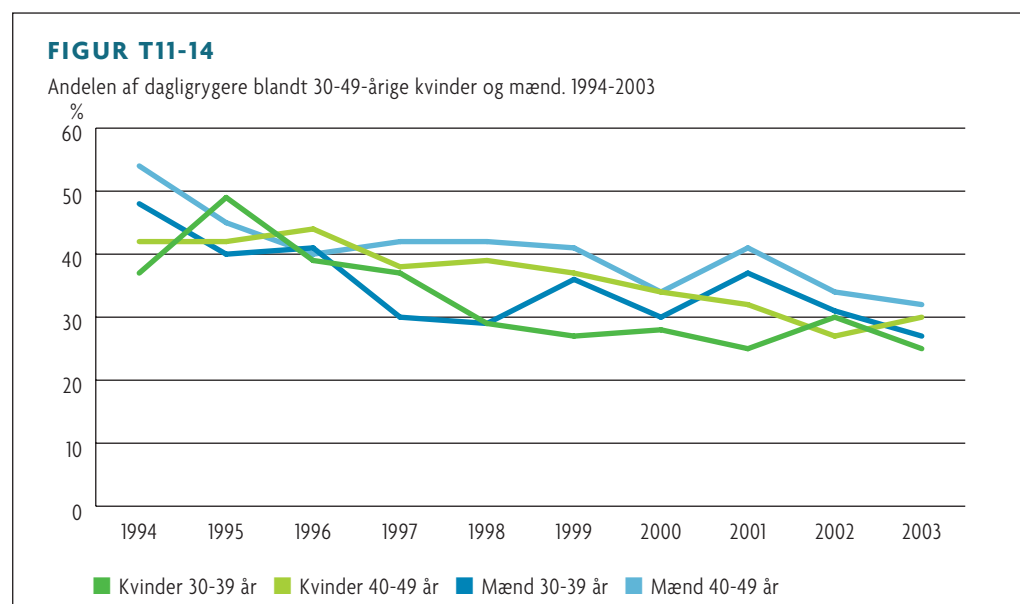

TABEL T9-10

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af dagligrygere blandt 30-49-årige kvinder og mænd 1994-2003

Der ses et svagt fald for både mænd og kvinder i de to aldersgrupper i 10-års perioden. De 40-årige har generelt en højere rygeprævalens end de 30-årige.

TABEL T11-14

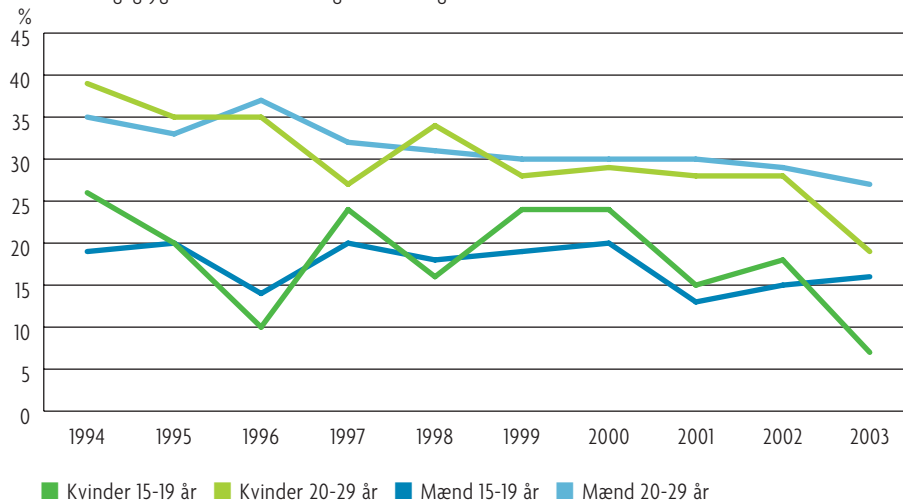
Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af dagligrygere blandt 15-29-årige kvinder og mænd 1994-2003

I perioden ses et svagt fald for både mænd og kvinder i begge aldersgrupper. Rygning er mere udbredt i aldersgruppen 20-29-årige end blandt de 15-19-årige. Der er næsten ingen forskel på rygeprocenten hos mænd og kvinder i samme aldersgruppe – men dog en tendens til marginalt flere rygende piger end drenge i aldersgruppen 15-19 år.

FIGUR T15-18

Andelen af dagligrygere blandt 15-29-årige kvinder og mænd. 1994-2003

TABEL T15-18

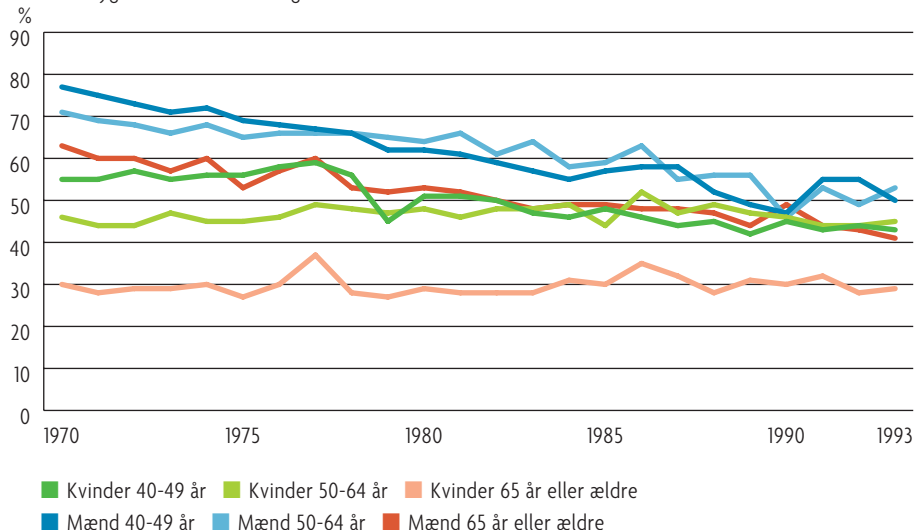
Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af rygere blandt kvinder og mænd over 40 år 1970-1993

I perioden 1970-1993 ses et tydeligt fald i alle aldersgrupper blandt mænd – og et lidt mindre fald blandt kvinder i gruppen 40-49-årige. Blandt kvinder over 50 år er rygeprocenten konstant i hele perioden. Generelt har kvinder en lavere rygeprævalens end mænd i samme aldersgrupper.

FIGUR T19-24

Andelen af rygere blandt kvinder og mænd over 40 år. 1970-1993

TABEL T19-24

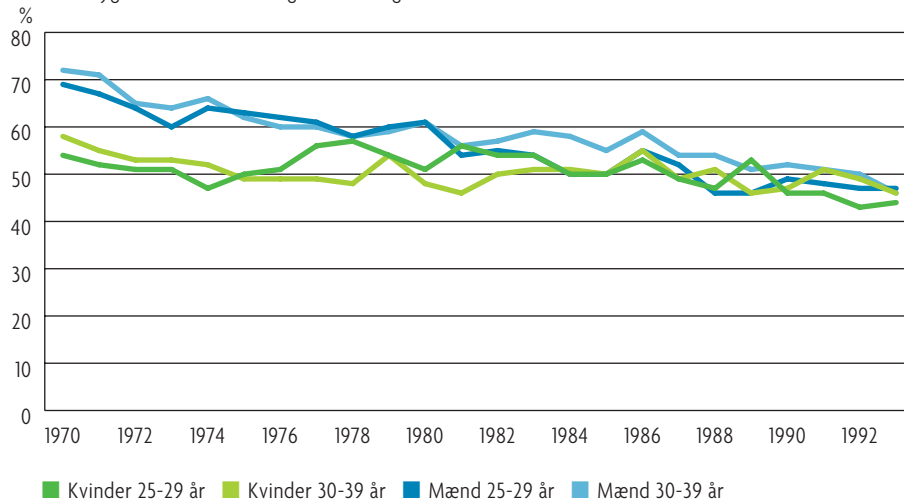
Kilde: Tobaksskaderådet og Gallup A/S

Andelen af rygere blandt de 25-39-årige kvinder og mænd 1970-1993

Især blandt mænd ses et tydeligt fald i begge aldersgrupper. Blandt kvinder er faldet noget svagere. I 1993 ses ingen forskel på rygeprævalensen blandt mænd og kvinder og i de to aldersgrupper.

FIGUR T25-28

Andelen af rygere blandt 25-39-årige kvinder og mænd. 1970-1993

TABEL T25-28

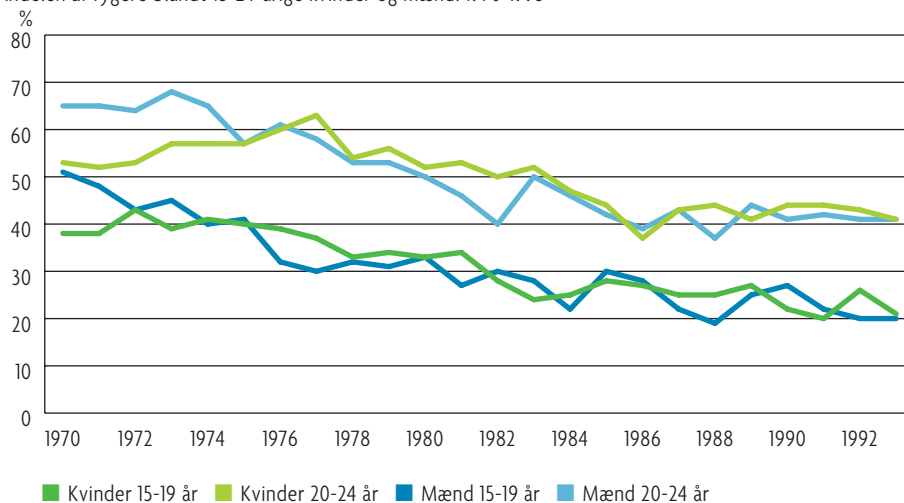
Kilde: Tobaksskaderådet og Gallup A/S

Andelen af rygere blandt 15-24-årige kvinder og mænd 1970-1993

Igennem perioden ses et markant fald i rygning både blandt mænd og kvinder – et fald, der dog flader ud efter 1988. De 15-19-årige har generelt en lavere rygeprocent end de 20-24-årige. Der er ingen kønsmæssig forskel på udbredelsen af rygning fra 1975 og frem.

FIGUR T29-32

Andelen af rygere blandt 15-24-årige kvinder og mænd. 1970-1993

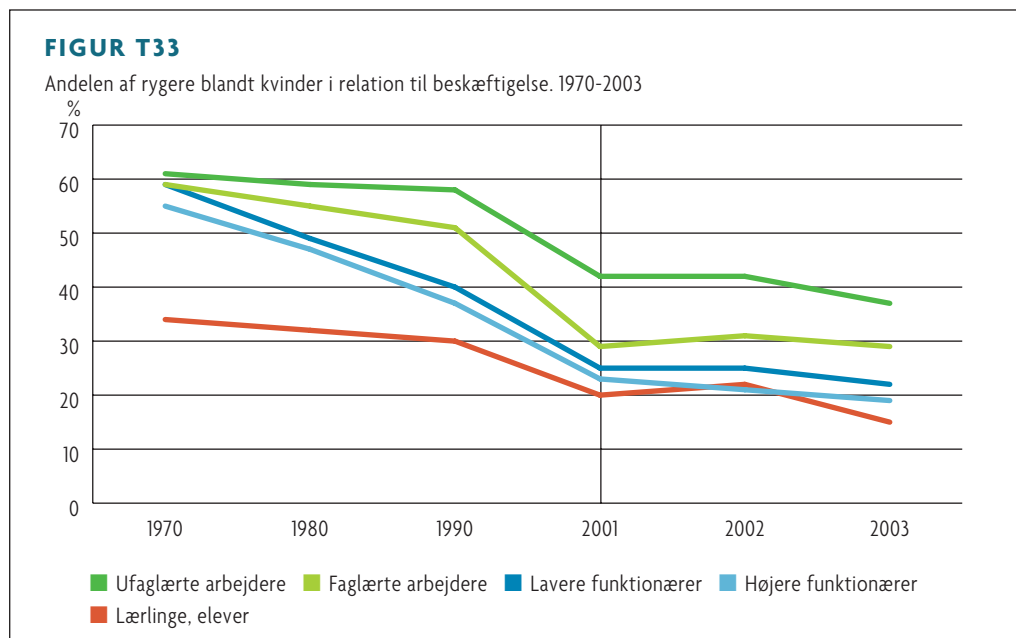

TABEL T29-32

Kilde: Tobaksskaderådet og Gallup A/S

Andelen af rygere blandt kvinder i relation til beskæftigelse 1970-2003

For kvindernes vedkommende ses et fald for alle grupper – men også her mest tydeligt for gruppen af funktionærer. For grupperne af ufaglærte og faglærte arbejdere samt elever og studerende afløses et svagt fald i løbet af 70'erne og 80'erne af et mere markant fra 1990 og frem.

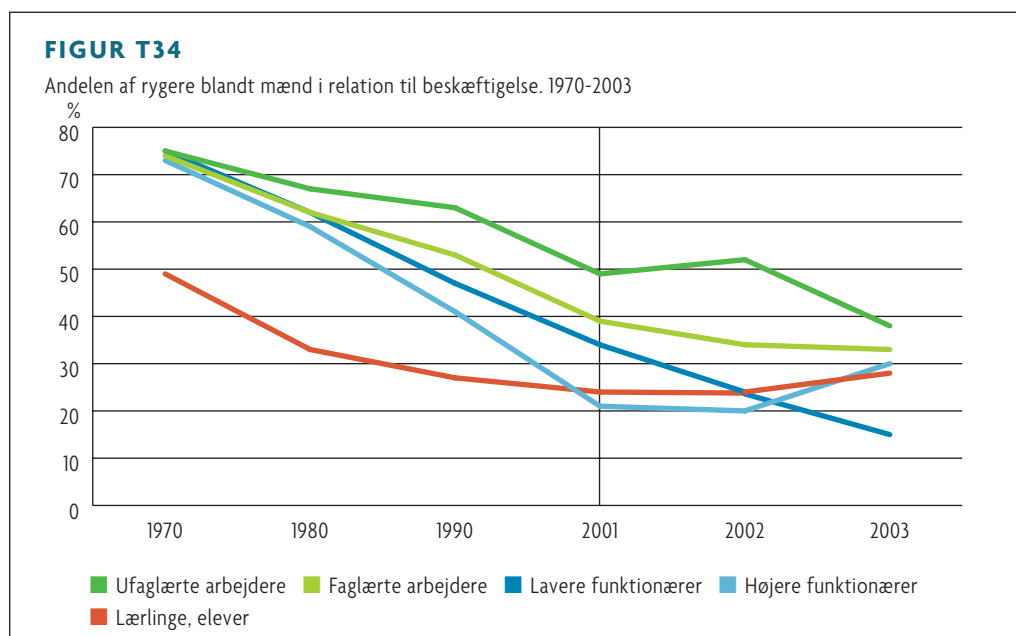

TABEL T33

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Andelen af rygere blandt mænd i relation til beskæftigelse 1970-2003

I alle grupper ses et tydeligt fald i rygerandelen i løbet af periodens godt 30 år. Dog ses en stigning i gruppen af højere funktionærer i 2003. Blandt elever og studerende er faldet mest markant i 70'erne og 80'erne.

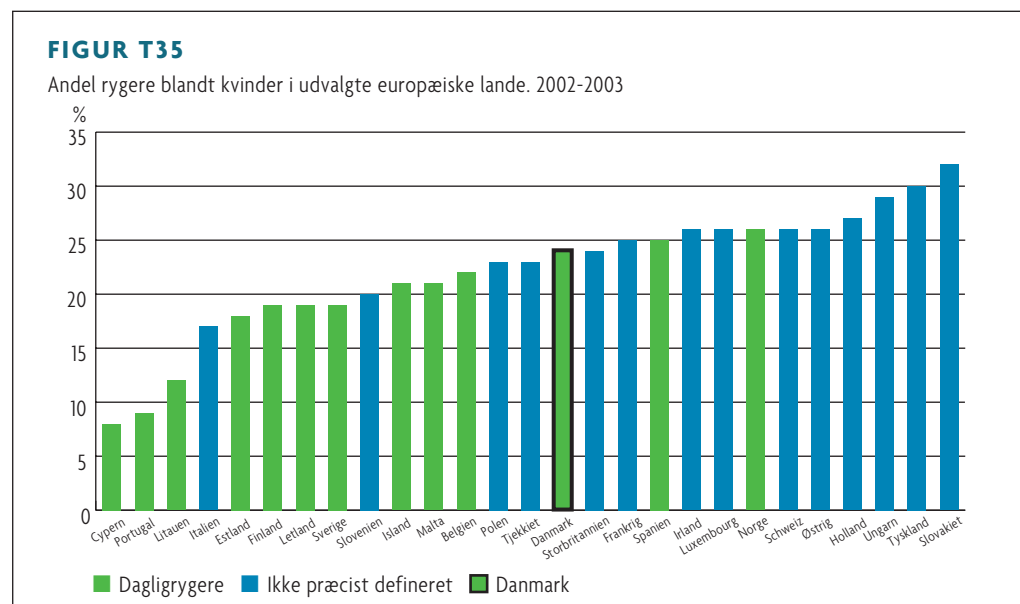

TABEL T34

Kilde: Gallup A/S og PLS Rambøll for Tobaksskaderådet, Sundhedsstyrelsen m.fl.

Rygere blandt kvinder i udvalgte europæiske lande 2002-2003

I de fleste lande er der tale om daglig-rygere blandt voksne (over 15 år). Danmark har ikke længere europarekord i kvinders rygning som det var tilfældet i 1990'erne. Nu ligger vi snarere i midten.

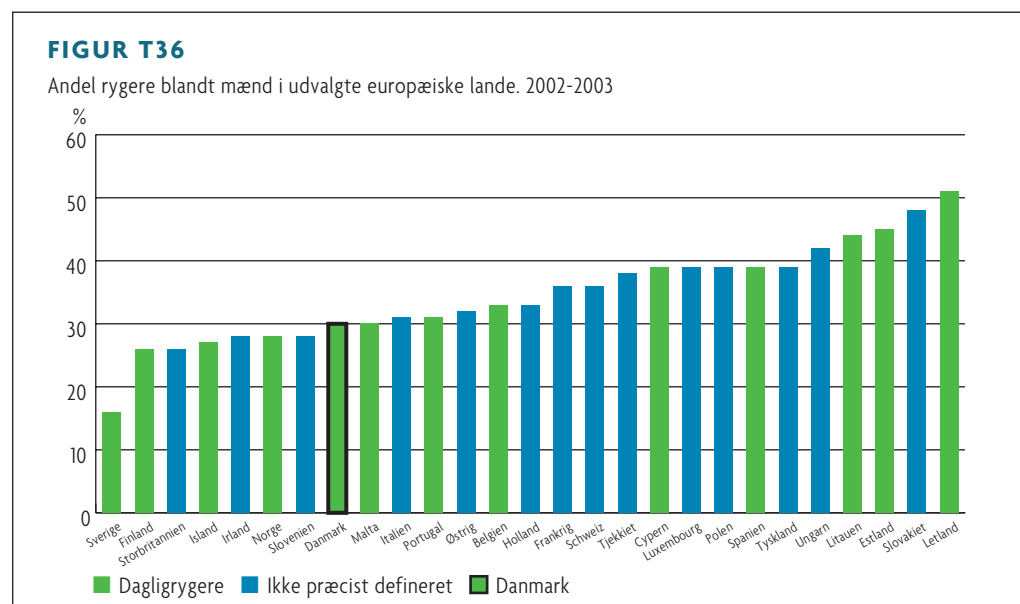

TABEL T35

Kilde: ASPECT rapporten. Udgivet af EU-kommissionen oktober 2004

Rygere blandt mænd i udvalgte europæiske lande 2002-2003

Også her er der i de fleste lande tale om daglig-rygere blandt voksne (over 15 år). Danmark er nu i den bedste tredjedel.

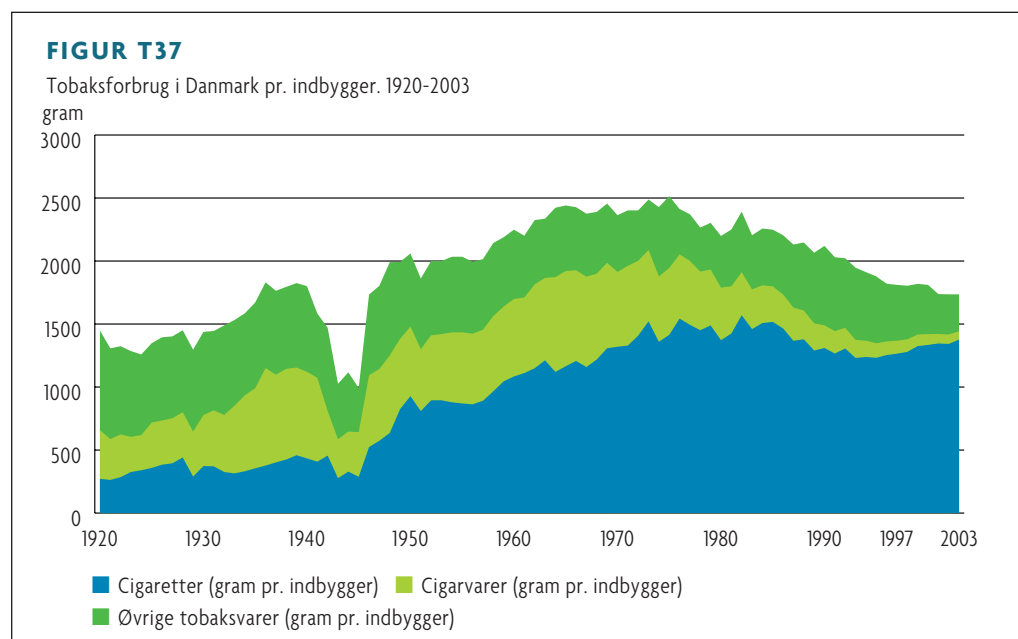

TABEL T36

Kilde: ASPECT rapporten. Udgivet af EU-kommissionen oktober 2004

Tobaksforbrug i Danmark pr. indbygger 1920-2003

I figuren ses det årlige afgiftsberigtigede forbrug fordelt på henholdsvis cigaretter, røgtobak og cigarvarer pr. indbygger – akkumuleret – således at det samlede forbrug pr. indbygger kan aflæses af den øverste kurve. Bortset fra 2. verdenskrig, hvor man ser et markant fald, stiger forbruget frem mod begyndelsen af 70'erne, hvorefter man ser et fald i det samlede forbrug frem mod 2001. Faldet skyldes især et markant fald i mængden af røgtobak og cigarvarer. I slutningen af perioden ses en stigning i antallet af fabriksfremstillede cigaretter.

TABEL T37

Kilde: Told og Skat's årlige indberetninger bearbejdet af Tobaksskaderådet og Sundhedsstyrelsen

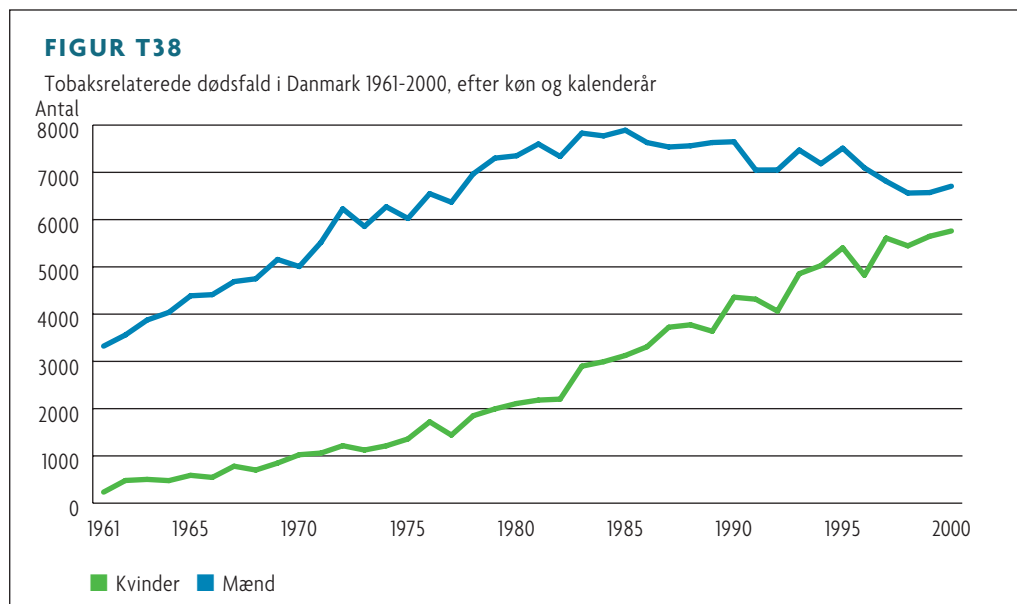
Tobaksrelaterede dødsfald i Danmark

På trods af mange gode epidemiologiske studier er det problematisk at beregne det nøjagtige antal mennesker, der dør af tobaksrygning i Danmark. Dødsattesten angiver ikke, om den afdøde har været ryger – eller om rygning er årsag til dødsfaldet. Det er derfor ikke muligt direkte at beregne de tobaksrelaterede dødsfald.

Der findes flere metoder, der indirekte beregner antallet af tobaksrelaterede dødsfald – og en af de nyeste er udviklet af to internationalt anerkendte epidemiologer – Peto og Lopez – i 1992. Her foretager man – med udgangspunkt i en stor amerikansk undersøgelse med 1 million mennesker – alene ud fra antallet af lungekræfttilfælde et skøn over rygerprocenten i det pågældende land, som så bruges til at beregne den tobaksrelaterede andel for de større dødsårsagsgrupper.

I Danmark er beregningerne foretaget af statistiker Knud Juel, Statens Institut for Folkesundhed.

Figuren viser antallet af tobaksrelaterede dødsfald siden 1961. Der er flere dødsfald blandt mænd, men forløbet har været forskelligt for mænd og kvinder. For mænd var der en stigning indtil midten af 1980'erne og derefter et svagt fald. For kvinderne har der stort set været tale om en uafbrudt stigning siden 1961. I 1995 kunne godt 13.000 dødsfald relateres til tobaksbrug, lidt flere blandt mænd end blandt kvinder, mens der i 2000 var 12.400 dødsfald relateret til tobaksbrug, ca. 6.700 blandt mænd og 5.700 blandt kvinder.

TABEL T38

Kilde: Knud Juel, Statens Institut for Folkesundhed. Meddelelse til Sundhedsstyrelsen.

TABELAFSNIT

TABEL A1

Årligt alkoholforbrug i liter ren alkohol pr. indbygger 15 år og derover. 1910-2003

År	Liter	År	Liter	År	Liter	År	Liter
1910	10,7	1934	3,3	1958	4,5	1982	12,4
1911	11	1935	3,2	1959	5	1983	12,8
1912	9,8	1936	3,3	1960	5,4	1984	12,2
1913	9,2	1937	3,3	1961	5,9	1985	12,3
1914	9,3	1938	3,3	1962	5,7	1986	12,1
1915	9,2	1939	3,6	1963	5,9	1987	11,9
1916	9,6	1940	2,9	1964	6,6	1988	11,8
1917	4,7	1941	3,4	1965	6,6	1989	11,5
1918	2,2	1942	3,2	1966	7	1990	11,6
1919	3,4	1943	3,6	1967	7,2	1991	11,5
1920	4,1	1944	4	1968	7,5	1992	11,8
1921	3,6	1945	3,4	1969	8	1993	11,7
1922	3,8	1946	4,4	1970	8,7	1994	12
1923	4	1947	4,4	1971	9,4	1995	12,1
1924	4,2	1948	4,7	1972	10,1	1996	12,2
1925	4	1949	4,5	1973	11	1997	12,1
1926	3,8	1950	4,5	1974	10,8	1998	11,6
1927	3,4	1951	4,3	1975	11,5	1999	11,6
1928	3,2	1952	4,5	1976	12	2000	11,5
1929	3,6	1953	4,6	1977	11,6	2001	11,4
1930	3,6	1954	4,8	1978	11	2002	11,3
1931	3,4	1955	4,2	1979	11,9	2003	11,5
1932	3	1956	4,2	1980	11,7		
1933	3	1957	4,4	1981	12,1		

Kilder: Thorsen (1990); Danmarks Statistik 1910-2004

TABEL A2

Alkoholforbrugets relative fordeling på alkoholsorter, omregnet til 100% alkohol, 1960-2003

År	Øl %	Vin %	Spiritus %	År	Øl %	Vin %	Spiritus %
1960	72,8	11,7	15,6	1982	61,0	22,8	16,2
1961	71,4	11,5	17,1	1983	61,2	23,6	15,2
1962	71,3	12,1	16,6	1984	62,0	22,9	15,1
1963	72,3	11	16,7	1985	59,3	24,7	16,1
1964	70,9	11,4	17,8	1986	60,2	23,9	15,9
1965	68,7	12,1	19,2	1987	59,0	25,6	15,4
1966	70,5	11,5	18,0	1988	58,4	27,1	14,4
1967	70,7	11,5	17,8	1989	60,0	25,9	14,1
1968	71,7	11,2	17,1	1990	59,4	27,1	13,6
1969	71,1	11,8	17,1	1991	58,4	28,1	13,5
1970	68,6	12,4	19,0	1992	57,7	30,2	12,1
1971	67,6	12,9	19,5	1993	57,9	31,0	11,1
1972	66,9	13,4	19,7	1994	57,4	31,7	11,0
1973	64,6	17,3	18,1	1995	56,3	33,0	10,7
1974	65,2	15,9	19,0	1996	55,2	33,8	11,0
1975	63,2	17,3	19,5	1997	53,7	35,1	11,2
1976	61,6	18,2	20,2	1998	51,8	36,4	11,8
1977	62,3	17,5	20,2	1999	50,6	37,6	11,8
1978	65,4	18,9	15,7	2000	49,2	38,7	12,0
1979	63,9	20,4	15,7	2001	48,2	39,8	12,0
1980	63,8	20,1	16,1	2002	48,4	39,1	12,5
1981	61,4	22,0	16,6	2003	47,4	38,7	13,9

Kilde: Danmarks Statistik 1960-2004

TABEL A3

Alkoholforbrug per indbygger i Norden og visse EU-lande. 2002

	2002
Norge	4,4
Malta	4,9
Sverige	4,9
Island	5
Polen	6,6
Italien	7,4
Finland	7,7
Letland	7,7
Grækenland	7,8
Belgien	7,9
Holland	8
Slovakiet	8,8
Cypern	9,1
Østrig	9,2
Danmark	9,5
Spanien	9,6
Storbritannien	9,6
Portugal	9,7
Frankrig	10,3
Tyskland	10,4
Den Tjekkiske Re	10,8
Irland	10,8
Ungarn	11,1
Luxembourg	11,9
Estland	na
Litauen	na
Slovenien	na

Note: Alkoholforbruget i liter ren alkohol pr. indbygger er opgjort som det afgiftsberigtigede salg af alkohol. Opgørelsen omfatter ikke forbruget af hjemmefremstillet alkohol, hjemført alkohol fra udlandet, indsmuglet alkohol mv.

Kilde: World Drink Trends 2004

TABEL A4.

Alkoholforbrug per indbygger i visse EU-lande og Norden. Procentuel ændring 1980-2002

	1980-2002
Italien	-43,1
Frankrig	-30,9
Spanien	-29,4
Belgien	-26,9
Letland	-25,2
Polen	-24,1
Grækenland	-23,5
Østrig	-16,4
Sverige	-14,0
Slovakiet	-12,9
Portugal	-11,8
Holland	-10,1
Malta *)	-9,3
Tyskland	-8,8
Ungarn	-5,1
Norge	-4,3
Danmark	4,4
Luxembourg	9,2
Den Tjekkiske Republik	12,5
Finland	22,2
Island	28,2
United Kingdom	31,5
Irland	47,9
Cypern	93,6
Estland	na
Litauen	na
Slovenien	na

Note: Alkoholforbruget i liter ren alkohol pr. indbygger er opgjort som det afgiftsberigtigede salg af alkohol. Opgørelsen omfatter ikke forbruget af hjemmefremstillet alkohol, hjemført alkohol fra udlandet, indsmuglet alkohol mv.

Kilde: World Drink Trends 2004

TABEL A5

Alkoholforbrug seneste uge blandt voksne mænd. 1994 og 2000

Mænd	1994 16-24 år	2000 16-24 år	1994 25-44 år	2000 25-44 år	1994 45-66 år	2000 45-66 år	1994 67+ år	2000 67+ år	1994 I alt	2000 I alt
0 genstande	15,7	15,6	11,4	14,6	11,6	13,2	21,0	19,1	13,5	14,9
1-7 genstande	25,7	26,0	37,2	34,9	34,9	31,5	39,5	35,6	34,9	32,5
8-14 genstande	28,1	20,0	23,8	24,9	25,6	24,6	22,4	22,0	24,9	23,7
15-21 genstande	15,3	17,3	13,6	13,7	12,2	13,5	10,7	12,4	13,1	14,0
22-35 genstande	11,7	15,6	9,7	8,9	11,6	11,5	4,4	8,0	9,9	10,6
36+ genstande	3,6	5,6	4,4	2,9	4,2	5,6	2,0	2,3	3,9	4,2
uoplyst	-	0,1	-	0,1	-	0,2	-	0,6	-	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed

TABEL A6

Alkoholforbrug seneste uge blandt voksne kvinder. 1994 og 2000

Kvinder	1994 16-24 år	2000 16-24 år	1994 25-44 år	2000 25-44 år	1994 45-66 år	2000 45-66 år	1994 67+ år	2000 67+ år	1994 I alt	2000 I alt
0 genstande	25,7	31,0	24,3	27,3	21,2	20,8	49,3	42,8	27,6	28,2
1-7 genstande	45,3	39,3	51,2	48,0	47,7	45,8	35,3	39,9	46,7	44,7
8-14 genstande	20,8	17,1	16,8	18,5	21,0	21,7	10,2	10,8	17,6	18,1
15-21 genstande	8,2	12,5	7,5	6,2	9,9	11,4	5,3	5,6	4,9	5,9
22-35 genstande	2,5	3,2	3,1	1,7	2,6	3,1	1,1	1,6	2,5	2,3
36+ genstande	0,8	0,9	0,2	0,3	1,2	0,6	-	0,2	0,6	0,5
Uoplyst	-	0,1	0,2	-	0,2	0,3	-	0,9	0,1	0,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,6	0,5

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed

TABEL A7

Alkoholdebut blandt 11-15-årige drenge. 2002-2003

Alder	11	12	13	14	15
2002	26	28	45	77	87
2003	20	26	49	73	87

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A8

Alkoholdebut blandt 11-15-årige piger. 2002-2003

Alder	11	12	13	14	15
2002	9	16	39	73	87
2003	12	17	44	67	88

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A9

11-15-årige drenge der har drukket alkohol den seneste måned. 1997-2003

Alder	11	12	13	14	15
1997	32	32	48	67	76
1998	23	27	39	57	80
1999	23	32	35	55	64
2000	26	25	33	51	77
2001	36	29	44	71	81
2002	13	13	21	55	69
2003	9	10	23	45	69

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A10

11-15-årige piger der har drukket alkohol den seneste måned. 1997-2003

Alder	11	12	13	14	15
1997	15	24	38	62	83
1998	15	19	40	55	78
1999	18	21	34	59	81
2000	13	22	31	60	73
2001	18	31	36	73	80
2002	0	9	22	54	74
2003	2	8	23	49	73

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A11

11-15-årige drenge der har drukket fem eller flere genstande mindst en gang den seneste måned. 1997-2003

Alder	11	12	13	14	15
1997	17	12	27	68	72
1998	11	17	26	54	62
1999	10	21	27	45	59
2000	11	9	20	39	68
2001	8	11	22	50	68
2002	4	10	9	37	62
2003	1	3	13	30	59

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A12

11-15-årige piger der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 1997-2003

Alder	11	12	13	14	15
1997	10	0	16	47	67
1998	5	7	26	38	55
1999	5	15	20	45	64
2000	7	7	19	46	58
2001	3	10	14	46	67
2002	0	5	10	40	56
2003	1	2	13	33	57

Kilde: Sundhedsstyrelsen 2004

TABEL A13

16-20-årige drenge der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 2000-2003

Alder	16	17	18	19	20
2000	67	76	78	74	79
2001	63	70	71	81	83
2002	64	77	76	81	85
2003	66	72	79	79	84

TABEL A14

16-20-årige piger der har drukket fem eller flere genstande på én gang den seneste måned. 2000-2003

Alder	16	17	18	19	20
2001	59	65	69	69	67
2001	60	66	67	68	68
2002	56	63	66	61	65
2003	55	60	67	61	65

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2000-2003

TABEL A15

16-20-årige drenge der har overskredet Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænse for voksne mænd den seneste uge. 2000-2003

Alder	16	17	18	19	20
2000	10	24	25	20	21
2001	14	23	23	20	20
2002	16	17	20	23	24
2003	14	18	18	23	27

TABEL A16

16-20-årige piger der har overskredet Sundhedsstyrelsens anbefalede genstandsgrænse for voksne kvinder den seneste uge. 2000-2003

Alder	16	17	18	19	20
2000	10	27	20	25	18
2001	17	26	27	14	16
2002	14	22	23	20	21
2003	18	18	23	22	19

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2000-2003

TABEL A17

Alkoholrelaterede dødsfald opdelt efter diagnose og køn. 1961-2000

År	Alkoholisme, alkoholpsykose, alkoholforgiftning			Levercirrose			Pankreatitis			Alkoholrelaterede dødsfald i alt			Procent af samtlige dødsfald		
	M	K	M+K	M	K	M+K	M	K	M+K	M	K	M+K	M	K	Alle døde
1961	267	24	291	256	279	535	35	40	75	558	343	901	2,4	1,7	2,1
1962	265	34	299	271	259	530	35	42	77	571	335	906	2,3	1,6	2,0
1963	300	25	325	255	284	539	52	50	102	607	359	966	2,5	1,7	2,1
1964	326	29	355	253	303	556	53	45	98	632	377	1009	2,5	1,8	2,2
1965	351	32	383	272	292	564	47	30	77	670	354	1024	2,6	1,6	2,1
1966	352	39	391	303	313	616	53	40	93	708	392	1100	2,7	1,8	2,2
1967	339	39	378	314	372	686	51	51	102	704	462	1166	2,7	2,1	2,5
1968	430	51	481	350	319	669	57	52	109	837	422	1259	3,3	2,0	2,7
1969	421	76	497	441	373	814	69	49	118	931	498	1429	3,6	2,3	3,0
1970	537	102	639	467	401	868	81	54	135	1085	557	1642	4,2	2,6	3,4
1971	625	122	747	505	403	908	84	56	140	1214	581	1795	4,5	2,7	3,7
1972	618	115	733	539	401	940	91	60	151	1248	576	1824	4,5	2,5	3,6
1973	635	111	746	603	430	1033	106	71	177	1344	612	1956	4,9	2,7	3,9
1974	537	94	631	614	376	990	109	69	178	1260	539	1799	4,5	2,4	3,5
1975	558	116	674	579	415	994	100	59	159	1237	590	1827	4,5	2,6	3,6
1976	631	116	747	610	348	958	104	85	189	1345	549	1894	4,6	2,3	3,5
1977	542	128	670	542	316	858	97	69	166	1181	513	1694	4,3	2,3	3,4
1978	584	139	723	583	325	908	91	73	164	1258	537	1795	4,4	2,3	3,4
1979	631	139	770	644	335	979	97	80	177	1372	554	1926	4,7	2,3	3,5
1980	668	139	807	683	326	1009	121	65	186	1472	530	2002	4,9	2,1	3,6
1981	706	154	860	622	281	903	92	67	159	1420	502	1922	4,7	2,0	3,4
1982	773	159	932	584	367	951	123	73	196	1480	599	2079	5,1	2,4	3,8
1983	711	178	889	693	306	999	111	62	173	1515	546	2061	5,0	2,1	3,6
1984	779	172	951	713	346	1059	114	73	187	1606	591	2197	5,4	2,3	3,9
1985	874	197	1071	700	379	1079	119	79	198	1693	655	2348	5,6	2,5	4,1
1986	786	216	1002	761	369	1130	113	69	182	1660	654	2314	5,5	2,4	4,0
1987	780	169	949	736	382	1118	89	89	178	1605	640	2245	5,4	2,4	3,9
1988	951	249	1200	749	371	1120	91	66	157	1791	686	2477	6,0	2,6	4,3
1989	1025	236	1261	773	406	1179	102	72	174	1900	714	2614	6,3	2,7	4,5
1990	1037	250	1287	766	360	1126	112	76	188	1915	686	2601	6,2	2,6	4,4
1991	1062	224	1286	731	375	1106	110	69	179	1903	668	2571	6,4	2,5	4,4
1992	1096	276	1372	761	390	1151	100	84	184	1957	750	2707	6,4	2,8	4,6
1993	1134	299	1433	750	413	1163	102	90	192	1986	802	2788	6,4	2,8	4,6
1994	957	219	1176	801	389	1190	132	95	227	1890	703	2593	6,1	2,4	4,4
1995	928	200	1128	849	457	1306	160	89	249	1937	746	2683	6,0	2,4	4,4
1996	1078	236	1314	745	317	1062	150	103	253	1973	656	2629	6,4	2,2	4,4
1997	959	201	1160	833	428	1261	163	108	271	1955	737	2692	6,5	2,5	4,6
1998	907	212	1119	827	384	1211	190	88	278	1924	684	2608	6,4	2,5	4,6
1999	982	289	1271	774	393	1167	134	96	230	1890	788	2668	6,6	2,6	4,5
2000	954	283	1237	809	330	1139	159	91	250	1922	704	2626	6,9	2,9	4,6

Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister

TABEL A18

Alkoholrelaterede dødsfald pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover. Opdelt efter diagnose.
1961-2000

År	Alkoholisme, alkoholpsykose, alkoholforgiftning	Levercirrose	Pankreatitis	I alt
1961	8,4	15,5	2,2	26,1
1962	8,6	15,2	2,2	25,9
1963	9,2	15,2	2,9	27,3
1964	9,9	15,5	2,7	28,2
1965	10,7	15,6	2,1	28,4
1966	11,0	16,9	2,6	30,5
1967	10,5	18,7	2,8	32,0
1968	13,1	18,1	2,9	34,2
1969	13,5	21,9	3,2	38,5
1970	17,2	23,1	3,6	43,9
1971	19,4	23,4	3,6	46,4
1972	18,9	24,0	3,9	46,8
1973	19,2	26,2	4,5	49,9
1974	16,2	24,9	4,5	45,6
1975	17,1	24,9	4,0	45,9
1976	19,0	23,9	4,7	47,6
1977	16,9	21,3	4,1	42,3
1978	18,1	22,4	4,1	44,6
1979	19,2	24,0	4,3	47,5
1980	20,0	24,5	4,5	49,1
1981	21,2	21,8	3,8	46,8
1982	22,2	22,3	4,6	49,1
1983	21,8	23,8	4,1	49,7
1984	23,1	25,1	4,4	52,7
1985	26,2	25,5	4,7	56,4
1986	24,2	26,6	4,3	55,1
1987	23,2	26,2	4,2	53,5
1988	29,5	26,1	3,7	59,3
1989	30,7	27,4	4,0	62,1
1990	31,6	26,1	4,4	62,1
1991	31,3	25,6	4,1	61,0
1992	33,6	26,5	4,2	64,3
1993	35,0	26,7	4,4	66,2
1994	28,5	27,3	5,2	61,0
1995	27,4	29,9	5,7	62,9
1996	31,7	24,2	5,8	61,7
1997	28,0	28,7	6,2	62,8
1998	27,8	27,5	6,3	61,6
1999	29,2	26,8	5,3	61,3
2000	28,4	26,2	5,7	60,3

Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister

TABEL A19

Alkoholrelaterede dødsfald pr. 100.000 indbygger 15 år og derover, sammenholdt med gennemsnitligt alkoholforbrug pr. indbygger 15 år og derover. 1960-2000

År	Dødsfald pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover	Alkoholforbrug pr. indbygger 15 år og derover		Dødsfald pr. 100.000 indbyggere 15 år og derover	Alkoholforbrug pr. indbygger 15 år og derover
1961	26,1	5,9	1981	46,8	12,4
1962	25,9	5,7	1982	49,1	12,8
1963	27,3	5,9	1983	49,7	12,2
1964	28,2	6,6	1984	52,7	12,3
1965	28,4	6,5	1985	56,4	12,1
1966	30,5	7,0	1986	55,1	11,9
1967	32,0	7,0	1987	53,5	11,8
1968	34,2	7,4	1988	59,3	11,5
1969	38,5	8,0	1989	62,1	11,6
1970	43,9	8,7	1990	62,1	11,6
1971	46,4	9,4	1991	61,0	11,8
1972	46,8	10,1	1992	64,3	11,7
1973	49,9	11,0	1993	66,2	12,0
1974	45,6	10,7	1994	61,0	12,1
1975	45,9	11,5	1995	62,9	12,2
1976	47,6	12,0	1996	61,7	12,1
1977	42,3	11,5	1997	62,8	11,6
1978	44,6	11,0	1998	61,6	11,6
1979	47,5	11,6	1999	61,3	11,6
1980	49,1	12,1	2000	60,3	11,5

Kilde: Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister og Danmarks Statistik

TABEL A20

Indlæggelser på somatiske afdelinger. Alkoholrelaterede hoveddiagnoser. 1977-2003

År	Alkoholisme, alkoholpsykose, alkoholforgiftning			Levercirrose			Pankreatitis			Alkoholrelaterede indlæggelser i alt			Kvinders andel af samtlige indlæggelser
År	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt	
1977	3063	906	3969	1456	1126	2582	1372	606	1.978	5891	2638	8.529	30,9
1978	3439	1004	4443	1516	1142	2658	1528	701	2.229	6483	2847	9.330	30,5
1979	3660	1062	4722	1440	1070	2510	1556	704	2.260	6656	2836	9.492	29,9
1980	3859	1233	5092	1401	1026	2427	1696	755	2.451	6956	3014	9.970	30,2
1981	4158	1427	5585	1478	1017	2495	1629	780	2.409	7265	3224	10.489	30,7
1982	4469	1413	5882	1487	1042	2529	1874	876	2.750	7830	3331	11.161	29,8
1983	4460	1540	6000	1748	1062	2810	1944	857	2.801	8152	3459	11.611	29,8
1984	4770	1796	6566	1519	1084	2603	1922	879	2.801	8211	3759	11.970	31,4
1985	5453	2046	7499	1539	1077	2616	2098	908	3.006	9090	4031	13.121	30,7
1986	5837	2231	8068	1682	1192	2874	2317	905	3.222	9836	4328	14.164	30,6
1987	5543	2086	7629	1532	1108	2640	2140	941	3.081	9215	4135	13.350	31,0
1988	5784	2068	7852	1502	1040	2542	2208	945	3.153	9494	4053	13.547	29,9
1989	5822	2256	8078	1462	996	2458	2313	982	3.295	9597	4234	13.831	30,6
1990	5993	2075	8068	1480	1003	2483	2418	991	3.409	9891	4069	13.960	29,1
1991	5968	2201	8169	1444	1078	2522	2439	1077	3.516	9851	4356	14.207	30,7
1992	6013	2260	8273	1524	1016	2540	2316	1125	3.441	9853	4401	14.254	30,9
1993	6213	2502	8715	1581	1167	2748	2618	1206	3.824	10412	4875	15.287	31,9
1994	6225	2480	8705	1721	1303	3024	2594	1363	3.957	10540	5146	15.686	32,8
1995	5695	2444	8139	1784	1269	3053	2478	1221	3.699	9957	4934	14.891	33,1
1996	5927	2520	8447	1893	1163	3056	2538	1298	3.836	10358	4981	15.339	32,5
1997	6408	2573	8981	1954	1203	3157	2471	1377	3.848	10833	5153	15.986	32,2
1998	6147	2550	8697	1928	1155	3083	2565	1293	3.858	10640	4998	15.638	32,0
1999	6357	2602	8959	1775	1165	2940	2342	1388	3.730	10474	5155	15.629	33,0
2000	6652	2669	9321	1742	1075	2817	2287	1340	3.627	10681	5084	15.765	32,2
2001	7174	2907	10081	1680	1167	2847	2326	1325	3.651	11180	5399	16.579	32,6
2002	6893	2872	9765	1908	1080	2988	2250	1347	3.597	11051	5299	16.350	32,4
2003	7267	3198	10465	1808	1070	2878	2353	1413	3.766	11428	5681	17.109	33,2

Kilde: Sundhedsstyrelsens Landspatientregister

TABEL A21

Alkoholrelaterede indlæggelser på psykiatriske afdelinger og visse behandlingshjem 1977-2003. Alkoholrelateret hoved- eller bidiagnose. Fra 1995 indgår heldøgn, deldøgn og ambulante forløb

År	Mænd	Kvinder	I alt
1977	8.496	3.358	11.854
1978	8.796	3.269	12.065
1979	8.510	3.356	11.866
1980	8.551	3.419	11.970
1981	8.121	3.339	11.460
1982	8.255	3.458	11.713
1983	7.875	3.481	11.356
1984	8.133	3.744	11.877
1985	8.806	3.974	12.780
1986	8.327	3.878	12.205
1987	7.642	3.426	11.068
1988	7.289	3.493	10.782
1989	6.488	3.142	9.630
1990	6.376	3.158	9.534
1991	6.123	3.125	9.248
1992	5.663	2.796	8.459
1993	5.344	2.700	8.044
1994	4.984	2.502	7.486
1995	7.627	3.786	11.413
1996	7.908	4.078	11.986
1997	7.531	4.039	11.570
1998	7.512	3.901	11.413
1999	8.140	4.096	12.236
2000	8.051	4.106	12.157
2001	7.786	3.729	11.515
2002	7.365	3.994	11.359
2003	7.328	3.901	11.229

Kilde: Institut for Psykiatrisk Grundforskning

TABEL A22

Alkoholrelaterede færdselsuheld med personskade. 1986-2003

År	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal uheld med personskade i alt	11170	10164	9978	9922	9155	8757	8965	10489	10303	10573	10324	10106	9674	9907	9590	8896	9254	8844
Antal alkoholrelaterede uheld med personskade	2278	2054	1929	1975	1613	1491	1534	1758	1713	1672	1653	1569	1474	1556	1696	1441	1581	1578
Andel alkoholrelaterede uheld med personskade	20,4	20,2	19,3	19,9	17,6	17,0	17,1	16,8	16,6	15,8	16,0	15,5	15,2	15,7	17,7	16,2	17,1	17,8
Antal færdselsuheld med drab	723	698	713	670	634	606	577	559	546	582	514	489	499	514	498	431	463	432
Antal alkoholrelaterede færdselsuheld med drab	211	222	228	200	154	172	167	141	137	123	130	108	126	138	110	115	132	105
Andel alkoholrelaterede færdselsuheld med drab	29,2	31,8	32,0	29,9	24,3	28,4	28,9	25,2	25,1	21,1	25,3	22,1	25,3	26,8	22,1	26,7	28,5	24,3

Kilde: Danmarks Statistik

TABEL A23

Registrerede sager vedrørende spiritus- og promillekørsler 1986-2002

År	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Spiritus-/Promillesager	21.098	20.988	20.373	20.624	19.464	17.468	17.297	15.482	13.881	13.042	13.539	12.739	13.931	14.631	15.506	15.894	15.102	15.263

Kilde: Politiets årsberetning

TABEL A24

Detentionsanbringelser. 1986-2003

År	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Detentionsanbringelser	31.559	30.706	26.798	26.783	28.068	25.794	26.356	25.292	21.358	18.843	16.920	15.853	14.122	12.206	12.696	10.345	10.851	10.459

Kilde: Politiets årsberetning

TABEL N1

Antallet af narkotikarelaterede dødsfald i Danmark. Fordeling efter køn. 1971-2003

År	I alt	Mænd	Kvinder	År	I alt	Mænd	Kvinder
1971	37	32	5	1988	135	107	28
1972	54	46	8	1989	123	99	24
1973	55	40	15	1990	115	91	24
1974	52	38	14	1991	188	153	35
1975	61	46	15	1992	208	162	46
1976	62	45	17	1993	210	166	44
1977	70	56	14	1994	271	227	44
1978	87	69	18	1995	274	226	48
1979	125	95	30	1996	266	220	46
1980	165	140	25	1997	275	225	50
1981	148	113	35	1998	250	210	40
1982	134	107	27	1999	239	201	38
1983	139	110	29	2000	247	197	50
1984	158	125	33	2001	258	211	47
1985	150	116	34	2002	252	216	36
1986	109	88	21	2003	245	197	48
1987	140	116	24				

Kilde: Rigspolitiets Nationale Efterforskningsstøttecenter (NEC)

TABEL N2

Narkotikarelaterede dødsfald. Geografisk fordeling. 1971-2003

År	Kbh.	%	Øerne	%	Jylland	%	År	Kbh.	%	Øerne	%	Jylland	%
1971	17	45,9	15	40,5	5	13,5	1988	72	53,3	35	25,9	28	20,7
1972	29	53,7	20	37	5	9,3	1989	57	46,3	48	39,0	18	14,6
1973	38	69,1	13	23,6	4	7,3	1990	51	44,3	42	36,5	22	19,1
1974	31	59,6	9	17,3	12	23,1	1991	89	47,3	61	32,4	38	20,2
1975	35	57,4	16	26,2	10	16,4	1992	67	32,2	75	36,1	66	31,7
1976	34	54,8	14	22,6	14	22,6	1993	66	31,4	91	43,3	53	25,2
1977	27	38,6	28	40	15	21,4	1994	97	35,8	108	39,9	66	24,4
1978	42	48,3	23	26,4	22	25,3	1995	83	30,3	121	44,2	70	25,5
1979	66	52,8	43	34,4	16	12,8	1996	87	32,7	97	36,5	80	30,1
1980	84	50,9	51	30,9	30	18,2	1997	88	32,0	106	38,5	80	29,0
1981	81	54,7	38	25,7	29	19,6	1998	89	35,6	83	33,2	78	31,2
1982	70	52,2	41	30,6	23	17,2	1999	66	27,6	90	37,7	83	34,7
1983	72	51,7	45	32,4	22	15,8	2000	82	33,2	83	33,6	82	33,2
1984	85	53,8	39	24,7	34	21,5	2001	49	19,7	92	36,9	108	43,3
1985	71	47,3	42	28	42	24,7	2002	136	53,9	29	11,5	87	34,5
1986	61	56,0	29	26,6	19	17,4	2003	113	46,1	33	13,4	99	40,4
1987	82	58,6	30	21,4	28	20,0							

Kilde: Rigspolitiets Nationale Efterforskningsstøttecenter (NEC)

TABEL N3

Antal nypåviste hiv-positive og aids-diagnostiserede i hele befolkningen og blandt intravenøse stofmisbrugere. 1991-2003

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal nypåviste													
hivpositive	327	380	331	298	304	368	273	211	282	258	302	290	266
Antal førstegangs													
hivpositive med intra-													
venøst stofmisbrug (%)	35(11)	52(14)	24(7)	28(9)	34(11)	25(9)	30(11)	13(6)	24(9)	20(8)	28(9)	32(11)	24(9)
Antal aidstilfælde	210	209	239	236	214	158	109	73	72	51	71	43	37
Nyanmeldte													
aidstilfælde (%)	16(8)	18(9)	21(9)	24(10)	28(13)	18(11)	11(10)	4(5)	6(8)	6(12)	11(15)	4(9)	11(30)

Kilde: Statens Serum Institut

Oplysninger i tabellen omfatter alle hiv og aids-tilfælde, der er diagnosticeret fra 1991 til 2003, og som er anmeldt til Epidemiologisk afdeling, Statens Serum Institut. For 2003-data er opgørelsesdatoen 25.08.2004.

TABEL N4

Tilfælde af akut hepatitis A,B og C i hele befolkningen. Tilfælde af hepatitis A,B og C, samt antal og (%) der var intravenøse stofmisbrugere. 1991-2001

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antal hepatitis A	220	172	227	144	103	105	115	86	88	67	64	84	70
Antal (andel) hepatitis A													
med intravenøst stof-													
misbrug (%)	1(0,5)	1(0,6)	24(11)	6(4)	1(1)	2(2)	0	0	0	0	1	1	0
Antal hepatitis B*	69	52	105	115	128	103	103	97	61	64	44	63	34
Antal (andel) hepatitis B													
med intravenøst stof-													
misbrug (%)	13(19)	9(17)	36(34)	49(43)	38(30)	36(35)	32(31)	26(27)	14(23)	19(30)	10(23)	11(18)	12(35)
Antal hepatitis C*	27	31	65	56	67	31	28	25	14	17	6	5	7
Antal hepatitis C*													
med intravenøst stof-													
misbrug (%)	12(44)	23(74)	49(75)	38(68)	39(58)	20(65)	21(75)	15(60)	12(86)	9(53)	2(33)	4(80)	2(29)

Kilde: Statens Serum Institut

* Oplysninger i tabellen omfatter hepatitis-tilfælde, der er diagnosticeret fra 1991-2003, og som er anmeldt til Epidemiologisk afdeling, Statens Serum Institut. For 2003-data er opgørelsesdatoen 25.08.2004.

TABEL N5

Klienter i stofmisbrugsbehandling med indskrivningsdato i 2003

Antal klienter indskrevet i behandling i 2003	5134
Andel ikke behandlet tidligere (%)	34
Andel af mænd/kvinder (%)	77/23
Gennemsnitsalder mænd/kvinder (%)	31/32
Opioider som hovedstof (%)*	50
Hash som hovedstof (%)*	26
Centralstimulerende stoffer som hovedstof (%)*	11
Injektion hos tidligere behandlede heroinmisbrugere (%)	43
Injektion hos ikke tidligere behandlede heroinmisbrugere (%)	26
Lønindtægt (%)	10
Dagpenge (%)	8
Kontanthjælp (%)	56
Førtidspension (%)	13
Anden indtægt samt uoplyst (%)	13
Andel med selvstændig bolig (%)	52
Andel enlige mænd/kvinder (%)	78/66
Antal børn i hjemmet under 18 år	649
Antal børn uden for hjemmet under 18 år	571
Udenlandsk statsborgerskab (%)	5,2

Kilde: Sundhedsstyrelsens register over stofmisbrugere i behandling

*Procent af dem, der opgiver et hovedstof.

TABEL N6

Klienter indskrevet i behandling i året, og som ikke har været i behandling for stofmisbrug tidligere. 2000-2003

	2000	2001	2002	2003
Klienter der ikke er behandlet tidligere	1157 ud af 3920 (27%)	1278 ud af 4079 (31%)	1364 4310 (32%)	1745 5134 (34%)
M/K (%)	77/23	76/24	78/22	76/24
Gennemsnitsalder M/K	28/28	28/27	28/29	28/28
Opioider som hovedstof (%)*	54	38	35	28
Hash som hovedstof (%)*	30	33	39	44
Centralstimulerende stof som hovedstof (%)*	14	11	15	18
Injektion hos heroinmisbrugere (%)	35	25	23	25

Kilde: Sundhedsstyrelsens register over stofmisbrugere i behandling.

* Procent af dem, der opgiver hovedstof

TABEL N7

Metadonbehandling og metadonordination. Længerevarende metadonordinationer (over 5 måneder). 1985-2003

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Under 30 år	211	273	342	335	434	433	442	394	378	322	225	324	443	497	503	502	580	585	633
30-39 år	686	823	1078	1100	1509	1721	1664	1594	1542	1375	1160	1330	1635	1660	1735	1786	1905	1912	2051
40-49 år	-	-	-	-	-	-	-	-	1141	1282	1308	1632	1969	2141	2242	2357	2452	2452	2539
I alt under 50 år	897	1096	1420	1435	1943	2154	2106	1988	3061	2979	2693	3286	4047	4298	4498	4645	4937	4949	5229

Kilde: Sundhedsstyrelsens ordinationsstatistik

TABEL N8

Personer registreret med stofrelaterede hoveddiagnoser på psykiatriske hospitaler. 1995-2003

Diagnosekode	Psyriske lidelser eller forstyrrelser forårsaget af brug af:	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
F11	Opioider	322	319	273	273	227	227	189	172	156
F12	Cannabis	312	304	279	314	317	270	327	364	333
F13	Sedativa / hypnotika	283	315	239	212	204	205	199	182	159
F14	Kokain	7	12	15	21	23	23	31	36	65
F15	Andre centralstimulerende stoffer end kokain	85	94	82	82	71	76	75	109	99
F16	Hallucinogener	23	23	25	17	26	18	21	14	9
F18	Opløsningsmidler	9	11	3	5	10	2	6	2	10
F19	Multiple eller andre psykoaktive stoffer	494	569	586	705	758	749	732	726	747
Personer med hoveddiagnoser i alt		1535	1647	1502	1629	1636	1570	1580	1605	1578

Kilde: Upublicerede tal fra Det Psykiatriske Centralregister ved Afdeling for Psykiatrisk Demografi ved Institut for Psykiatrisk Grundforskning, Psykiatrisk Hospital i Århus.

Tabellen viser antallet af personer registreret som modtagere af psykiatrisk behandling (enten heldøgn, deldøgn eller ambulant behandling) som følge af brug af stoffer eller flygtige opløsningsmidler. ICD-10 kodning er benyttet, og diagnoserne F11.x til F16.x og F18.x til F19.x (bidiagnose) er anvendt som udtrækskriterier.

TABEL N9

Personer registreret med stofrelaterede bidiagnoser på psykiatriske hospitaler. 1995-2003

Diagnosekode	Psyriske lidelser eller forstyrrelser forårsaget af brug af:	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
F11	Opioider	166	176	178	134	146	190	204	208	201
F12	Cannabis	431	427	477	524	566	584	637	691	759
F13	Sedativa / hypnotika	330	327	259	247	253	283	257	266	307
F14	Kokain	8	8	17	13	15	17	19	34	61
F15	Andre centralstimulerende stoffer end kokain	46	67	56	53	58	52	58	56	73
F16	Hallucinogener	6	6	7	4	11	9	11	10	2
F18	Opløsningsmidler	9	7	6	4	9	7	7	13	12
F19	Multiple eller andre psykoaktive stoffer	238	297	314	418	534	566	485	574	679
Personer med bidiagnoser i alt		1150	1225	1240	1335	1506	1630	1593	1747	1844

Kilde: Upublicerede tal fra Det Psykiatriske Centralregister ved Afdeling for Psykiatrisk Demografi ved Institut for Psykiatrisk Grundforskning, Psykiatrisk Hospital i Århus.

Tabellen viser antallet af personer registreret som modtagere af psykiatrisk behandling (enten heldøgn, deldøgn eller ambulant behandling) som følge af brug af stoffer eller flygtige opløsningsmidler. ICD-10 kodning er benyttet, og diagnoserne F11.x til F16.x og F18.x til F19.x (bidiagnose) er anvendt som udtrækskriterier. Da en patient kan have flere stofrelaterede bidiagnoser, er "i alt" kategorien ikke en summation af de ovenstående personer.

TABEL N10**Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen**

Den procentvise andel af de 16-44-årige, der inden for den sidste måned og det sidste år har brugt hash henholdsvis i 1994 og 2000

	1994 (n=2.521)	2000 (n=6.878)
Brugt hash sidste måned	2	4
Brugt hash sidste år (sidste måned medregnet)	7	10

Den procentvise andel af de 16-44-årige, der inden for henholdsvis den sidste måned og det sidste år har brugt et eller flere af andre illegale stoffer i 1994 og 2000

	1994 (n=2.521)	2000 (n=6.878)
Brugt et eller flere af de hårde illegale stoffer		
sidste måned	0,2	1,2
sidste år (sidste måned medregnet)	0,5	3,4

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed, upubliceret

TABEL N11

Den procentvise andel af de 16-24-årige, der i 2000 angiver at have prøvet et eller flere af de forskellige illegale stoffer inden for sidste måned, sidste år og nogensinde (n=1786)

	Sidste måned	Sidste år (sidste måned medregnet)	Nogensinde
Hash prøvet	7,7	19,7	40,9
Amfetamin	1,5	5,7	10,9
Kokain	0,8	2,7	4,7
Psilocybinsvampe	0,7	2,1	4,4
Ecstasy	0,7	2,3	4,1
Lsd	0,3	0,6	1,6
Heroin	0,1	0,2	0,5
Andre stoffer*	0,6	1,0	2,1
"Andre illegale stoffer end hash" i alt	2,9	7,7	14,0

* Kategorien andre stoffer dækker GHB, diverse lægemidler m.m.

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed, upubliceret

TABEL N12

Den procentvise andel af kvinder og mænd mellem 16-19 år og 20-24 år, der har prøvet hash inden for sidste år i 1994 og 2000

	1994	2000
De 16-19-årige:		
Mænd	19	28
Kvinder	10	19
De 20-24-årige:		
Mænd	14	24
Kvinder	9	12

Kilde: Statens Institut for Folkesundhed, upubliceret

TABEL N13

De procentvise andele blandt de 16-20-årige, som har erfaringer med illegale rusmidler i 2000, 2001, 2002 og 2003

	MULD 2000 (n=2046)			MULD 2001 (n=2090)			MULD 2002 (n=2041)			MULD 2003 (n=1768)		
	Mænd	Kvinder	Alle	Mænd	Kvinder	Alle	Mænd	Kvinder	Alle	Mænd	Kvinder	Alle
Hash prøvet nogensinde	37	27	32	38	29	33	41	34	37	42	31	36
Hash sidste måned	14	5	9	13	6	9	12	5	8	13	7	9
Amfetamin prøvet nogensinde	11	6	8	11	6	9	9	5	6	9	6	7
Ecstasy prøvet nogensinde	5	3	4	6	3	4	4	3	3	4	4	4
Psilocybinsvampe prøvet nogensinde	5	1	3	7	3	5	5	2	4	4	2	3
Kokain prøvet nogensinde	4	2	3	5	3	4	4	2	3	5	4	4
Lsd prøvet nogensinde	2	0	1	3	1	2	1	1	1	1	1	1
Heroin prøvet nogensinde	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Rygeheroin prøvet nogensinde	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1
"Andre" stoffer	2	1	1	2	1	1	3	2	3	2	2	2

Kilde: Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2002, Sundhedsstyrelsen og Kræftens Bekæmpelse 2003 og upublicerede tal fra MULD 2003

*Kategorien "Andre" stoffer, dækker GHB, diverse lægemidler m.m.

N14

De procentvise andele blandt de 15-16-årige, som har erfaringer med illegale rusmidler i 1995, 1999 og 2003

	ESPAD 1995 (n=2234)	ESPAD 1999 (n=1548)	ESPAD 2003 (n=2519)
Hash prøvet nogensinde	18	24,4	22,6
Hash sidste måned	6,1	8,1	7,6
Amfetamin prøvet nogensinde	1,6	4	4
Kokain prøvet nogensinde	0,3	1,1	1,8
Heroin (injektion) prøvet nogensinde	0,2	0,1	0,7
Rygeheroin prøvet nogensinde	1,5	1,3	1
Ecstasy prøvet nogensinde	0,5	3,1	2,5
Lsd prøvet nogensinde	0,2	1	1,1
Psilocybinsvampe prøvet nogensinde	0,5	1,8	1,5
Snifning prøvet	6,3	7,5	8,3

Kilde: Hibell et al. 1997, 2000 og upublicerede tal fra ESPAD 2003

TABEL N15

Narkotikabeslaglæggelser. 1991-2003

		1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Heroin	Kg	30,8	38,5	28,2	29,0	37,4	61,4	37,9	55,1	96,0	32,1	25,1	62,5	16,3
	Antal beslag	1.735	2.405	2.941	2.666	2.973	3.161	2.509	2.199	1.230	1.499	1304	966	894
Kokain	Kg	39,6	21,4	11,1	29,9	110,1	32,0	58,0	44,1	24,2	35,9	25,6	14,2	104,0
	Antal beslag	144	184	228	417	569	659	723	885	744	780	815	881	1.095
Amfetamin	Kg	23,6	73,6	11,7	12,6	40,0	26,7	119,4	25,2	31,6	57,1	160,6	34,9	65,9
	Antal beslag	1.345	1.323	1.111	747	1.167	1.386	1.324	1.609	1.250	1.152	954	1.134	1.284
Ecstasy	Antal piller					2.115	15.261	5.803	27.039	26.117	21.608	150.080	25.738	62.475
	Antal beslag					9	84	110	143	197	444	331	340	322
Lsd	Antal doser					1.282	262	381	105	83	1.108	156	38	22
	Antal beslag					6	16	15	24	15	18	29	8	7
Hash	Kg	1.703	2.152	1.273	10.665	2.414	1.772	467	1.572	14.021	2.914	1.763	2.635	3.829
	Antal beslag	9.222	9.870	10.938	6.995	6.710	5.187	4.886	5.904	4.569	5.561	5.788	5.234	5.942

Kilde: Politiets Narkotikastatistik 2003

TABEL N16

Narkotikakriminalitet. Antal sigtelser og sigtede personer. 1993-2003

	Sigtelser i alt	Sigtede personer
1993	18.604	12.421
1994	15.155	9.536
1995	14.654	9.008
1996	14.371	8.678
1997	13.454	8.234
1998	14.251	8.900
1999	12.928	9.424
2000	13.178	9.899
2001	13.143	9.858
2002	13.025	10.021
2003	14.316	-

Kilde: Upublicerede tal fra NEC (Nationalt EfterforskningsstøtteCenter), 2004

TABEL N17

Misbrug og problembrug i Kriminalforsorgens institutioner (læses vandret)

	Misbrug		Problembrug	
	n	%	n	%
Opioider	186	14	37	3
Centralstimulerende stoffer	155	12	136	10
Hash	355	27	74	6
Benzodiazepiner	82	6	43	3
Ecstasy	19	2	20	2
Hallucinogener	10	0,8	30	2
Opløsningsmidler	1	0,1	3	0,2
Alkohol	383	29	137	11

Kilde: Kramp et al. 2003

En person kan godt være rubriceret flere steder i tabellen – eksempelvis en person med både et misbrug af opioider og et misbrug af alkohol.

TABELLER TOBAKSSTATISTIK

TABEL T1

Udviklingen i danske kvinders rygevaner.
1970-1993

År	Rygere	Cigaretrygere	Storrygere
1970	47,0%	36,0%	6,6%
1971	45,0%	36,0%	6,6%
1972	46,0%	37,0%	8,0%
1973	46,0%	37,0%	6,7%
1974	46,0%	38,0%	8,1%
1975	45,0%	38,0%	9,4%
1976	46,0%	39,0%	9,7%
1977	47,0%	39,0%	11,5%
1978	46,0%	39,0%	11,5%
1979	44,0%	38,0%	11,8%
1980	44,0%	38,0%	11,5%
1981	43,0%	38,0%	12,7%
1982	43,0%	38,0%	13,4%
1983	43,0%	38,0%	13,9%
1984	43,0%	39,0%	15,3%
1985	42,0%	37,0%	14,6%
1986	45,0%	40,0%	14,1%
1987	41,0%	38,0%	15,2%
1988	42,0%	39,0%	15,1%
1989	41,0%	38,0%	14,7%
1990	40,0%	38,0%	15,4%
1991	41,0%	39,0%	16,4%
1992	40,0%	38,0%	16,3%
1993	39,0%	37,0%	16,0%

TABEL T2

Udviklingen i danske mænds rygevaner.
1970-1993

År	Rygere	Cigaretrygere	Storrygere
1970	68,0%	42,0%	10,5%
1971	67,0%	41,0%	10,2%
1972	64,0%	40,0%	11,1%
1973	63,0%	41,0%	9,5%
1974	64,0%	42,0%	12,4%
1975	60,0%	40,0%	13,6%
1976	61,0%	41,0%	15,1%
1977	59,0%	40,0%	15,6%
1978	57,0%	41,0%	16,0%
1979	57,0%	41,0%	16,8%
1980	57,0%	42,0%	17,1%
1981	54,0%	40,0%	16,4%
1982	53,0%	40,0%	17,5%
1983	53,0%	39,0%	18,5%
1984	51,0%	40,0%	19,3%
1985	51,0%	40,0%	19,7%
1986	53,0%	40,0%	19,3%
1987	50,0%	39,0%	21,6%
1988	47,0%	38,0%	17,8%
1989	47,0%	38,0%	19,5%
1990	47,0%	38,0%	19,5%
1991	47,0%	39,0%	21,5%
1992	46,0%	39,0%	22,0%
1993	45,0%	38,0%	22,0%

TABEL T3

Udviklingen i andelen af rygere og dagligrygere
blandt kvinder. 1994-2003

År	Køn	Rygere i alt	Dagligrygere
1994	Kvinder	37%	35%
1995	Kvinder	37%	32%
1996	Kvinder	35%	32%
1997	Kvinder	33%	30%
1998	Kvinder	33%	30%
1999	Kvinder	30%	27%
2000	Kvinder	32%	29%
2001	Kvinder	29%	26%
2002	Kvinder	29%	26%
2003	Kvinder	27%	24%

TABEL T4

Udviklingen i andelen af rygere og dagligrygere
blandt mænd. 1994-2003

År	Køn	Rygere i alt	Dagligrygere
1994	Mænd	41%	38%
1995	Mænd	42%	38%
1996	Mænd	40%	36%
1997	Mænd	37%	34%
1998	Mænd	36%	32%
1999	Mænd	39%	35%
2000	Mænd	36%	32%
2001	Mænd	36%	34%
2002	Mænd	33%	31%
2003	Mænd	33%	30%

TABEL T5

Andelen af dagligrygere og storrygere blandt kvinder. 1994-2003

År	Køn	Dagligrygere	Storrygere
1994	Kvinder	35,0%	15,0%
1995	Kvinder	32,0%	16,0%
1996	Kvinder	32,0%	13,5%
1997	Kvinder	30,0%	12,5%
1998	Kvinder	30,0%	14,0%
1999	Kvinder	27,0%	12,0%
2000	Kvinder	29,0%	12,0%
2001	Kvinder	26,5%	12,0%
2002	Kvinder	26,0%	11,0%
2003	Kvinder	24,0%	11,0%

TABEL T6

Andelen af dagligrygere og storrygere blandt mænd. 1994-2003

År	Køn	Dagligrygere	Storrygere
1994	Mænd	38,0%	20,5%
1995	Mænd	38,0%	22,0%
1996	Mænd	36,0%	19,5%
1997	Mænd	34,0%	19,0%
1998	Mænd	32,0%	18,0%
1999	Mænd	35,0%	18,5%
2000	Mænd	32,0%	16,0%
2001	Mænd	33,5%	18,5%
2002	Mænd	31,0%	17,5%
2003	Mænd	30,0%	15,5%

TABEL T7

Andelen kvinder – storrygere. 1970-2003

År	Køn	Storrygere	År	Køn	Storrygere
1970	Kvinder	6,6%	1987	Kvinder	15,2%
1971	Kvinder	6,6%	1988	Kvinder	15,1%
1972	Kvinder	8,0%	1989	Kvinder	14,7%
1973	Kvinder	6,7%	1990	Kvinder	15,4%
1974	Kvinder	8,1%	1991	Kvinder	16,4%
1975	Kvinder	9,4%	1992	Kvinder	16,3%
1976	Kvinder	9,7%	1993	Kvinder	16,0%
1977	Kvinder	11,5%	1994	Kvinder	15,0%
1978	Kvinder	11,5%	1995	Kvinder	16,0%
1979	Kvinder	11,8%	1996	Kvinder	13,5%
1980	Kvinder	11,5%	1997	Kvinder	12,5%
1981	Kvinder	12,7%	1998	Kvinder	14,0%
1982	Kvinder	13,4%	1999	Kvinder	12,0%
1983	Kvinder	13,9%	2000	Kvinder	12,0%
1984	Kvinder	15,3%	2001	Kvinder	12,0%
1985	Kvinder	14,6%	2002	Kvinder	11,0%
1986	Kvinder	14,1%	2003	Kvinder	11,0%

TABEL T8

Andelen mænd – storrygere. 1970-2003

År	Køn	Storrygere	År	Køn	Storrygere
1970	Mænd	10,5%	1987	Mænd	21,6%
1971	Mænd	10,2%	1988	Mænd	17,8%
1972	Mænd	11,1%	1989	Mænd	19,5%
1973	Mænd	9,5%	1990	Mænd	19,5%
1974	Mænd	12,4%	1991	Mænd	21,5%
1975	Mænd	13,6%	1992	Mænd	22,0%
1976	Mænd	15,1%	1993	Mænd	22,0%
1977	Mænd	15,6%	1994	Mænd	20,5%
1978	Mænd	16,0%	1995	Mænd	22,0%
1979	Mænd	16,8%	1996	Mænd	19,5%
1980	Mænd	17,1%	1997	Mænd	19,0%
1981	Mænd	16,4%	1998	Mænd	18,0%
1982	Mænd	17,5%	1999	Mænd	18,5%
1983	Mænd	18,5%	2000	Mænd	16,0%
1984	Mænd	19,3%	2001	Mænd	18,5%
1985	Mænd	19,7%	2002	Mænd	17,5%
1986	Mænd	19,3%	2003	Mænd	15,5%

TABEL T9

Andelen af dagligrygere blandt kvinder over 50 år.
1994-2001

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	50-59 år	49%
1995	Kvinder	50-59 år	31%
1996	Kvinder	50-59 år	26%
1997	Kvinder	50-59 år	36%
1998	Kvinder	50-59 år	35%
1999	Kvinder	50-59 år	27%
2000	Kvinder	50-59 år	35%
2001	Kvinder	50-59 år	34%
2002	Kvinder	50-59 år	32%
2003	Kvinder	50-59 år	29%

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	60-69 år	42%
1995	Kvinder	60-69 år	33%
1996	Kvinder	60-69 år	37%
1997	Kvinder	60-69 år	30%
1998	Kvinder	60-69 år	32%
1999	Kvinder	60-69 år	31%
2000	Kvinder	60-69 år	29%
2001	Kvinder	60-69 år	24%
2002	Kvinder	60-69 år	27%
2003	Kvinder	60-69 år	29%

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	70+ år	28%
1995	Kvinder	70+ år	32%
1996	Kvinder	70+ år	28%
1997	Kvinder	70+ år	29%
1998	Kvinder	70+ år	19%
1999	Kvinder	70+ år	16%
2000	Kvinder	70+ år	22%
2001	Kvinder	70+ år	18%
2002	Kvinder	70+ år	21%
2003	Kvinder	70+ år	24%

TABEL T10

Andelen af dagligrygere blandt mænd over 50 år.
1994-2001

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	50-59 år	46%
1995	Mænd	50-59 år	33%
1996	Mænd	50-59 år	32%
1997	Mænd	50-59 år	40%
1998	Mænd	50-59 år	38%
1999	Mænd	50-59 år	44%
2000	Mænd	50-59 år	40%
2001	Mænd	50-59 år	38%
2002	Mænd	50-59 år	34%
2003	Mænd	50-59 år	41%

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	60-69 år	45%
1995	Mænd	60-69 år	47%
1996	Mænd	60-69 år	43%
1997	Mænd	60-69 år	39%
1998	Mænd	60-69 år	34%
1999	Mænd	60-69 år	35%
2000	Mænd	60-69 år	41%
2001	Mænd	60-69 år	35%
2002	Mænd	60-69 år	36%
2003	Mænd	60-69 år	34%

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	70+ år	34%
1995	Mænd	70+ år	39%
1996	Mænd	70+ år	23%
1997	Mænd	70+ år	37%
1998	Mænd	70+ år	30%
1999	Mænd	70+ år	34%
2000	Mænd	70+ år	23%
2001	Mænd	70+ år	30%
2002	Mænd	70+ år	28%
2003	Mænd	70+ år	27%

TABEL T11

Andelen af dagligrygere blandt kvinder 30-39 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	30-39 år	37%
1995	Kvinder	30-39 år	49%
1996	Kvinder	30-39 år	39%
1997	Kvinder	30-39 år	37%
1998	Kvinder	30-39 år	29%
1999	Kvinder	30-39 år	27%
2000	Kvinder	30-39 år	28%
2001	Kvinder	30-39 år	25%
2002	Kvinder	30-39 år	30%
2003	Kvinder	30-39 år	25%

TABELT12

Andelen af dagligrygere blandt kvinder 40-49 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	40-49 år	42%
1995	Kvinder	40-49 år	42%
1996	Kvinder	40-49 år	44%
1997	Kvinder	40-49 år	38%
1998	Kvinder	40-49 år	39%
1999	Kvinder	40-49 år	37%
2000	Kvinder	40-49 år	34%
2001	Kvinder	40-49 år	32%
2002	Kvinder	40-49 år	27%
2003	Kvinder	40-49 år	30%

TABEL T13

Andelen af dagligrygere blandt mænd 30-39 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	30-39 år	48%
1995	Mænd	30-39 år	40%
1996	Mænd	30-39 år	41%
1997	Mænd	30-39 år	30%
1998	Mænd	30-39 år	29%
1999	Mænd	30-39 år	36%
2000	Mænd	30-39 år	30%
2001	Mænd	30-39 år	37%
2002	Mænd	30-39 år	31%
2003	Mænd	30-39 år	27%

TABEL T14

Andelen af dagligrygere blandt mænd 40-49 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	40-49 år	54%
1995	Mænd	40-49 år	45%
1996	Mænd	40-49 år	40%
1997	Mænd	40-49 år	42%
1998	Mænd	40-49 år	42%
1999	Mænd	40-49 år	41%
2000	Mænd	40-49 år	34%
2001	Mænd	40-49 år	41%
2002	Mænd	40-49 år	34%
2003	Mænd	40-49 år	32%

TABEL T15

Andelen af dagligrygere blandt kvinder 15-19 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	15-19 år	26%
1995	Kvinder	15-19 år	20%
1996	Kvinder	15-19 år	10%
1997	Kvinder	15-19 år	24%
1998	Kvinder	15-19 år	16%
1999	Kvinder	15-19 år	24%
2000	Kvinder	15-19 år	24%
2001	Kvinder	15-19 år	15%
2002	Kvinder	15-19 år	18%
2003	Kvinder	15-19 år	7%

TABEL T16

Andelen af dagligrygere blandt kvinder 20-29 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Kvinder	20-29 år	39%
1995	Kvinder	20-29 år	35%
1996	Kvinder	20-29 år	35%
1997	Kvinder	20-29 år	27%
1998	Kvinder	20-29 år	34%
1999	Kvinder	20-29 år	28%
2000	Kvinder	20-29 år	29%
2001	Kvinder	20-29 år	28%
2002	Kvinder	20-29 år	28%
2003	Kvinder	20-29 år	19%

TABEL T17

Andelen af dagligrygere blandt mænd 15-19 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	15-19 år	19%
1995	Mænd	15-19 år	20%
1996	Mænd	15-19 år	14%
1997	Mænd	15-19 år	20%
1998	Mænd	15-19 år	18%
1999	Mænd	15-19 år	19%
2000	Mænd	15-19 år	20%
2001	Mænd	15-19 år	13%
2002	Mænd	15-19 år	15%
2003	Mænd	15-19 år	16%

TABEL T18

Andelen af dagligrygere blandt mænd 20-29 år.
1994-2003

År	Køn	Alder	Dagligryger
1994	Mænd	20-29 år	35%
1995	Mænd	20-29 år	33%
1996	Mænd	20-29 år	37%
1997	Mænd	20-29 år	32%
1998	Mænd	20-29 år	31%
1999	Mænd	20-29 år	30%
2000	Mænd	20-29 år	30%
2001	Mænd	20-29 år	30%
2002	Mænd	20-29 år	29%
2003	Mænd	20-29 år	27%

TABEL T19

Andelen af rygere blandt kvinder 40-49 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	40-49 år	55%
1971	Kvinder	40-49 år	55%
1972	Kvinder	40-49 år	57%
1973	Kvinder	40-49 år	55%
1974	Kvinder	40-49 år	56%
1975	Kvinder	40-49 år	56%
1976	Kvinder	40-49 år	58%
1977	Kvinder	40-49 år	59%
1978	Kvinder	40-49 år	56%
1979	Kvinder	40-49 år	45%
1980	Kvinder	40-49 år	51%
1981	Kvinder	40-49 år	51%
1982	Kvinder	40-49 år	50%
1983	Kvinder	40-49 år	47%
1984	Kvinder	40-49 år	46%
1985	Kvinder	40-49 år	48%
1986	Kvinder	40-49 år	46%
1987	Kvinder	40-49 år	44%
1988	Kvinder	40-49 år	45%
1989	Kvinder	40-49 år	42%
1990	Kvinder	40-49 år	45%
1991	Kvinder	40-49 år	43%
1992	Kvinder	40-49 år	44%
1993	Kvinder	40-49 år	43%

TABEL T20

Andelen af rygere blandt kvinder 50-64 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	50-64 år	46%
1971	Kvinder	50-64 år	44%
1972	Kvinder	50-64 år	44%
1973	Kvinder	50-64 år	47%
1974	Kvinder	50-64 år	45%
1975	Kvinder	50-64 år	45%
1976	Kvinder	50-64 år	46%
1977	Kvinder	50-64 år	49%
1978	Kvinder	50-64 år	48%
1979	Kvinder	50-64 år	47%
1980	Kvinder	50-64 år	48%
1981	Kvinder	50-64 år	46%
1982	Kvinder	50-64 år	48%
1983	Kvinder	50-64 år	48%
1984	Kvinder	50-64 år	49%
1985	Kvinder	50-64 år	44%
1986	Kvinder	50-64 år	52%
1987	Kvinder	50-64 år	47%
1988	Kvinder	50-64 år	49%
1989	Kvinder	50-64 år	47%
1990	Kvinder	50-64 år	46%
1991	Kvinder	50-64 år	44%
1992	Kvinder	50-64 år	44%
1993	Kvinder	50-64 år	45%

TABEL T21

Andelen af rygere blandt kvinder 65+ år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	65 år eller ældre	30%
1971	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1972	Kvinder	65 år eller ældre	29%
1973	Kvinder	65 år eller ældre	29%
1974	Kvinder	65 år eller ældre	30%
1975	Kvinder	65 år eller ældre	27%
1976	Kvinder	65 år eller ældre	30%
1977	Kvinder	65 år eller ældre	37%
1978	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1979	Kvinder	65 år eller ældre	27%
1980	Kvinder	65 år eller ældre	29%
1981	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1982	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1983	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1984	Kvinder	65 år eller ældre	31%
1985	Kvinder	65 år eller ældre	30%
1986	Kvinder	65 år eller ældre	35%
1987	Kvinder	65 år eller ældre	32%
1988	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1989	Kvinder	65 år eller ældre	31%
1990	Kvinder	65 år eller ældre	30%
1991	Kvinder	65 år eller ældre	32%
1992	Kvinder	65 år eller ældre	28%
1993	Kvinder	65 år eller ældre	29%

TABEL T22

Andelen af rygere blandt mænd 40-49 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	40-49 år	77%
1971	Mænd	40-49 år	75%
1972	Mænd	40-49 år	73%
1973	Mænd	40-49 år	71%
1974	Mænd	40-49 år	72%
1975	Mænd	40-49 år	69%
1976	Mænd	40-49 år	68%
1977	Mænd	40-49 år	67%
1978	Mænd	40-49 år	66%
1979	Mænd	40-49 år	62%
1980	Mænd	40-49 år	62%
1981	Mænd	40-49 år	61%
1982	Mænd	40-49 år	59%
1983	Mænd	40-49 år	57%
1984	Mænd	40-49 år	55%
1985	Mænd	40-49 år	57%
1986	Mænd	40-49 år	58%
1987	Mænd	40-49 år	58%
1988	Mænd	40-49 år	52%
1989	Mænd	40-49 år	49%
1990	Mænd	40-49 år	47%
1991	Mænd	40-49 år	55%
1992	Mænd	40-49 år	55%
1993	Mænd	40-49 år	50%

TABEL T23

Andelen af rygere blandt mænd 50-64 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	50-64 år	71%
1971	Mænd	50-64 år	69%
1972	Mænd	50-64 år	68%
1973	Mænd	50-64 år	66%
1974	Mænd	50-64 år	68%
1975	Mænd	50-64 år	65%
1976	Mænd	50-64 år	66%
1977	Mænd	50-64 år	66%
1978	Mænd	50-64 år	66%
1979	Mænd	50-64 år	65%
1980	Mænd	50-64 år	64%
1981	Mænd	50-64 år	66%
1982	Mænd	50-64 år	61%
1983	Mænd	50-64 år	64%
1984	Mænd	50-64 år	58%
1985	Mænd	50-64 år	59%
1986	Mænd	50-64 år	63%
1987	Mænd	50-64 år	55%
1988	Mænd	50-64 år	56%
1989	Mænd	50-64 år	56%
1990	Mænd	50-64 år	46%
1991	Mænd	50-64 år	53%
1992	Mænd	50-64 år	49%
1993	Mænd	50-64 år	53%

TABEL T24

Andelen af rygere blandt mænd 65+ år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	65 år eller ældre	63%
1971	Mænd	65 år eller ældre	60%
1972	Mænd	65 år eller ældre	60%
1973	Mænd	65 år eller ældre	57%
1974	Mænd	65 år eller ældre	60%
1975	Mænd	65 år eller ældre	53%
1976	Mænd	65 år eller ældre	57%
1977	Mænd	65 år eller ældre	60%
1978	Mænd	65 år eller ældre	53%
1979	Mænd	65 år eller ældre	52%
1980	Mænd	65 år eller ældre	53%
1981	Mænd	65 år eller ældre	52%
1982	Mænd	65 år eller ældre	50%
1983	Mænd	65 år eller ældre	48%
1984	Mænd	65 år eller ældre	49%
1985	Mænd	65 år eller ældre	49%
1986	Mænd	65 år eller ældre	48%
1987	Mænd	65 år eller ældre	48%
1988	Mænd	65 år eller ældre	47%
1989	Mænd	65 år eller ældre	44%
1990	Mænd	65 år eller ældre	49%
1991	Mænd	65 år eller ældre	44%
1992	Mænd	65 år eller ældre	43%
1993	Mænd	65 år eller ældre	41%

TABEL T25

Andelen af rygere blandt kvinder 25-29 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	25-29 år	54%
1971	Kvinder	25-29 år	52%
1972	Kvinder	25-29 år	51%
1973	Kvinder	25-29 år	51%
1974	Kvinder	25-29 år	47%
1975	Kvinder	25-29 år	50%
1976	Kvinder	25-29 år	51%
1977	Kvinder	25-29 år	56%
1978	Kvinder	25-29 år	57%
1979	Kvinder	25-29 år	54%
1980	Kvinder	25-29 år	51%
1981	Kvinder	25-29 år	56%
1982	Kvinder	25-29 år	54%
1983	Kvinder	25-29 år	54%
1984	Kvinder	25-29 år	50%
1985	Kvinder	25-29 år	50%
1986	Kvinder	25-29 år	53%
1987	Kvinder	25-29 år	49%
1988	Kvinder	25-29 år	47%
1989	Kvinder	25-29 år	53%
1990	Kvinder	25-29 år	46%
1991	Kvinder	25-29 år	46%
1992	Kvinder	25-29 år	43%
1993	Kvinder	25-29 år	44%

TABEL T26

Andelen af rygere blandt kvinder 30-39 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	30-39 år	58%
1971	Kvinder	30-39 år	55%
1972	Kvinder	30-39 år	53%
1973	Kvinder	30-39 år	53%
1974	Kvinder	30-39 år	52%
1975	Kvinder	30-39 år	49%
1976	Kvinder	30-39 år	49%
1977	Kvinder	30-39 år	49%
1978	Kvinder	30-39 år	48%
1979	Kvinder	30-39 år	54%
1980	Kvinder	30-39 år	48%
1981	Kvinder	30-39 år	46%
1982	Kvinder	30-39 år	50%
1983	Kvinder	30-39 år	51%
1984	Kvinder	30-39 år	51%
1985	Kvinder	30-39 år	50%
1986	Kvinder	30-39 år	55%
1987	Kvinder	30-39 år	49%
1988	Kvinder	30-39 år	51%
1989	Kvinder	30-39 år	46%
1990	Kvinder	30-39 år	47%
1991	Kvinder	30-39 år	51%
1992	Kvinder	30-39 år	49%
1993	Kvinder	30-39 år	46%

TABEL T27

Andelen af rygere blandt mænd 25-29 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	25-29 år	69%
1971	Mænd	25-29 år	67%
1972	Mænd	25-29 år	64%
1973	Mænd	25-29 år	60%
1974	Mænd	25-29 år	64%
1975	Mænd	25-29 år	63%
1976	Mænd	25-29 år	62%
1977	Mænd	25-29 år	61%
1978	Mænd	25-29 år	58%
1979	Mænd	25-29 år	60%
1980	Mænd	25-29 år	61%
1981	Mænd	25-29 år	54%
1982	Mænd	25-29 år	55%
1983	Mænd	25-29 år	54%
1984	Mænd	25-29 år	50%
1985	Mænd	25-29 år	50%
1986	Mænd	25-29 år	55%
1987	Mænd	25-29 år	52%
1988	Mænd	25-29 år	46%
1989	Mænd	25-29 år	46%
1990	Mænd	25-29 år	49%
1991	Mænd	25-29 år	48%
1992	Mænd	25-29 år	47%
1993	Mænd	25-29 år	47%

TABEL T28

Andelen af rygere blandt mænd 30-39 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	30-39 år	72%
1971	Mænd	30-39 år	71%
1972	Mænd	30-39 år	65%
1973	Mænd	30-39 år	64%
1974	Mænd	30-39 år	66%
1975	Mænd	30-39 år	62%
1976	Mænd	30-39 år	60%
1977	Mænd	30-39 år	60%
1978	Mænd	30-39 år	58%
1979	Mænd	30-39 år	59%
1980	Mænd	30-39 år	61%
1981	Mænd	30-39 år	56%
1982	Mænd	30-39 år	57%
1983	Mænd	30-39 år	59%
1984	Mænd	30-39 år	58%
1985	Mænd	30-39 år	55%
1986	Mænd	30-39 år	59%
1987	Mænd	30-39 år	54%
1988	Mænd	30-39 år	54%
1989	Mænd	30-39 år	51%
1990	Mænd	30-39 år	52%
1991	Mænd	30-39 år	51%
1992	Mænd	30-39 år	50%
1993	Mænd	30-39 år	46%

TABEL T29

Andelen af rygere blandt kvinder 15-19 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	15-19 år	38%
1971	Kvinder	15-19 år	38%
1972	Kvinder	15-19 år	43%
1973	Kvinder	15-19 år	39%
1974	Kvinder	15-19 år	41%
1975	Kvinder	15-19 år	40%
1976	Kvinder	15-19 år	39%
1977	Kvinder	15-19 år	37%
1978	Kvinder	15-19 år	33%
1979	Kvinder	15-19 år	34%
1980	Kvinder	15-19 år	33%
1981	Kvinder	15-19 år	34%
1982	Kvinder	15-19 år	28%
1983	Kvinder	15-19 år	24%
1984	Kvinder	15-19 år	25%
1985	Kvinder	15-19 år	28%
1986	Kvinder	15-19 år	27%
1987	Kvinder	15-19 år	25%
1988	Kvinder	15-19 år	25%
1989	Kvinder	15-19 år	27%
1990	Kvinder	15-19 år	22%
1991	Kvinder	15-19 år	20%
1992	Kvinder	15-19 år	26%
1993	Kvinder	15-19 år	21%

TABEL T30

Andelen af rygere blandt kvinder 20-24 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Kvinder	20-24 år	53%
1971	Kvinder	20-24 år	52%
1972	Kvinder	20-24 år	53%
1973	Kvinder	20-24 år	57%
1974	Kvinder	20-24 år	57%
1975	Kvinder	20-24 år	57%
1976	Kvinder	20-24 år	60%
1977	Kvinder	20-24 år	63%
1978	Kvinder	20-24 år	54%
1979	Kvinder	20-24 år	56%
1980	Kvinder	20-24 år	52%
1981	Kvinder	20-24 år	53%
1982	Kvinder	20-24 år	50%
1983	Kvinder	20-24 år	52%
1984	Kvinder	20-24 år	47%
1985	Kvinder	20-24 år	44%
1986	Kvinder	20-24 år	37%
1987	Kvinder	20-24 år	43%
1988	Kvinder	20-24 år	44%
1989	Kvinder	20-24 år	41%
1990	Kvinder	20-24 år	44%
1991	Kvinder	20-24 år	44%
1992	Kvinder	20-24 år	43%
1993	Kvinder	20-24 år	41%

TABEL T31

Andelen af rygere blandt mænd 15-19 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	15-19 år	51%
1971	Mænd	15-19 år	48%
1972	Mænd	15-19 år	43%
1973	Mænd	15-19 år	45%
1974	Mænd	15-19 år	40%
1975	Mænd	15-19 år	41%
1976	Mænd	15-19 år	32%
1977	Mænd	15-19 år	30%
1978	Mænd	15-19 år	32%
1979	Mænd	15-19 år	31%
1980	Mænd	15-19 år	33%
1981	Mænd	15-19 år	27%
1982	Mænd	15-19 år	30%
1983	Mænd	15-19 år	28%
1984	Mænd	15-19 år	22%
1985	Mænd	15-19 år	30%
1986	Mænd	15-19 år	28%
1987	Mænd	15-19 år	22%
1988	Mænd	15-19 år	19%
1989	Mænd	15-19 år	25%
1990	Mænd	15-19 år	27%
1991	Mænd	15-19 år	22%
1992	Mænd	15-19 år	20%
1993	Mænd	15-19 år	20%

TABEL T32

Andelen af rygere blandt mænd 20-24 år.
1970-1993

År	Køn	Alder	Rygere
1970	Mænd	20-24 år	65%
1971	Mænd	20-24 år	65%
1972	Mænd	20-24 år	64%
1973	Mænd	20-24 år	68%
1974	Mænd	20-24 år	65%
1975	Mænd	20-24 år	57%
1976	Mænd	20-24 år	61%
1977	Mænd	20-24 år	58%
1978	Mænd	20-24 år	53%
1979	Mænd	20-24 år	53%
1980	Mænd	20-24 år	50%
1981	Mænd	20-24 år	46%
1982	Mænd	20-24 år	40%
1983	Mænd	20-24 år	50%
1984	Mænd	20-24 år	46%
1985	Mænd	20-24 år	42%
1986	Mænd	20-24 år	39%
1987	Mænd	20-24 år	43%
1988	Mænd	20-24 år	37%
1989	Mænd	20-24 år	44%
1990	Mænd	20-24 år	41%
1991	Mænd	20-24 år	42%
1992	Mænd	20-24 år	41%
1993	Mænd	20-24 år	41%

TABEL T33

Andelen af rygere blandt kvinder i relation til beskæftigelse. 1970, 1980, 1990, 2001-2003

År	Køn	Beskæftigelse	Rygere
1970	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	61%
1980	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	59%
1990	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	58%
2001	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	42%
2002	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	42%
2003	Kvinder	Ufaglærte arbejdere	37%
1970	Kvinder	Faglærte arbejdere	59%
1980	Kvinder	Faglærte arbejdere	55%
1990	Kvinder	Faglærte arbejdere	51%
2001	Kvinder	Faglærte arbejdere	29%
2002	Kvinder	Faglærte arbejdere	31%
2003	Kvinder	Faglærte arbejdere	29%
1970	Kvinder	Lavere funktionærer	59%
1980	Kvinder	Lavere funktionærer	49%
1990	Kvinder	Lavere funktionærer	40%
2001	Kvinder	Lavere funktionærer	25%
2002	Kvinder	Lavere funktionærer	25%
2003	Kvinder	Lavere funktionærer	22%
1970	Kvinder	Højere funktionærer	55%
1980	Kvinder	Højere funktionærer	47%
1990	Kvinder	Højere funktionærer	37%
2001	Kvinder	Højere funktionærer	23%
2002	Kvinder	Højere funktionærer	21%
2003	Kvinder	Højere funktionærer	19%
1970	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	34%
1980	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	32%
1990	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	30%
2001	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	20%
2002	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	22%
2003	Kvinder	Lærlinge, elever, studerende	15%

TABEL T34

Andelen af rygere blandt mænd i relation til beskæftigelse. 1970, 1980, 1990, 2001-2003

År	Køn	Beskæftigelse	Rygere
1970	Mænd	Ufaglærte arbejdere	75%
1980	Mænd	Ufaglærte arbejdere	67%
1990	Mænd	Ufaglærte arbejdere	63%
2001	Mænd	Ufaglærte arbejdere	49%
2002	Mænd	Ufaglærte arbejdere	52%
2003	Mænd	Ufaglærte arbejdere	38%
1970	Mænd	Faglærte arbejdere	74%
1980	Mænd	Faglærte arbejdere	62%
1990	Mænd	Faglærte arbejdere	53%
2001	Mænd	Faglærte arbejdere	39%
2002	Mænd	Faglærte arbejdere	34%
2003	Mænd	Faglærte arbejdere	33%
1970	Mænd	Lavere funktionærer	75%
1980	Mænd	Lavere funktionærer	62%
1990	Mænd	Lavere funktionærer	47%
2001	Mænd	Lavere funktionærer	34%
2002	Mænd	Lavere funktionærer	24%
2003	Mænd	Lavere funktionærer	28%
1970	Mænd	Højere funktionærer	73%
1980	Mænd	Højere funktionærer	59%
1990	Mænd	Højere funktionærer	41%
2001	Mænd	Højere funktionærer	21%
2002	Mænd	Højere funktionærer	20%
2003	Mænd	Højere funktionærer	30%
1970	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	49%
1980	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	33%
1990	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	27%
2001	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	24%
2002	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	23%
2003	Mænd	Lærlinge, elever, studerende	15%

TABEL T35

Andel rygere blandt kvinder i nogle europæiske lande. 2002-2003

Land	rygere i %	* betyder daglig ryger
Cypern	8	*
Portugal	9	*
Litauen	12	*
Italien	17	
Estland	18	*
Finland	19	*
Letland	19	*
Sverige	19	*
Slovenien	20	
Island	21	*
Malta	21	*
Belgien	22	*
Polen	23	
Tjekkiet	23	
Danmark	24	*
Storbritanien	24	
Frankrig	25	
Spanien	25	*
Irland	26	
Luxembourg	26	
Norge	26	*
Schweiz	26	
Østrig	26	
Holland	27	
Ungarn	29	
Tyskland	30	
Slovakiet	32	

TABEL T36

Andel rygere blandt mænd i nogle europæiske lande. 2002-2003

Land	rygere i %	* betyder daglig ryger
Sverige	16	*
Finland	26	*
Storbritanien	26	
Island	27	*
Irland	28	
Norge	28	*
Slovenien	28	
Danmark	30	*
Malta	30	*
Italien	31	
Portugal	31	*
Østrig	32	
Belgien	33	*
Holland	33	
Frankrig	36	
Schweiz	36	
Tjekkiet	38	
Cypern	39	*
Luxembourg	39	
Polen	39	
Spanien	39	*
Tyskland	39	
Ungarn	42	
Litauen	44	*
Estland	45	*
Slovakiet	48	
Letland	51	*

TABEL T37

Tobaksforbrug i Danmark pr. indbygger. 1920 - 2003

År	Cigaretter (gram pr. indbygger)	Cigarvarer (gram pr. indbygger)	Øvrige tobaksvarer (gram pr. indbygger)
1920	272	387	790
1921	263	324	720
1922	285	339	700
1923	326	279	680
1924	340	279	640
1925	358	360	630
1926	384	351	660
1927	395	357	650
1928	441	360	650
1929	290	357	650
1930	373	405	660
1931	371	444	630
1932	326	453	710
1933	315	537	680
1934	332	603	650
1935	355	636	680
1936	377	774	680
1937	402	696	666
1938	425	720	650
1939	459	696	670
1940	434	687	680
1941	408	666	510
1942	456	354	660
1943	277	309	440
1944	329	318	470
1945	288	354	350
1946	524	570	640
1947	574	570	660
1948	636	615	740
1949	825	558	610
1950	928	552	580
1951	809	492	560
1952	895	516	590
1953	895	525	580
1954	879	555	600
1955	870	564	600
1956	863	561	570
1957	891	564	560
1958	966	597	580
1959	1045	594	550
1960	1084	615	550
1961	1111	600	490
1962	1149	666	510
1963	1212	654	470
1964	1120	753	550
1965	1165	756	520
1966	1207	720	500
1967	1159	717	500
1968	1219	681	490
1969	1308	678	470
1970	1320	594	450
1971	1329	633	440

TABEL T37 (FORTSAT)

Tobaksforbrug i Danmark pr. indbygger. 1920 - 2003

År	Cigaretter (gram pr. indbygger)	Cigarvarer (gram pr. indbygger)	Øvrige tobaksvarer (gram pr. indbygger)
1972	1408	594	400
1973	1521	567	400
1974	1359	519	550
1975	1414	531	570
1976	1543	510	360
1977	1494	507	370
1978	1451	465	350
1979	1489	444	370
1980	1372	417	410
1981	1425	375	450
1982	1570	342	480
1983	1460	315	430
1984	1508	300	450
1985	1517	282	450
1986	1465	270	470
1987	1367	264	500
1988	1379	228	540
1989	1290	216	560
1990	1310	180	630
1991	1266	178	586
1992	1306	164	552
1993	1231	144	572
1994	1239	129	544
1995	1232	116	530
1996	1254	108	458
1997	1265	103	443
1998	1279	100	425
1999	1325	92	402
2000	1334	86	391
2001	1346	76	316
2002	1342	75	319
2003	1377	66	293

TABEL T38

Tobaksrelaterede dødsfald i Danmark 1961-2000, efter køn og kalenderår

Kalenderår	Antal tobaksrelaterede dødsfald		Andel tobaksrelaterede dødsfald (%)	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
1961	3323	234	14,4	1,2
1962	3559	480	14,6	2,3
1963	3875	503	15,8	2,4
1964	4037	477	15,9	2,2
1965	4388	589	17,0	2,7
1966	4412	545	16,6	2,4
1967	4689	782	18,1	3,6
1968	4748	701	18,5	3,3
1969	5157	848	19,8	3,9
1970	5007	1025	19,2	4,7
1971	5519	1060	20,6	4,8
1972	6228	1216	22,7	5,3
1973	5855	1124	21,3	4,9
1974	6272	1213	22,3	5,2
1975	6025	1359	21,8	5,9
1976	6549	1721	22,5	7,0
1977	6368	1440	23,3	6,3
1978	6967	1850	24,5	7,7
1979	7301	1994	24,8	8,0
1980	7351	2109	24,5	8,2
1981	7600	2181	25,2	8,4
1982	7336	2201	25,0	8,5
1983	7830	2898	26,0	10,8
1984	7772	2993	26,0	11,1
1985	7892	3125	26,0	11,3
1986	7630	3310	25,4	11,9
1987	7537	3723	25,1	13,4
1988	7562	3774	25,2	13,2
1989	7631	3638	25,3	12,6
1990	7648	4358	24,7	14,7
1991	7049	4316	23,6	14,7
1992	7051	4064	23,2	13,5
1993	7472	4855	24,1	15,4
1994	7182	5027	23,7	16,5
1995	7512	5403	24,2	17,0
1996	7095	4822	23,5	15,8
1997	6811	5610	23,2	18,5
1998	6562	5445	22,8	18,6
1999	6572	5647	23,0	18,7
2000	6707	5760	24,2	19,7

Litteratur

Bygvrå, S & Hansen J (1999): Danskeres handel over landegrænsen maj 1999. Notat, nr. 71, Aabenraa, Institut for grænseregionsforskning.

Bygvrå, S (2000): Grænsehandel over Danmarks grænser maj 2000. Notat, nr. 73. Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa.

Danmarks Statistik: Statistikbanken www.dst.dk

Embedslægeinstitutionen for København og Frederiksberg Kommuner (2001): Stofmisbrugere i metadonbehandling i København efter den 1. januar 1996, København og Frederiksberg Kommuner, København.

Haastrup, L (1999): Skøn over antal dødsfald blandt stofmisbrugere og over antal stofmisbrugere i Danmark, Nye tal fra Sundhedsstyrelsen, 3, pp. 13-18, København.

Hardt, F & Becker, U (1999): Alkohol, In: Lorenzen, I, Bendixen, G & Hansen, NE (red.):

Medicinsk kompendium (2004), Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København.

Hibell, B, Andersson, B, Bjarnason, T, Kokkevi, A, Morgan, M, & Narusk, A (1997): The 1995 ESPAD report – Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries, CAN & Pompidou Group, Stockholm.

Hibell, Björn, Andersson, B, Ahlström, Balakireva, O, S, Bjarnason, T, Kokkevi, A, & Morgan, M (2000): The 1999 ESPAD report – Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries, CAN & Pompidou Group, Stockholm.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet & Amtsrådsforeningen (2002): Den offentlige indsats på alkoholområdet, Rapport fra en arbejdsgruppe nedsat af Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Amtsrådsforeningen, Indenrigs- og Sundhedsministeriet & Amtsrådsforeningen, København.

Institut for Psykiatrisk Grundforskning, Afdeling for psykiatrisk demografi: Årsberetning, Århus, 1978-2003.

Juel, Knud: Alkohol- og tobaksrelaterede dødsfald i Danmark 1961-1998 (2002): Statens Institut for Folkesundhed, København.

Kjøller, Mette, Rasmussen, NK, Keiding, L, Petersen, HC & Nielsen, GA (1995): Sundhed og Sygelighed i Danmark 1995 – og udviklingen siden 1987, Dansk Institut for Klinisk Epidemiologi, København.

Kjøller, M & Rasmussen, NK: Sundhed og Sygelighed i Danmark 2000 – og udviklingen siden 1987 (2002): Statens Institut for Folkesundhed, København.

Milhøj, Anders (1993): Virkningen af afgiftsned sættelser på øl- og vinsalget, I: Sundhedsstyrelsen: Alkohol- og narkotikamisbruget 1992, Forebyggelse og hygiejne nr. 21, København.

Monitorering af danskernes rygevaner. Gallup A/S for Tobaksskaderådet, Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen 1994, 1995, 1996. Upubliceret

Monitorering af danskernes rygevaner. PLS Rambøll for Sundhedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Hjertereforeningen og Danmarks Lungeforening. 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003. upubliceret.

NEC (Nationalt Efterforskningsstøttecenter) (2002): Narkotikakriminalitet i Danmark 2001 Rigspolitiet, København.

Nielsen PE et al (1988): Ændringer i danskerne rygevaner 1970-1987. Ugeskrift for Læger 150/38

Nielsen PE og Falk J (1995): Danskernes rygevaner 1988-1993. Ugeskrift for Læger 157/24

Nordic Tobacco Statistics 1970-2003. (2004) Statistikbyrå VECA. Stockholm.

Osler, M (1992): Danskernes rygevaner. DIKE, Hjertereforeningen, Kræftens Bekæmpelse, Tobaksskaderådet. København

Pedersen, MU et al. (2004): Alkoholbehandlingsindsatsen i Danmark – sammenlignet med Sverige. Center for Rusmiddelforskning og Center for Alkoholforskning. Århus og København.

Politiets årsberetning, Rigspolitichefen, København 1987-2001 – www.politiet.dk

Produktschap voor Gedistilleerde Dranken (2004): World Drink Trends 2002, Oxfordshire: NTC Publications Ltd.

Skatteministeriet (2004), Rapport om grænsehandel 2004, København.

Sundhedsstyrelsen (2002): Narkotikasituationen i Danmark. Årsrapport til det europæiske center for overvågning af narkotika og narkotikamisbrug, EMCDDA 2002, Sundhedsstyrelsens Publikationer, København.

Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse (2002): Unges Livsstil og Dagligdag 2000 – forbrug af tobak, alkohol og stoffer (MULD rapport nr. 1), Sundhedsstyrelsens Publikationer, København.

Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse (2003): Unges Livsstil og Dagligdag 2001 geografiske forskelle og ligheder (MULD rapport nr. 2), Sundhedsstyrelsens Publikationer, København.

Sundhedsstyrelsen & Kræftens Bekæmpelse (2004): Unges Livsstil og Dagligdag 2002 aldersforskelle i sundhedsvaner og trivsel (MULD rapport nr. 3), Sundhedsstyrelsens Publikationer, København.

Sundhedsstyrelsens Dødsårsagsregister 1961-2000, Statistiske opgørelser. Ej publiceret.

Sundhedsstyrelsens Landspatientregister 1977-2003, Statistiske opgørelser. Ej publiceret.

Thorsen, T (1990): Hundrede års alkoholmisbrug, Sundhedsstyrelsen, København.

Tobacco or Health in the European Union. (2004) The ASPECT Consortium. European Commission. Belgium

Zierau, F (2003): Alkohol på godt og ondt, Psykiatrifondens Forlag, København.

www.sst.dk